

*Levelekben
az eltűnt ifjúság*

*Levelekben
az eltűnt ifjúság*

*Nyíregyháza
1998*

© Nagy István Attila (editor), 1998

ISBN 963 550 121 8

K., 1967. I. 8.

Kedves Cyránó!

Mindig tudtad, hogy mit kell írni. Egyetlen szó vagy mondat – ezt keresem örökké – téves legyen! De nem. Tudom, hogy sokszor rettenetesen kísértő leveleket írok. Akarom, hogy megbánts! Te is! Akkor könnyebb lenne minden. Sokáig nem lehet így. Örökké magammal foglalkozom meg a jövővel. Teljesen felesleges olcsó rémlátomásokkal fűszerezni ezt a szép életet. A nehezén túl illene végre emberi módon megkönnyebbülni, merni, bízni meg akarni.

Mert, mondd meg, mit adtam az elsőnek, a legszebbnek! Hallgatás, mosoly, locsiszendesség, s ami éppen jött. Többet várni nem is lehetett volna egy kalandor, minden lében kanál csitritől. Most, mikor gondolkodni tudna, belepottyán, tudod, oda az útkeresztveződshez, a nagy NIHIL-be. Nézegeted, nézegeted, rájössz, hogy üres, rapszódikus alak, tele felesleges szöveggel.

Már megint durva vagyok, pedig hidd el, Cyr, nem

így megy az egész. Nem döntöttem még – hova állok. Kecsegtető távlatok, olcsó ma. Feladni nem akarom még. Hiszem, hogy minden úgy lesz, ahogyan megálmodtam. Nagyon zavaros ez az egész. Egyszerűbben – lelkiismeretfurdalás vagy elhatározások, határtalan becslése az értékeknek.

Kár, mindig akkor döbbenünk rá arra, hogy valaki vagy valami a mienk volt, mikor elvesztettük. Persze ezt befolyásolják a külső tényezők.

Na, hiába firkálok mindenfélét. Ma reggel elkezdődött egy jó kis javulási folyamat. Egyetlen jelzője a kellemes lehet (Pisti most ne hasogasd a szőrszálat! Szó szerint: nem kell megnézni, hogy a folyamat melyik nemhez tartozik, és hogy nem egyeztetett ez a nő.).

Száraz tényeket közlök. A bizi: 4,1. Matek: 2. Ma egy orosz 5. Visszatért a lelkiőrő.

Nem sértegetlek!!! Sajnos, a költeményt csak magamnak tudom értelmezni pillanatnyilag. Váci Mihály verseit nem ismerem.

Mondd, Cyr! Miért tetszett Neked Juhász Ferenc Harc a fehér báránnyal című kötete? Szeretném megtudni. Bocsánatot kell kérnem, amiért ekkora hatással voltál rám. Ha eljössz végre, mindent meg akarok mondani!

Úgy, ahogyan az valójában történt, van, lesz. Egy szel.

Novemberben feltétlenül kell rendeznünk egy évzárót. Lehet, hogy a következőket megint zokón veszed.

Ha igazán értesz, és jól értesz, akkor tényleg elmesélek mindent.

Szóval. Szeretettel meghívlak. A meghívást szánom mindennemű tiszteletadásnak. Szó szerinti ott megjelenést viszont nem tudok elviselni. Ez áll a Bátyámra is. Utána, vagy előtte, mit tudom én, találkozunk, beszélgetünk.

Merő kényszerből viselem el azt is, hogy kedves szüleim részt vegyenek eme „szent – megdicsőülés” színterén.

A körítés nem levélbe való. Mindent elmondom, és megérted, de szóban. Ti meg kell, hogy mindent értsetek, ami itt történik a környéken. Nagyon várom a találkozást, és igazán szófogadó vagy valamilyen leszek.

Addig nagyon- nagyon sok szeretettel:

Cila.

K., 1967. IV. 26.

Kedves Zalabér!

Ugye, nem bántódsz meg, ha így szólítalak? Egyszer, mikor csöppség voltam, elvittek nagyon messzire, egy mogorva, ódon kastélyba. Két hétig kellett egy nagy erdőben lakni, képzelheted!

Minden rémesen rossz volt körülöttem, régi, sötét; gyáva gyerekek, szigorú nevelők hada, rengeteg szúnyog, sikló.

Mint egy elvarázsolt országban. Akkor a vidám színekhez menekültem. Tudod, ott egyetlen vidámnak mondható dolog volt: egy kis patak. A színe: zöldesbarnásszürke. Cukor ebihalak úszkáltak benne meg falevél. A fű a vállamig ért, és jó mélyen lehajoltak a mogyoróbokrok. Órákig lehetett vígasztalódni. A patakocska neve: Zalabér. Azóta már kiszáradt, de mivel egészen apró dolgokra emlékszem, bennem még most is csörgedező, nagy vízként él.

Most boncolgatni kellene, hogy miért is írtam, eddig

miért nem, és ezután kapsz-e levelet. Nagyon gyöngye oldalam a fogalmazgatás. Lehet, menne, de valami mindig visszahúz. Talán, mert erősebb vagy magyarból. Ha megpróbálnád követni a gondolatmenetét egy-egy levelemnek, nagyon nehéz feladatra vállalkoznál.

Rettenetes, hogy csaponganak a gondolataim. Mentőségül szolgáljon – ha részánom magamat a körmölésre, egyetlen oka lehet – mindent el akarok mondani. Az pedig nem megy érthetően. Idézgetni nem lehet mindig, az nekem kevés, hisz bécsi kapukkal bírok.

Hidd el, hogy öt hónapi várakozást nem ér meg egy olyan szürke kis pont, mint én. Még akkor sem, ha barna. Sokat akar, de nem mindent. Téged és Kukut mindig vetélytársakként kezelt. Ti ketten voltatok a szint, amit föltétlen el kell érni, és legalább olyan jónak lenni. Verseny közben mindig lerobbantam, mert egy-egy mosoly tőletek nagyon megalázó volt. Mikor azt hittem, hogy a lépcső tetejére értem, jött egy szócska, és előlről kezdhettem a küzdést. Később megpróbáltam nyűhetetlen rágógumi lenni. Mindig az ellenkezőjét csináltam, mondtam annak, amire gondoltam, szerettem volna.

Jó kis edzés volt. Valami támasz kellett volna. Mindenki tudja, hogy barátnőim nincsenek. Legalább is rövid életűek voltak az ilyen kapcsolatok. Ez abból következik, hogy mindegyiket át akarom formálni. Emlékszel még arra a kislányra, aki egyszer a rajz táborból a tanár oldalán baktatott haza?

Szeptember óta egy osztályba járunk, és valami üldözési mániában szenved. Valahogy engem tart kibírhatatatlannak és ő magát nagy fejnek, okosnak. Egyetemre megy majd. Pokoli nagy terve van. Vagy teljesen sikerül minden, vagy semmi. Csak annyit, hogy utol akarlak érni. Minden vágyam, hogy egyenrangú félként kezelj, hogy felnőjék Hozzád, és Te lejjebb gyere. Próbáld megérteni, hogy nem szeretem a szerelmet, hogy undorodom Tőle, és ha szóba kerül, megint és mindig elmenekülök.

Miért írtam mégis? Már nem emlékszem rád. Elfelejtetek mindent, csak úgy élsz, ahogyan akkor, mikor föl-kísértél a táborból, rendes voltál és rózsát loptunk.

Az asztalterítő, vonal, mind-mind más volt. Teljesen félreértetted azt a nagy barátságot, amit olyan sokáig tápláltunk. Nem a verseid váltottak ki akkora ujjongást, tévedsz. A rajongás Neked és csakis Neked szólt, aki értette, megalkotta. Széppé tette a sima gondolatokat.

Ha jól emlékszem, megkérdezted: ha idők múltával nem verselgetnél, becsülnélek-e legalább annyira? Természetesen.

Kuku rengeteget beszélt, írt Rólad. Ha 4-5 mondat volt, akkor is regényeket jelentett nekem. A többit nagyon élethűen el tudtam képzelni. Már jól ismerlek, csak még mindig kölyök vagyok. Tizenhét év, nagyon kevés.

Napokon át vidám, törhetetlen tuskó, aki rengeteget akar tanulni. Hű, de csúnyán írok. Most Ady foglalkoz-

tat minket. Tananyag, nekem mégis sokat ad. Ilyen még nem volt. Szeretnék mindent elmesélni, mi történt öt hónap alatt. Azóta voltam kapus, gépíró, lelkes szín- ház- és mozilátogató, tanuló és. TV-néző, kiránduló, vendég, vendéglátó. Ezek a szavak szörnyű vagyosak. Ha lenne sok idő, papír, rengeteget nevelhetnél. Mindegyik- hez egy krimi fűződik.

Sikert nem lehet kívánni egy olyan félszeg gyerek- nek, mint én. Végre lemondtam, és csendes kis tagja va- gyok a KISZ-nek. Utolsó beszámolómon is csináltam egy baklövést. Szóval, hiába kívánsz jó eredményeket, Fortuna messze elkerüli a rögöket.

Azért igyekszem méltó lenni a barátságodra. Nyi- kolájjal fél délutánt átvitatóztam oroszul. A téma az irodalom köréből került ki. Szegény Gogol, meg Csehov eleget hallgathattak volna. Szóval, képezem magamat nyelvek és irodalom terén.

Nagy hatással voltatok rám Ti ketten. Még jobban vonzódtam a humán tárgyak felé, de érdekel a reál is. Nem forog a kerék. Negyedik oldal, és még mindig szé- pen, szépet akarok írni, de nem megy.

Ha akarsz látni. – Most csütörtökön lehet, hogy ké- szen lesznek az orosz fotóink. Egy lányka gyakran jár Kalocsára tőlünk. Ott raboskodik a bátyója, név szerint Endrész József – ezt nem tudom biztosan. Böbe majd leviszi az egész cuccot, és Te is megnézheted, ha akarsz.

Megírom, én mire emlékszem még belőled. Két szem,

egy bajusz és hang. Ez minden.

Kedves Gyránó, Pisti! Kérhetek valamit? Mindenről írnék, csak Rólad és rólam ne! Jó? Lehet, hogy ugyanazt gondolom, érzem, de nem szeretek róla beszélni. Nem akarok meglepetéseket okozni magamnak. Hidd el, csak azért várok. Ami új, mindig ellenségesen fogadom, nem úgy, mint más rendes emberek. Lehetetlen alak vagyok, de nem tudok megváltozni. Köszönöm a virágot. Nagyon szeretem őket. Úgy veszem, mintha hoztál volna egy alma ágacskát.

Én nem tudok mit kívánni. Legyen úgy minden, ahogyan pillanatnyilag akarod.

Meleg barátsággal:

Ilona

U.i. Ha ma sem jött volna levél Tőled, már bocsánatot kértem volna a levelemért.

K., 1967. V. 10.

Kedves Cyranó!

*Nagyszerű várakozni, ha dupla az öröm. Nem talá-
lod érdekesnek a gyöngyvirágokat? Egy napon küldtük
őket.*

Te is és én is, függetlenül egymástól. Nahát!

*Közben tovarobogott pár szürke-vidám nap. Meg-
szokott iskolai hétköznapi délutáni frissítőkkel. Par-
don. Valamit sürgősen tisztázni kell. Ha már a barátod
az enyém is, és hozzá pokolian őszinte vagyok – át kell
írni erre a kapcsolatra is. – Ha túlságosan értelmetlen
dolgokat fecsegek és nehéz megfejtetni, zavar Téged?*

*Azt hiszed, káncsal magatartásom magával hoz min-
den egyhangúságot? Nem, barátom. Írhatsz nekem bár-
miről. Nincs tiltó tényér.*

Legföljebb én nem dalolok. Ah.

*Figyelj! Mi lenne, ha most zengedeznék Neked arról,
hogy mennyire imádlak, mennyire kell – szépnek, jó-
nak, időt állónak tartson valaki. Ez nem megoldás. Nem*

tudok senkit szeretni és kész. Se így, se úgy. Bátyám szerint ez természetellenes. Sajnos, nem ismerlek, és nem merek hosszú beszámolót írni. Amíg isibe járok, rengeteg dolog köt. Nem az én érzéseim a döntők. Ha most valamit is ki tudsz bogni ebből a gigazból. Jaj, nem forog ez a kerék.

Szamárság volt öt hónap után újra írni. Újra apróságok jutnak eszembe, mert én figyelek ám, és ha valaki velem beszél vigyáznia kell.

Mosoly, kacagás, öröm, ezt kapja cserébe, de belül minden kis elfelejtett ferde gondolat fullánkként szúr.

Rossz, hogy nem ismernek komornak, lehangoltnak, egyszerűnek. Csak csélcsap, szeles fruska maradok örökre.

Tudod, miért nem szeretek? Fölrházna minden kis vacak női nyafogással. Azt hiszik, hogy szeretem, ha discsérnek, azt, hogy hiú vagyok, csak egyedül a saját hantom érdekel. Ugye, Te is?

Mit nem adnék, ha egyetlen egyszer bőgni látnának.

Igazolhatnám, hogy tényleg gyenge kis liba vagyok, hogy elég minden mézes szó a becsavarodáshoz.

De nem megy. Na, tessék. Most mit írok. Látod, öt hónapig csak hallgattam. Ha egyszer megszólalok, csak epés hörgés mászik a tollam alá.

Mit gondolhatok Rólad, Rólatok? Hm? Kuku szerint Te olyan is tudsz lenni, mint én. Egészen más stílusban levelezel Vele, mint velem.

Hát, mit mondják, mikor teljesen becsapva érzem magamat?! Legalább úgy, mint mikor táncos lábaimat emlegettétek egy közös találkozás alkalmával. Mondd, mikor dicsértem én ilyenén szavakkal a te költői hajlamaidat! Vagy gondolod, hogy nekem ez jó, ez kell? És most is feltételezed, hogy most csak én írhatok Rólunk.

Hát írj. De minél többet hallok erről, annál kevésbé hiszem azt, amit most kettőnkéről gondolok.

Nem akarok már csalódní érted? Senkiben és kész. Soha többé nem kezdek új barátságot. Te ezt nem értheted, hisz idősebb vagy. Most nevetsz, és te is azt mondd – jártál már ebben a cipőben. Nem járhattál!!

Most nincsenek barátaim. Egy nagyot léptem – félre. Tudod, meghatódtam. Eszembe jutott, hogy valaki még nagyon is közel áll hozzám. Borzalmasan hiányzik egy Ádám, mert oldalborda vagyok. Kell valaki, aki vers és próza egyszemélyben, és csak hozzám tartozik. Véletlen volt az egész.

Ebédelőnk. Vidám társaság. Torna után korgó gyomorral. Valaki bementa az unalmast. – Én kettő helyett eszem. – Válaszok:? – Érdekes.. – Én is.. – Te, Cila? Akkor fagyott. Telibe találtak. Tényleg, nincs kire gondolni. Azaz van. És írtam. Semmit sem remélve. Egyetlen gondolattal – talán tudja Ő, hogy – mindig az békül, aki megharagszik. No, meg válaszolni kell, mert múlnak a percek. Az nekem kevés:, beszélni szeretnék Veled. – Üres valami. Mi az, hogy beszéd. – Te írtad: –

Azért beszélünk, hogy eltakarjuk a gondolatainkat. Nézni akarlak, érted? Sokáig! Egyfolytában, hogy ne tudj hazudni. Hogy higgyek Neked.

Az maradj, ami most vagy, sokáig, míg én élek. Ne tudjon zavaró hang elhúzni Tőled. Ne fájjon, ami rossz.

Vannak ilyen hangok. Beszélhetsz Vele, miért ne?

Csak tudod tartani vele az iramot? Nem érzed, hogy Te hozzá képest szürke pont vagy? Lemaradsz egyszer, majd meglátod!

Aztán Ady. Elbocsátó szép üzenet – Léda nem tudott Adyval együtt szárnyalni. Itt a vége. Kezdenem kell egy új lapot.

Megbocsátod?

Most csupa vidámság jön!

Nyáron lehet, hogy jön a bolgár és a moszkvai barátom. Csuda rendes lányok, mint én! Egy nagyon vidám programot akarok összeállítani arra a pár napra. Együtt mindenkiel, akit rajongásig szeretek, szóval imádom. Egy nap Mátra, egy nap Lőrinci, egy nap Terenye, egy Salgó, egy Budapest, egy Eger. A mellékes kacajokhoz minden izmommal hozzájárulok. Tulajdonképpen ehhez fűződik az egyetlen feltétel. Csak nevetni szabad!!

No, nem mindig.

Ha Te is a mindenkim közé tartozol, akkor eljössz 1-2 napra velünk? Nem kell félned. Kuku is eljön.

Egy baj van. Margaréta-rendet osztok mindenkinek itt belül. Eddig NEKED van a legtöbb. Hű. Nem lehet

*kibírni. Most biztosan jót szórakozol ezen a kaparmá-
nyon. És én sóhajtozom.*

*Ne higgy a szép szavaknak. Merészek, de csak azért,
mert távol vagy. Nekem nem lenne szabad így írni. Tu-
dod, miért? Szégyellem. Ha véletlenül találkozom Ve-
led, nem fogsz megismerni. Ha picit is közeledsz majd,
elfutok. Bődületes, mi? Millió borsót érzek futkározni
majd, ha láthatlak. Eszembe jut az állomás és az a pu-
szi. Sikerült zavarba hoznod, és haragudni tudni Rád.
Ez még nem volt, de ismétlés esetén csakis robbanás vár-
ható.*

Megírnád? Mi volt a kísérőszöveg ehhez a vershez.

– Kerekék, álmok – ? De őszintén.

*Úgyis tudom – szereted a hagymát, édesen tudsz fél-
szeg lenni, sőt határozott, komoly vidám, no meg sokkal
nagyobbat tudsz kacagni, mint a barátod. Az utóbbi ná-
lam mérce.*

*Még egy hónap és NDK-ba megyünk. Ma voltunk a
rendőrség Salgótarjánba kihelyezett osztályán. Egy gömb
fogadott, sikerült eldadognom minden óhajomat, kéré-
sünket. Aztán rájött a háj-bácsi, hogy vidám mackó va-
gyok. (Mackó a hangom miatt, ui. gyötör valami nya-
valya és dörmögök). Tíz percig röhögcséltünk. Minden
rendben megy majd, csak ez a kis.....Poty egy NSZK új-
ságot szorongatott a kezében, észre sem véve, hogy háj-
bácsi szemmeresztgetve tapizza az. Az elején úgyis na-
gyon vizsgálgattak minket, hátha kémek vagyunk és szok-*

ni akarunk. Vadnyugatra. Ez a rettenetes külső miatt is lehetett, mert mind a ketten talpig feketében jelentünk meg, elriasztva minden verebet a környékről. (Pardon galambot.)

Képzeld, egy napig egy versen izzadtam. Írni akartam Neked. Előre meghatároztam a rímeket, de csak kínlódva ment gyatra szókincsem végett, amely inkább hasonlít turmixra, mint magyarra.

Nagyon jó lenne, ha itt ülhetnél. Igaz, hideg van, de biztosan kibírnád. Kérhetek valamit! Írd meg, te merre vagy ezen az ábrán, ha rossz, javítsd át, és még nem tudnál egy aprócska fotót küldeni? Hű, erről jut eszembe. Két tekercs filmünk csak-pak elveszett. Egy dömper hölgyi helyettesítette az ismerősömet, és azt kell hinned, celluloiddal táplálkozik. Eltűnt ő is és a film is. Most az egész társaság engem szid miatta. Legalább egy-két hét még, valahogy készíték másikat és akkor küldök is NEKED örökbe.

Hidd el, úgy szeretném, ha meglátogatnának. Mondjuk én. De erre semmi remény. Tudod, mit? Ha eljönnek a vasárnapok (már nem sok) képzeld, hogy ott vagyok, és van látogatód. Gondolatban én mindig ott vagyok vasárnaponként. Csak szólj és válaszolok. Beszélgetünk majd.

Érteni, tudni fogod?

K., 1967. V. 13.

Cyrano, Kedves!

S arról, kinek-kinek milyen a jelleme, lehetne szép magyar szóval rengeteget beszélni. Az én saját jellememért nem szabsz nagy büntetést, ugye?

Tudatában vagyok magyar tehetségtelenségemnek. Érthetetlen, nehéz gondolatmenetű szövegekkel untatlak. Végül lehullt a lepel, és rájössz, hogy üres halandzsa a sok-sok szerpentin. Így lesz jó. Vádollak. Te akartad, hogy színészkedjem, hogy cserélgessem az álarcokat, mint más a ruhát. Most nehéz megfejteni a leveleket. Igazán sajnálom.

Azért jó „fölcicimázni” a beszédet. Tudom, hogy olyan egyszerű és szép mondóka nem lesz, mint a tied, és inkább marad az érthetlenség iszapjában. Az egész iromány szakadatlanul rohanó, nyugtalan természetem szüleménye. Sokszor gondolkodom: miért maradtatok a barátaim!

Eltűrni minden gyerekes rigolyámat. Úgy gondolkod-

ni, ahogyan a pillanatnyi szeszély megkövetelte. Elviselni minden bántó szót egy kis szeles szájából.

Mert örökké újat keresni mindenben, minden lében kanál lenni – azt tudtam. Természetesnek tudtam, hogy két barátom is van, mert ez is kell. Most csodálkoztok biztosan a nagy rajongás miatt. Minden szeretet csak két-tőtökre pazarlódik. Egészen a csömörlésig. Szegény Kuku már biztosan mérges az áradozásokért. Lehet, hogy Te is írsz egy dühös levelet, kikérve magadnak, Te – Te vagy, és nem illet semmi gyerekes dicsfény.

És igazatok lesz. Természetesen csak akkor, ha helyesen gondolkodtok és az igazságot keresitek.

Őszintén, eddig nem volt Pisti és András – csak Cyránó és Kuku. Lehet – így volt igazatok. Nem kell minden kis hülyeséget egy állandóan kereplő gyereklány orrára kötni.

Még – nem ismertek. Nem Te vagy a szép hangzatos levél, a szomorú ember. Tudom, ez nem Te vagy. Csak azt az embert értem, érzem, aki rokon velem. – Te is.

Sohasem olyan komolynak, hízelgőnek, szerelmesnek, ábrándosnak láttalak.

Bizonyítottál is. Ott az állomáson. Mint más szemtelenségre hajlamos fiúka. Meggondolatlanul, nem emlékezve arra, hogy velem más stílusban foglalkoztál. Minden arra enged következtetni: ügyes vagy. Nagy stílű kis gazember, akinek örülnek a nők. Kivéve egyet. Egyszer még rettenetesen megtépázom a füledet. Csak azért az

egy találkozásért, ami szavaiddal élve nem felkavart, de az állomás porába sújtott. Vagy talán hó volt? Hm. Mellesleg.

Megint kezdek érthetetlen, semmiségeken csámcsogó lenni. Jobb, ha befejezem. Kívánom, hogy legalább akkora sikered legyen a lövészetnél, mint nekem. Ha örökké búsulsz, nagyon megverlek. Ha ezt csacsogásnak hiszed, könnyen bizonyíthatom az ellenkezőjét. Egyre szemtelenebb és deltásabb leszek. Egyetlen előnyöm: még hat rám a líra.

Nagyon sok szeretettel és megértést keresve

Cila.

Tudod, miért hívta Ady Bertát Csinszkának?

Ezt hogyan magyarázod?

„Kérem a Sorsot, sorsod kérje meg,
Csillag-sorsomba ne véljen fonódni.”

Erre egy nagyon érdekes magyarázatot tudok. Ha érdekel, lekörmölöm. Hű, még bocsánatot sem kértem. Váratlanul írók néha – hozzám – híven. Ne haragudj!

Szeretem a klasszikus olasz darabokat. Rómeó és Júlia. Talán hasonló a helyzetem. Meg kell szakadni a gondolatnak, no meg a szívnek. Mindig nevettem, ha valaki érzelmős volt. Most ugyanaz a cipő. A változatosság kedvéért egyszer komoly is leszek.

Persze ez csak kis idő s út különbséggel várható. Jó lenne, ha legalább egyszer értelmes összefüggő, és nem kacszó levelet tudnék írni.

*Van egy nagy fekete macskám. UMA. Ha véletlenül meghalnék, megőrzöd? Vele mindent meg lehet beszélni, és Téged már nagyon ismer. Ezen nem kell mosolyogni. Amilyen veszélyt nem ismerő, halállal kacérkodó vagyok – könnyen lehet. Elolvastam Juhász Ferenc *Harc a fehér báránnyal* című kötetét. Már előbb is ismertem a *Történelem c. költeményét*. Nekem Ady, Tóth Árpád a mindenem. De újabban csak szavak. Pl. József Attila – röpcsik és kék, Ady – csillagsors..*

U.i.: Ne vedd komolyan, ha valami sértő benne. Mindig azt sértegetem, akit a legjobban, szóval a leginkább nem kéne.

K., 1967. V. 15.

Kedves Cyránó!

Első sorként: Kuku nagyon várja a leveledet.

Lehet, hogy fényképész leszek két év múlva, ezért biztosan tudom a következőket. Egy fotó sem lehet élethű sohasem, esetleg művészi. Számomra nem is fontos egy kép. Azt a sort csak pillanatnyi látni vágyás íratta velem.

Ha megbocsájtható az a ferde lépés. Igazán tudva, hogy valami bajod származhat belőle, nem kértem volna olyan dolgot.

A leveled vasárnap jött meg. Sajnos, nem talált itt-hon. Egerszóláton voltunk. Egy jó kis két napos rokonlátogatás. Mindig éhséget ébreszt környezeted s irántad. Két hosszú nap. Tűkön ültem. Biztosan tudtam, hogy levél jön Tőled, és nem talál otthon. Ha megengeded, az éhségből vezetem tovább a fonalat.

Egyszer egy kerek hónapig kellett elviselnem a szülőfalut. Visszaesni egy irodalmi, műveltségi vákuumba –

rettenetes. A második héten örültem, ha kezembe került egy darabka Népszabadság. Semmi folyóirat, könyv egy hónapig. Te írtál, de az csak csepp volt a sivatagnak, és az a csepp is bizonytalanul hullott. Nem válaszolhattam, és, hogy miért, azt még most is csak szóban tudnám. Akkor valami széttéphetetlen kapcsolatot véltem közted és köztem, gondolva, hogy azt Te is érzed anélkül, hogy levelekkel erősíteném.

Nagyon kellemetlen gondolatszabadság nélkül vergődni. Írj mindent, mindenről, várom. Nem engedhetem meg magamnak, hogy gúzsba kösse az, ami a legtöbbet jelent valakinek. Már megírtam egy „feloldó” levelet, de nem volt lehetőség a továbbítására. Most kéttőt kapsz. Ne haragudj érte!

A szürke pont miatt nem kell mentetetni, sőt nem szabad. Nagy hibám van. Nagyon is érzem, értem, hogy mit érek, mennyit. Lefelé érzem a fölényt, fölfelé nem tudok ítélni, s az oldaltárs bizonytalan. A lefelé fölény nem nyilvánul meg nálam szemtelenségben, nagyzolásban, cinikusságban, uralkodási hajlamban, de ugye TE megértesz engem, mikor gondolattársat és nem szoba partnert keresek. Az a társ, a nagy Ő pedig csakis egy szinten legyen ve-lem. Ha följebb lenne, akkor rabszolgá lennék mindenképpen. A szellemi szolgaság számomra gyötrőbb, mint bármi más, tehát mindig a középut. Talán az a Margaréta-rend is valami ilyesmi. Semmi nagy jelentőség nem fűződik hozzá. Simán az, ami.

Nem szabad megalázásnak tulajdonítani a menekülést, a zárt ajtókat. Legalább is nálam nem. Nem ismerem magamat, vagy nagyon is ismertem, és egy kis edzést tartottam. Próbát eszközöltem csapongó énemnek. Ez fájt, de kitartottam. Most teljesen tisztán és biztosan, lehet, hogy későn, de már mondhatom: hiszek Neked.

Ilona

K., 1967. V. 15.

Kedves Cyránó!

Most senkinek se sikerülne a vigasztalás. Kedves minden szó, ami visszaránt ebből a pocsolóyából. Soha többé nem lesz egy olyan talpig vidám, igazat kereső Ilona, mint eddig volt. Pimasz leszek, huligán és minden rossz. Igaz, hogy semmit sem használok az énemnek, de legalább édes lesz a bosszú okozás öröme.

Azt hiszem, drága Barátom, lecsúszott ember lesz belőlem, és nem a Te hűségese segítőtársad. Lehet, hogy annyit tépelődöm – örök lakója leszek a gyarmati diliháznak.

Tudod, nem bántam volna, ha csak 2,5 az átlagom. Akkora szúrást viszont nem érdemeltem, hogy nem ismerik el: tudok valamit. Mit gondolsz, jó az, ha valaki csak 4-es oroszából és olyan szakra készül? Most sem hiszem el, és senki sem. Picikét felhördült az osztály, amikor megtudták. No, de – mondják – ilyen az élet. Sajnos, ilyen élet nekem nem kell!

Ó, hagyom az egészet, hisz nem is akartam erről írni. Minden percben megfogadtam, hogy megnyugszom, és másra gondolok, de hát lehetetlen. Tudod, fáj, hogy hat ötösrre és millió dicséretre egy szép szögletes négyest kapjak.

Anya sajnál, vigasztal. Apa engem fog hibáztatni. Te talán megértesz, és nem lepődsz meg, ha egy roncsot találasz helyettem, ha visszajössz. Butaság! Figyelembe se vedd! Apáért már rengeteget kellett túrnöm és még kell is, tehát most egyszerűen kellemetlen szakasz jön. Nem szabad egy percig sem csüggedni! Hisz Te bízol bennem, én meg várlak – nagyon!

Talán még lesz valami az álmomból, mert igazán akarom, és főleg igazságosan. Gondolod, hogy 50 ezer év múl-va lesz már igazság, egy rendes igazság?

Nem érdemes gondolkodni, csak nyalni jobbra, balra, és hazudni, igazi, komoly nagy hazugságokat elsuttogni. Elmondani, világgá ordítani. Kedves Pisti! Akkor délután én a Bányavárosnál voltam. Ott épült egy új, szürke vashíd. Ha jól emlékszem, én oda vártalak?! Újra félreértesz! Nem ismeresz engem eléggé! Én jól szórakoztam. Most egy csúnyát gondolok. Nagyon nehéz megérteni az én süket optimista létemet? Ami fáj az valami nagy-nagy zsibbadást okoz és nagy-nagy jókedvet. Hisz élek, és az élet rengeteg kockázattal jár. A családások kiküszöbölésére nagyszerű módszer a kacagás. Mielőtt nekimennél a következő akadálnak (természetesen

Cila jellemének akadályáról van szó) elárulom, ha nagyon örülök valaminek, képes vagyok állító helyemben elaludni! Várta- lak-e pénteken és szombaton? Igen.

Tudod mit – Te csak ne adj semmit azokra a negatív értékelésekre. Megtévted, azaz eltévted ember vagy, ha mindig ezeket veszed figyelembe. Szerintem nagyobb elismerés nem kell annál, ha már saját a szaktanárod zseninek tart és segít.

Nahát! Csodálatos ez a mai nap. Meleg van. Rengeg szeretet. Postás néni már messziről lobogtatta a leveledet. Éppen előző pillanatban sóhajtoztam a leveledért, a megváltásért. A suliban megdicsérték a kiállítási cucokért, kaptam jutalomkönyvet, délután jött a kéményseprő bácsi, és mindent ujnyi vastagon beborított korommal (rém nevetséges volt és bosszantó), a barátnőm (egy) délután vigasztalgatott, előbb tanultam a mindennapra rendelt szó adagot, most panaszkodom Neked, Kedves. Már igazán jó úton haladok a romlás felé. Nevetséges figura vagyok, és egyszer por és hamu. Jó, hogy része lehetek az emberek nagy törzsének. Pont magammal része lehetek a szép valami tovább élésének.

Egyszer minden elfogódottság nélkül szeretnék Veled lenni. Teljesen szabadon. Addig kacagni – nem –, hahotázni, míg szűrni fog ide a bal oldalamba.

Írok rengeteget!

Válaszolj, ha lehet!

Szeretettel: Cila. (Mindig Veled)

K., 1967. V. 19.

Pistu, Kedves Cyr!

Nekem rossz, ha félreértelmezik a leveleimet. Látod, látod ezért kell egyszerűen írnom. Tudom és tudtam, hogy Te érted ezeket a kaparmányokat. Nem mehet azonban így tovább. Most vagy nekem kell változtatni a fogalmazáson, vagy Te leszel a nagy nyomozó. Azt hiszem, megértetted, hogy csapongó vagyok, és képtelen egy megkezdett fonálon tovább haladni. Írok, írok megállás nélkül, sokszor már a következő szó más gondolatmenetet kezd. Ilyenkor legüdvösebb az olvasóra nézve, ha megáll és átkapcsol.

Tudom, hogy nehéz, de csak így érdemes bogozni a szöveg tákolmányaimat. Kuku szerint fárasztó velem levelezni. Tréfásan azt mondanám: nem lehet könnyű szöveggel lerázni.

Azért – gondold át jól a leveletem, mielőtt elhamarkodott ajánlatokat teszel, csak barátságra. Főleg, ha ez ellentétes az elképzeléseiddel.

Már elég volt a régi sértődésekből. Írtad, hogy bárki belenézhet a lapjaidba. Mivel szintén őszinte emberke vagyok, nem áztatok senkit. Kerek-perec. Te NEM A BARÁTOM VAGY.

Jó? és Cila vagyok. Mindenkinek Ilona, de NEKED Cila. Természetesen, csak beleegyezéssel.

Ha most szóban megcáfolhatnám azt a sok melléfogást. Szép sorban és most csak levélben.

Nem írnék Neked, ha tudnám, hogy nem érted meg. Teljesen fölösleges lenne.

Láttam már szerelem nélküli barátságot, nem is egyet. Az én helyzetemben ilyen nem lesz és nem lehet, mert nincsenek sem barátnőim, sem barátaim. Ha akad néhány fiú, lány, aki ezt a címet viseli kopárlétemben, közeli ismerősként létezik. Barátkozó s könnyen barátkozó típus vagyok, de nem szó szerint vett TÍPUS.

Ha valaki kicsit is sablonos mer mellettem lenni, egy jó színésszel találja szemben magát. Volt idő, mikor TITIS.

A külső, a megszokott tevékenység, az udvarias, rendes-kislányos mosoly, néha félszeg, cinikusság. Szorgalom, okosság, megjátszott butaság pontosan takartak. Egyetlen szemlélő sem tudott, és nem is tud „műhelytitket” kiszedni a tarsolyomból. Itt mondom Neked, őszinte vagyok Hozzád, pedig nem. Ha igazán bíznék benned és másban, egy nagy ökörr lennék. Hát hogyan? Megírnám, amit gondolok. Sokáig bírni úgysem lehet, s hogy

ne érjen váratlanul, még idejében tudd meg. A burok alatt egy pesszimizmussal jól megpakolt hölgy. Ember még nem várt így az iskola befejezésére. Tudod, milyen most itt az élet. Mindenütt csak falak, paragrafusok. És egy hatalmas akadály – lány vagyok. Azt hiszem, örökre elátkozok most minden Éva elődöt, akik okot adtak tilalomfák felállítására. Itthon a szülői szigor, a suliban üres, hülye felügyelők, mert nem tanárok ám!

Itthon: ezt nem illik lányoknak, nem mehetsz, mert lány vagy, az kell, hogy valaki megfogjon. A fene enné meg! Csak kimúlna minden kis ökör lány, aki nem tudja magát erővel és szópaláttal megvédeni. Hisz ma már nem azt az időt éljük, hogy teljesen a férfiak erejére támaszkodjunk. Ha egy lány nem kezdeményez, akkor nincs az a fickó, aki nekimenne.

Suliba meg már csak dísznek járunk, meg hogy fizetése legyen a tisztelt okos társaságnak. Nagyon kevesen vannak, akikről tanulni is lehet. Örökké papolnak, és nem mondom, szép a látszat. Csak egyszer tudnék még csukott szemű csemete lenni! Hiába tanulom dögre magam. Visszaélni napló titokkal, kivételezni, hű, de megy. Világ életemben ötös kémikus voltam, és most jó lesz, ha nem húznak meg.

Ezt olvasva nyugodtan támadhat az a gondolatod, egyoldalú vagyok, magamat nem hibáztatom.

Hidd el, nagyon! Örökre átkozom magam. Az őszinteségemért. Azért, mert képtelen voltam megtanulni ha-

zudni és hízelegni. Hogy mindig határozottan nekimegyek mindenkinek és mindennek. Szóval ez is van. Júniusban jössz. Ezt írnám – Nagyon várom, és úgy szeretnék Veled találkozni! —, de nem merek. Ha találkozánk, nem tudnék megszólalni sem. Rettenetesen utálok az embereket. Vigyázni mindig, hogy kinek mi a véleménye. Pedig én nézni akarom a pupilláidat. Ez biztosan feltűnő lenne.

Az idézetről – érdekesség: képelemet alkalmaz, teljesen új formában – csak sok gondolkodás után lehet rájönni, hogy egy szép elképzelést rejtenek a szavak.

Már semmihez sem gratulálhatsz. Nem mehettem Egerbe táncolni, a Diák Napokra. Te féltél, hogy egyszer le kell tenned a tollat, de én mindig biztos voltam: még legalább négy évig táncolhatok. Sajnos, kedves sport szívem kellemes meglepetést tartogatott számomra. Semmi megerőltető sporttal nem foglalkozhatok. Rajzolni még rajzolhatok itt benn. Nem maradhatok továbbra is virgonc kőlyök, mert a temetőben kötök ki. Egyelőre viszont semmi kedvem ammónia stb. lenni. A múlt év nyárra szépen elbánt velem. Kerek egy hónapig dolgoztam építőkhöz. Két hétig kedves német Barátomat kalauzol-tam. Egyszer elég súlyos baleset ért, amit jövő nyárra talán ki tudok heverni. Persze nem valószínű, lehet, hogy örökre betettem magamnak.

Nem sikerülhet az álmom: orosz-magyar szakosnak lenni. Dolgozni is jobban szeretnék már, mint így kín-

lódni tovább. Gimi után lehet, hogy óvónőképzőbe megyek vagy fényképész tanulónak. Így is szép lesz. Munka mellett foglalkozhatom oroszal, és egyszer talán megért valaki.

Hű, itt a vég! Be kell fejezni ezt a csúnyult szöveget! Kívánom, hogy ne vedd komolyan.

Bármit csinálsz, én hiszek Neked, de nem hihetek! Értesz?

Nagyon szívélyesen üdvözöl:

Ilona.

K., 1967. V. 22.

Kedves Cyr!

Elmondani, leírni nem lehet, mennyire félttem a válszodtól. Mindenesetre nagyon szégyellhettem magamat egy ilyen szeretetért könnyörgő levél miatt.

Mióta eszemet tudom mindig optimista voltam. Most egyetlen egyszer eltörött a mécses. Nem kívánok még egy hasonló pillanatot. Teljesen egyedül magamra maradtam. Rájöttem, hogy annak, aki mindig erős volt és segített, nem lehetnek vékony napjai. Egyszerűen nem hiszem el, hogy én Kovács Ilona beteg is lehetek. Még anyukámék sem. Nem tudják elképzelni, hogy egy icipicit vizasztalni kell egy ekkorát csalódott emberkét.

Csak köszönni tudok Neked mindent, és átkozni a kedves szomszéd asszonyokat pergő nyelvük leragasztása érdekében. Mindenkit bírálnak, igyekeznek átformálni az ember jó ízlését. Felfogni mákszemnyi eszükkel azt – nem leszek soha olyan, mint ők – lehetetlen. Lassan azt kell hinnem, minden tőlük függ.

Itt nem lehet öt percig úgy élni, ahogyan akarsz. Mama csodálkozik, és azt mondja: kibírhatatlan vagyok, különc. Újabban beiktatott sétáinkon van részem fejmosásban. Többek között ilyen süket kívánságaim vannak: ha megnövök valahol erdő szélén lakjam, közepes távolságra egy kisvárostól, ne legyen ünneplő, hétköznapi ruhám, csak tiszta és rendes, ha rajtam állna beköt-ném minden kíváncsi szemét, úgy élnék magamnak, hogy másnak is példa legyen, örökké művelném mostani gyenge tudásomat, amire most idő hiányában képtelen vagyok.

Még sok ilyen fura akaratom van. Fölösleges részletezni. Gondolom, voltak és vannak Neked is hasonló elképzeléseid.

Kedves Pistu! Tudod, jön ez a jó kamaszkor. Mondják nagy okos felnőttek: ilyenkor kezdődik a szerelem. Természetesen mindenki nagy hévvel várja ezt az időszakot, és legalább olyan érzéketlen módon, mint azt az unalmast, amit évezredekkel ezelőtt megszokott hagyományra nyilvánított a történelem.

Van, aki csöndben beletörődik, van, aki a legkisebb részét kihasználja, mások előre tanítják rá az ifjúságot – hogyan kell helyesen szeretni.

Ugye nem sért Téged az a sok huzavona, amíg hajlandó voltam a sodrásba belelépni?

Másképp akartam. Újszerűen, ne legyen hétköznapi! Csak olyan emberrel egyezkedni, mint Te, de módjával.

Egy bizonyos idő után beszélni Veled rendesen. Akartam, hogy ismerj, és csak azután bízz abban, amit akkor nem egészen világosan, de már sejtettél. Nem tartom igaznak – ellentétek vonzzák egymást. Egyetlen más felépítésű embert sem tudok megtűrni magam mellett.

Jó ötleteket adsz. Két versedhez készítettem illusztrációt. Sajnos, ez a művészeti ág távol áll tőlem. Lehet, hogy értek hozzá kicsit, de nem kedvelem, és nem megy. Engem a színek foglalkoztatnak és nem az árnykülönbségek. A két illusztrációt is így próbáltam megoldani. Bá-tyonyban ez a kis könyv semmit sem jelentett. Nincs nagy tehetségem a festészethez, tornához és ilyen dolgokhoz. Csak érteni és egy minimális fokon érteni őket. Természetesen tartottam kölyökkorom óta, hogy amit körülöttem látok, hallok én is megtanuljam. Ennyi az egész. Egyedül a nyelvérzékemet értékelem. Három hónapig tanultam egyszer latint, most meghozta a gyümölcsét. Könnyebben megy az olasz.

Vasárnap láttunk egy csuda jó olasz filmet. (Békében élni) Persze jó részét nem fordították. Nagyszerű érzés volt tudni, hogy minden mondatának a lényegét megértettem.

A suliban már most jelentkezniük kell továbbtanulásra. Mehetek talán Debrecenbe. Lehet, hogy nem magyar-orosz szakra, hanem orosz-német szakra. Mindenképpen nagyszerű lenne. Mindig azt mondom itthon, hogy segítesz majd, és én viszont. Lassan mindenbe be-

letörődnek, mert kitartó vagyok ám. Kérdés, hogy ez Neked vajon jó-e?

Talán egyszer elmondom szóban a balesetet. Ez nem képletes szerencsétlenség volt. Egy igazi baleset utóhatásokkal. Egy nagyon kemény nyár rossz ajándéka.

Valamelyik levélben kérdezted – sétálok-e a parkban, várnak-e rám, mint másra.

Sokan szeretnek és gyűlölnék itt. Csupa szélsőség. Itthon vagyok. Mamával gyalogolunk esténként a műúton lefelé. Egy volt oszt.társnőmmel moziba járunk, néha beszélgetünk. Közel van hozzám. Most ő is egyedül. Jugóban van a „vőlegénye”. Két galamb – ők. Éva gyors- és gépírónő. Tarjánban dolgozik. Holtfáradtan jön haza. Két hetenként vagy öt naponként, ha találkozunk. Aztán minden üres megint. Várom a megjelölt napokat. Mindig tudom, hogy mikor jön Tőled levél. Ma is nagyon vártam már. Hangulatot eszközölnek rögtön a sorok. Valami jó meleg kuckót, és nincs ott más csak Te meg én.

Ha fordítva lenne minden, Te nem félnél tőlem? Dehogynem. Mielőtt tovább tanulnék, szeretném, ha lenne egy szakmám. Ha nem sikerül a fölvételim, mindenképpen tanulok valamit. Rájöttem, hogy minden csöpp dolog hasznos volt, amiről azt hittem – értelmetlen.

Talán két nap és megkapod az újabb beszámolót. Nem valami fölemelő, lélekrezgető iromány.

Nagyon sok szeretettel:

Cila.

K., 1967. VI. 8.

Kedves Cyránó!

Pillanatokon belül itt van a mamám, és megkezdődik a készülődés. Még négy napom van itthon összevissza. Lehet, hogy jól megy majd minden. Gondolom, megkaptad az előző levelet is.

Na, tessék csupa semmi dologról írkalok. Egész délelőtt gondolkodhattam takarítás közben, s most nem tudom, hogyan kezdhetnék azon gondolataim közlésébe. Nagy baj van nálam fogalmazás terén. Rengeteget akarok elmondani rövid idő alatt, ebből következik, hogy ideges szócséplés lesz mindenből, és nem gördülékeny, értelmes szöveg. Mentségemre találtam már egy jó ellensúlyt. Senki a világon nem tud – mindenki (főképp saját a maga számára) – világos érthető stílust kreálni. Most mit írhatok? Magamról! Írjam Neked, hogy én nem tudok sohasem egészen letörni? Hogy vidám vagyok, mikor éppen az ellenkezőjének kellene uralkodnia? Nagyon nehéz. Már szerencsésen túljutottam a „nagy kere-

sések” időszakán. Tudod, nekem semmi sem fáj soha igazán. Néha-néha „meghatódom”, ilyenkor persze rombolni tudnék, de csak játszom, s a végtelenségig hazudok, mert minden szó mindegy. Csak áztatni szeretek. Becsapni má-sokat. Az nagyon rizsa – fehér holló, ha valaki azt gondolja, amit mond és jót. Pl. a Bátyám nem-sokára ír nekem. Valamit ki akar bogozni körülöttem. Biztos, hogy írok valami nagy-nagy moslék szöveget, amivel még jobban megtévesztem. Nálam sajnos egy perc egy év, és már gondolom, többmillió éves hölgynek felelek meg.

Az a rossz, hogy nem engedi meg senki – gyerek maradjak. Legalább egy kicsit, mert nem szeretnék otromba felnőtté válni.

Ahelyett, hogy valami szép vidám dolgot mesélnék, ilyen irománnyal untatlak.

Ebből már nem hiszem, hogy négy oldal lesz, hiszen alig van időm, és mostanában csak a szemét kéne lefogni a humoromnak. Szóval pang. Legalább annyira haldoklik idegileg, mint a tulaj. Mostanában moziba járunk. Szélsőségek, komédia – tragikum. Aztán a nagy élet nyújtotta apró hétköznapi örömeik. Legújabb ínycséség – holnap Egerbe megyünk – kár, nem örülök már semminek. Állandó kis civazkodások – nálam nem fekszik az ilyen egyhangú idegölő marhaság. Na, csúnyát írtam – pont azért szoktam kiborulni. Néha-néha a nyugodt csendes napokba berobban egy fölöslegesen hasz-

nált ún. „magyar” szó. Tehetetlen alak vagyok. Nem tudom csendben, türelmesen be- és kiengedni a füleimen. Muszáj idegeskedni. Ha nem tenném, kapnék valami nem várt fejbajt. Legjobb bolondnak lenni. Megtűrt embernek, a kutya sem törődik sokat lelkiileg velük.

Ne hidd! Semmi sem így történik. Más szemében egyszerű minden, csak én fantáziálok túl sokat. Agyamra ment az emberek jó indulata, és az, hogy még mindig megértem őket.

Jó nyár van. Sok virággal, s a türelem végtelen. Nagyon várom a leveleket. Mindegyiknek egyformán, nagyon tudok örülni. A hatás kedvéért olyankor is szoktam írásjeleket használni, mikor tiltott. Nagy bűn?

A semmi nem bűn, csak a tömeggyilkosság. Vagy talán. Egyszer nyugodt perceimben elemzem a sok félreutamat, s véletlenül 1-2 óráig jó leszek. Szerda éjjel utazom Pestről vissza – 22-én hajnalban érkezem. Majd küldök onnét lapot. Írni addig nem érdemes. Én szeretném fölbontani. Ezért kérlek, kedves Pisti, írd NEKEM TE előbb, ha visszaértem! Akkor már itthon leszel, ugye?

Mégis négy oldal lett nagy szeretettel
tőlem:

Cila.

K., 1967. VI. 11.

Kedves Cyránó!

Legelőször fölmentem magamat, bár ez nem hoz megnyugvást. Akkor csütörtökön már 1/2 3 h-kor lenn voltam a hídnál. Jót akartam. Előző nap kevésnek tartottad a kerek egy óra beszélgetést. Kerékpárral voltam, lehet ezért nem találkozhattunk. Hidd el, nagyon kínos volt. Egy egész és fél órát töltöttem ott, faragtam. Mi mást tehettem volna? Először azt hittem, alszol vagy valami mást csinálsz, csak azt nem, hogy Te addig nálunk voltál. Óra hiányában egy fiatalembertől kérdeztem meg az időt, volt nála egy rádió. Azt mondta, szívesen váraozik velem együtt, legalább addig is hallgatom a zenét. Nagyon szemtelen voltam.

Hazudtam, hazudtam és egészen folyékonyan. Persze, volt benne valami igazság is. Örök romantika vagyok és nem reménytelen. Elmondtam különben, hogy a Bányavárosban van egy nagyon jó barátom, őt várom. Nem szép, de kedves, okos fiú. Most katona, lentről a

második téglában lakik, és megígérte, hogy 3-kor jön. Aztán rólam mellébeszéltem egy picurit.

Következőket: tulajdonképpen én magyar vagyok, de már második koromtól az NDK-ban élek a szüleimmel együtt. 1954-ben mentek ki, én az első és a második osztályt még itt jártam. Most egy barátnőmnél nyaralok Terenyén. A kislány Tarjában dolgozik.

1/2 5-kor jön majd haza. Akkorra vissza kell érnem. Ha Pista nem jön 10 perc múlva haza kell vonulnom. (Tulajdonképpen nem nagy baj, hogy így átrázott, de fáj – valahogy ilyen hangulat lehetett). Az a fiú rettenetesen sajnált mindkettőnket. Még segíteni is akart, hogy rendbe jöjjön minden. Akkor már zuhogott az eső, és indulni kellett vissza.

Egész délután egy gombóc volt a torkomban.

Semmit sem tudtam kiokoskodni. Este mondta a szomszéd néni – itt voltál. Betetőzött mindent. Várakozással teli napok, és ma a hideg zuhany – már hiába várok. Ah. Nincs ilyesmi – hiába. Semmi baj már. Csak az az ötös szám ne üldözne. Öt hónap szünet és öt boldog, vidám óra. Valahogyan át kellene rendezni.

Te Cyr, Kedves! Gondolom, milyen látványos figura volt, két szerelmes kölyök ott szaladgál a parton és állandóan elkerülik egymást. Hát nem jó? Vittem neked egy sárga rózsát (délelőtt kunyeráltam a lányoktól – mondván randira kell – természetesen senki sem hitte el nekem, hisz mindig hazudok), három szem cukorkát.

(Ezt délelőtt szereztük Pontyival) Végül az elmaradhatatlan kellékeimet – síp, zsebkés, minden apróság, de legalább akkora szeretettel akartam átadni, mintha a legközelebb állónak adnám. Talán találkozunk még. Rengeteget írok majd, csak győzd válasszal. Aztán csüggedni nem szabad! Ó, mi ez – egyszerűen megtiltom. Akarom, hogy engedelmeskedj.)

Jó légy, mint szerdán, és maradj nekem addig, míg érzed, hogy szükséged van rám – többet már nem is kérek.

Te kis zöld! Teljesen beolvadtál az út menti bokrokba. Nem baj, mert augusztusban újra látlak. Na, szép kis szöveg. Teljesen elhajlik az „izom” stílus felé. Ugye, nem haragszol? Kell valami, ami feloldja ezt a jeges csendet. Itt kell csücsülni idebenn 4-5 pokrócba csavargózuva. A hangulat természetesen ilyenkor teljes pesszimizmusba csap át. Félelem a háborútól (lassan már pacifista leszek), attól, hogy véletlenül nem találkozom már Veled.

Na, ez mind badarság.

Az eső talán már sohasem csöndesedik. Örökké hallgatni ezt a csöbögést, és közben szedni újra a sok gyógyszer. Ma lázasan tanulok, ismételek – ez minden.

Már kevés az időm. Egy hónap alatt rengeteget kell behoznom. (Nem biztos, hogy kiengednek.)

Nagyon kedves vagy. Köszönöm az ajánlást. Külön a jókívánságokat (azt nem kellett volna, egy nyaram sem

gondtalan, és egyetlen egy sem kellemes – mondjuk úgy –, azért látszik vidámnak, jónak, mert ha nem olyan, én akkor is annak látom. Látod, most is olyan, mintha valamit kitépnének belőlem, mégis elhülyéskedem. Sajnos, örökre ilyen maradok, akinek még a rossz is jó.)

Nagyon vidámnak kell lenni, Pisti! Érted? Akkor még az sem fáj, ha elevenen megnyúznak vagy karóba húznak – fejetlenül. Nagyon szép neve van anyukádnak, és még jövőre is az övé marad, ne csüggedj! Biztosan tudja, mennyire szereted, és pótolod majd a köszöntőt.

Jaj, a vége!

Nagyon sok szeretettel:

*Cila, és ott vagytok!!,
mert vasárnap van.*

K., 1967. VI. 20.

Kedves Cyránó!

Olyan nagyon kevés az időm, és nagyon sokat, mindenről kellene írni. Kínos lassúsággal döcögnek a napok, és rengeteg egy napra a tanulnivaló meg a mellékes. Általában iskola, tanulás, könyvtár, mozi és itthoni tyüty-müty váltják egymást. Néha azért kapnak egy kis okker színezetet ezek a szürke, dolgoz napocskák. Jönnék és mennek a levelek. Körbe-körbejár a posta.

Nálunk már nem a legszebb az ősz. Állandóan hideg dör meg szél. Délben 1-2 órára kisüt a Nap, majd megunja, hogy boldogítson minket.

Ilyesmi, hogy ítélkezés, ne bántson téged. Ha már teljesen ismerék valakit, és mondanivalói beleférnek korlátozott kanyarulataimba, csak akkor mondom Róla véleményyt. A közbevetett kis moccanások ezen a téren nem sokat osztanak vagy szoroznak. Semmi jelentőségük, hisz csak pillanatnyi benyomások válthatják ki őket.

Ma már 21-e van. Közben abba kellett hagynom az

*írást, mert nagyon későre járt már. Most valahogy más-
képp látok mindent. Elég egy-két új mondat, és képes
lezárni egy eddigi rossz fejezetet. Valami nagyon nagy
barátság kezd érlelődni bennem. Ma hoztak iskolába egy
tucat új Palócföldet. A mi osztályunk vette meg az egé-
szet. Fizika alatt is a Te versedet olvassák bánatukban.
Akármit is mondasz, az a vers tűrhető. A záróakkkordja,
vagy nem tudom ezt Ti hogyan hívjátok, különösen
stramm megoldású.*

*S hogy a hibákról is. Olyan érzéseim vannak, hogy
bizonyos sorokat újból beépítesz. Ez valami különös ízt
ad az egésznek, és nem is nevezhető hibának. Talán csak
én látom pillanatnyilag rendbontónak. Arra az időszakra
tevődik, mikor Kalocsán voltál, s kicsit (sőt fordítva)
megrázó élményben volt részed. Kár szidalmazni meg
gyengébbnek tartani. Ha mindent kizárva, úgy olvasom,
mint az elsőt. – Nem, így nem jó –. Meg akarom ma-
gyarázni, hogyan építettem be magamnak a legelsőt, s
akkor megérted, hogy miért volt az a rajongás, meg mér-
cék meg minden. Egyszerűen egyeztetni akartam a ver-
set és Téged. Tudod mit, majd szóban.*

Cyr, akarod, hogy küldjek egy Palócföldet?

Már befejezem, nagyon várlak.

Sok meleg szeretettel:

Cila.

K., 1967. VI. 23.

Kedves Cyránó!

Lehet, hogy most nem kérdezősködtél felőlem kedves Bátyámnál. Egyszerű, rövid választ kaptál volna a kérdésre – miért nem sikerült találkozni? –: Egy hétig nem lesz otthon – 18-19 óra minden nap, mikor hazaérek.

A gazdaságban dolgozunk (cseresznyeszedés stb.). Esténként Évivel mászkálunk a parkban. Egy csuda jó helyünk van. Két nagy ledöntött fa, a közelben egy ún. óriáskerék mindenféle tánczenével, rikoltozó pávák, sétáló fiatalok és sok más unaloműző. Azt hiszem, egyszer itthon voltam már délután, mikor lejöttél. Holifáradtan feküdtem odabent, és lehet, hogy nem hallottam a kopogtatást.

Borzasztó hosszú gyaloglások után csak összecsuclok, és bár nem alszom, nem érzékelek semmit, ami körülöttem zsong. Jó lenne már, ha fáradtság nélkül lehetne élni. Ah, szemtelen lusta vagyok, hisz mindenért küzdeni kell, mert csak így jó, értékes.

Mit és hol rontottál el? Nagyon egyszerű kérdés, mindennapi és semmit sem ér.

Ne legyenek ilyen hülye – önvádoló – kérdéseid! Jó? Ha örökké csak javítgatunk, problémáztatunk érthető sima dolgokon, akkor, azt kell hinnem, hogy minden olyan már, mint a mi KISZ iskolás életünk. Örökké csak értékelések, korrigálások. Ezek tömkelegében lassan elvész minden, amiért érdemes küzdeni, a meghatározott plan.

Most nem tudom, miért írok megint fejtegető – balzsam – szöveget. Gondolom, még embert úgy nem vártak, mint először én Tégedet. De ez csak volt. Nekem elég egy-két szó, ami megerősíti a korábbi kételkedést valakinek a megismerhetőségében.

Mert igen is, én ismerni akarom a barátaimat. Várj! Másképp magyarázom.

Képzeld el egy lányt, akiről mindenki (Te is) azt hiszi: Neki minden könnyen megy, nyugodt élete van, mindene megvan. Csakhogy az a lányka egyszer megnő és hiányzik mellőle egy jó testvér, egy őszinte ember, aki támasz és ő viszont Neki.

A legfontosabb talán, hogy jó kiegészítője legyen.

Hát tervezgettél, én is. Kár volt. Már azért is kár, hogy életemben először hazudni kellett. No, de mégsem.

Hisz nem bírnám ki, hogy egy percig is elhallgatott vétkem súlya alatt éljek. Ha valaki mások előtt, távollétben, vagy ha ott vagyok, egyetlen szóval megbánt –

nem lesz soha többé igazi barátom! – Lehet, hogy ez valami nagyképűs kijelentésnek látszik, de NEKEM EZ MINDENKORI HATÁROZOTT ÁLLÁSPONTOM!

Főleg, ha valaki megpróbál magánügyeimből közügyet csinálni. Mesélni rólam, elárulni, kitérni más előtt igazi arcom egy darabját – nem tűrhetem.

Nincs feloldás. Újra és újra megpróbáltam elkezdni ezt a barátságot – nem megy. Nem kapcsolat az, ha a múltat kérdezzük, mikor én mindennel a történetek idején leszámolok. Az én alkatom nem tűr meg holmi kérdezgetést, vallomást és nagy szerelmet.

Bánatot, ha rossz a hangulat, örömet, kacagást, ha kell. A magyarok – makacs nép. Sírnak örömeükben, kacagnak, ha fáj. Így jó. Ez ad lendületet. Mokány, mindig vidám határozott, bátor emberek kellene. Egy nagyon erős, de jó tanács – oda menekülj mindig, ahol nem vigasztalnak!

Te is találtál már kivetnivalót elkéseredett emberben. Mondjuk bennem, és itt a vége! Hiába mondják, hogy pesszimista vagy! Te hiteted el velük azt, ami korántsem való.

Szeretettel:

Cila.

K., 1967. VI. 27.

Kedves Cyránó!

Tudod, mit? – Légy bátrabban vidám! – Nem azért, mert én így akarom, de hidd el végre, hogy könnyebb!

Ha nem haragszol, most mindent visszapörgetek és megmagyarázok. Először le kell szögezmem. – Nem így akartam! – Nem akartam szerelmet, meg más bohó hét-köznapit. Senkivel sem azért vagyok kedves, megértő, hogy belém szeressen vagy udvaroljon. Azt hiszem, aki mellettem akar maradni, annak nagyon nehéz.

Pedig semmi az egész, egy igazán egyszerű, vidám, de nagyon okos emberkét keresek.

Persze, teljesen fölösleges keresgélnem. Elég humánus vagyok, és nem akarok egy ilyen nagyszerű társ kolonca lenni. Lehet, hogy még 100 évig is elélek. Mi lenne vele, ha ilyen hosszú ideig kellene túrni a rigolyáimat?

Egy kicsit nagyon beteg vagyok, azt hiszem. Ember lenne a talpán, ha valaki kibírná az örökös jajgatásai-

mat. Na, mit gondolsz, miért voltam zavarban, mikor jöttetek? Miért vártam, hogy minél előbb elmenjeteK, miért szidtam Kukut? Tévedtél, ha az a beszélgetés Vele olyan vidámnak tűnt, hisz, hol volt az a többi csacsogáshoz képest? Szóval nagyon szép minden nagy terV. Nekem mindig is terveim maradnak. Nagyon úgy látszik, hogy már egészen magamhoz láncoltalak. Hű, de téves. Gyorsan keress egy stramm kislányt, és légy vele boldog, mert így jobb lesz Neked is, nekem is.

Nagyon, de nagyon jó barátnőd vagy barátod, ha úgy tetszik – maradok továbbra. Ez minden, amit a legkömolyabban mondok. S most apróságok. Írok egy tucat dolgot, ami visszatart attól, hogy fölöslegesen hagyjam fogdosni az arcomat, hallgassam mézes, szerelemtől csöpögő szavaidat. Természetesen ezek mellett nagyon szívesen tölteném veled szabad perceimet. A betegségem viszont, minden optimista kicsengésű gondolatot kizár.

1.) Egyszer azt állítottad jó ismerőseim előtt, hogy dögyszerelmes vagyok beléd. (Nem így szó szerint)

2.) Mit izgat Téged az a hülye csók?! (Gondolod, hogy van fű még a Földön, aki egy teljesen ártatlan szolíd leányzót érdemel? Gondolod, hogy az pont Te lehetsz?)

3.) Utálom, ha kijavítanak. Annyi érzék még van bennem, hogy azonnal észreveszem a hibáimat.

4.) Sohasem szerettem a bosszúálló, haragos, könnyen sértődő embereket!

Miért van, hogy nyugalmat, békét látnak körülöttem.

Mondják – de jó neked, mindened megvan!

Hidd el Te is, hogy mindenkinek van mindaz, ami itt nálam, sőt számomra sokszor sokkal kiaknázhatóbb dolgok. Az a baj, hogy nagy mulyák, és nem tudnak örülni a holmijuknak. Már minden nagyokos ajándékot a magaménak mondhatok, és megint tudok örülni minden újabb kacatnak, apróságnak, amit kapok. Miért nem ilyen mindenki? Mondd, miért? Miért van az, hogy én sohasem szerethetek egy fiút? Azt, akit én akarok. Ezentúl mindig úgy lesz. – Megkérdezik, hogy Neked nincs ismerősöd? S én válaszolok – dehogynem. Nagyon kedves fiú. Mikor jön a sok dicsekvés, hallgatók. Beszélek szépen, egyszerűen a barátomról, aki nem szép, de a legaranyosabb fiú a világon. A barátnők aztán szó nélkül eltulajdonítják az én hétköznapi barátomat, mert olyan szépen beszéltem róla, mert tudják, hogy ő a mindenem, a támaszom. – Hát ne legyen. De legalább ne lennék szemtelen, hazug Veled. Ne értettelek volna félre! És most kérlek, hogy légy becsületesebb, mint én, és ne szólj erről senkinek. Lehet, hogy nem is lett volna semmi bajom, ha minden olyan szép marad, mint az elején. Most nincs jogom senkihez és semmihez. Remélem, ez táplálja az ellenkezőjét is.

Pisti! Azért, ha újra látlak augusztusban, bohó leszek, mint mindig. Azt nem kérem, hogy ne haragudj, meg stb. Minek. Azt csinálsz, amit akarsz. Megértesz, elítélsz, szólsz, nem írsz, rajtad áll! Csak ne sajnálj, ne

szidj, ne szeress!!

Ugyanolyan hű, kedves maradok, mint ahogyan a barátokhoz illik. Tudom, hogy ez nem elég. Nekem sem. De hidd el, hogy mindent a legkomolyabban gondolok. Nem lépek vissza. Erre gondolnod kellett volna. Annyira makacs vagyok – egy Salgóbánya volt, és nincs, nem lehet más, mert elég volt egyért hadakozni, veszekedni, jónak lenni.

Megérted?

Nagyon sok szeretettel:

Cila.

Hallottad már Bellini: Norma (Nyitány) című művét?

K., 1967. VI. 28.

Béby-suliban írtam Öcsödre egy kislánynak. Sajna, egy fiúka válaszolt helyette.

Jönnek-mennek a levelek. Már akkor a legnagyobb szórakozást nyújtották Isti sorai.

Most, hogy egy picit vidámabb vagyok, átküldöm Neked 1-2 levelét. Ha elolvastad, visszapostázhatod.

Ez a srác mindenáron foglalkozni akart velem. Jó, mi!

Vagy ne legyek szúrós?

Kívánom, hogy gyógyulj meg gyorsan!

Tehát minden jót.

ABACS

fejtsd meg!

K., 1967. VI. 28.

Kedves Cyránó!

Azt hiszem, rossz ember lettem. Egy apróság miatt elvesztettem a fejemet. Megszakítok minden kapcsolatot, pedig jól tudom, a legnagyobb fájdalom az lesz, ha egyedül maradok.

Egyszer belekóstoltam a közösségbe. Most szabadulnék, mert bántottak. Gyenge vagyok, és ez így nem jó. Eddig kis csalódások értek, mert kikerültem minden nagyobb összeütközést.

Nagyon igazad van – ahhoz menekülünk, aki jó hozzánk. Hát most írok Neked. Tisztán.

Nem akarom én széttépni minden kötelékünket. Valahogy így festett a dolog. Ösztönösen nem írtam sokáig, menekültem.

Akkor valaki mondott egy rám nézve sértő mondatot Rólád, rólam. Elhallgattam, azt hittem használ. Közben persze apróságokkal birizgáltam a füledet, mert Te is olyan lettél, mint az átlag ún. srácoq. Kuqu maradt.

Jó volt, talán kedves. Most is az. Valahogy mindenféle igazságos. Egyszer nagyon megbántottál.

Ő talán érezte, hogy mennyire haragszom Rád. Tudod, mégsem hagyta, hogy megfeledkezsem rólad, csak egyszerűen. Beszélt, mesélt, írt. Rendes barátod volt, s ne-kem jó Bátyám. Most rossz a múlt idő. Még mindig a régi. Azt hiszem, senki sem tud Vele versenyezni. Észben talán Te. Ez az ész, pedig úgy értendő, hogy irreális, csavart gondolatok.

Én ezeket is szeretem. Sőt... Ha nem lennének, még pesszimistább lennék.

Egyszerű minden. Ti ketten vagytok, és egyformán nagyszerűek, számomra nélkülözhetetlenek. Egyik nélkül nulla a másik. Sokszor mondtam talán – vetélytársak.

Ez nem szó szerinti nagy gondolat. Csak az én szemzőgemből nézve. Itt belül. Nem arra vonatkozik, hogy Ti civakodtok miattam. Hisz ez óriási hiúság lenne részemről.

Már rondán írok. Sietnem kell, vár egy kislány, és természetesen ettől függetlenül négy oldalnak be kell telni.

Te nagyon közel vagy. Akinek ezt mondom, az már pótolhatatlan. Nem akarok szakítani. Dehogy. Ha végül így lenne, Gyarmaton kötnék ki, mert a barátaim helyett belépő üresség kész idegrohamot váltana ki. Ha közel állót megbántok, még ha kicsiség is, képes vagyok

agyonáztatni a képem. Már bántam azt a levelet, amit föladtam akkor. Éjjel föl kellett kelni levelet írni, mert mindig azt álmodtam, hogy meghaltál és kong minden.

Talán ezért rajongok most Kukuért, mert nem enged ilyesmire gondolni, habozni, fejtegetni. Csak mindig bátran, vidáman.

Klassz Bátyó.

És ne haragudj, vagy lehet, de aztán békésen gondolj Rám. Postázom az éjszakai szöveget, és meg ne fázsz; őrségben mindig jó, különösen nyáron. Már akinek. (Gondolod?)

Cila

U.i.:

Egy csapongó otromba lény érthetetlen szövege Hozzád, ó áldott Cysl!

Az első szó – bocsánat! A többit is röviden tudom kifejezni – téboly. Mert fordul a világ, semmi sem az, ami volt egy pillanattal előbb. Írok, meggondolatlanul, mert egy tüsszúrás is pokoli fájdalmat tud már okozni. Nem lenne szabad ilyen dolgokkal tömni. Jókedu, gyerek-bolondság – a gyermekek fájdalma is lehet olyan erős, mint egy komoly felnőtte, vagy nem, drága társak?

Tudom, hogy megértesz. Jellemtelen, vándorló embernek senki se ismerjen. Ezt akarom. Értsd, hogy kell valaki jó, kedves, szelid, okos ember.

Más vidám ellentéte. Együtt a kétfő nincs.

Őszintén.

Most megöltem egy pókot. Miért? Lehet, hogy nem is pályázott rám. Meggyilkoltam. Fáj, hogy ölni kellett. Ez közösségi. Nekem az ilyesmi fáj, mikor másnak milliók vérében ázva vigyorra húzódik a szája, s kötelek az idegei. Vannak ostoba elképzeléseim, aki árt, hazudik, takargat, harácsol – mind tömeggyilkossá nőnek –, mert belebetegedtem ebbe a nagy civilizációba. Mert akárhogy hadakozom (optimista maradok) – nem lesz eredmény – kevés a „tinédzser” – s megfojtanak. Jó, lélekben a magamé maradok. De nem – hisz senki sem a magáé. Van világnézet, szemlélet. Mindezt a környezet építi.

Bennem ezt építi?

Egy utam lehet – gimi – szakma – férj – gyerekek – TV – nyaralás – munka – s utoljára kimúlni.

Nagy élet lesz, ha nem szűnök meg gondolkodni, mert én bizony végig röhögöm!

Te Cyr, aki gondolkodik, az előbb-utóbb öngyilkos lesz, mert megijed. És minden őt igazolja.

„Minél többet tud valaki, annál inkább rájön, milyen keveset tud.”

A gyötrődés meg gyorsan hat. Jó méreg. Azt hiszem, ha haldokolnék, nem tudnék ilyen bágyadt lenni.

Teljesen fölösleges lelkezni, hogy rossz ez az egész pletykás világ, hazug minden ember. Talán azért hazudik mindenki, hogy átmentse magát egy saját maga alkototta rendszerbe, ahol ő uralkodik, ahol nincs mitől

félnie, mert nincs börtön, bűn, és megérti saját magát. Hogy mégse legyen ilyen. Nem ismerem Kovács Ilonát. Ez a lány nem tud civilizálódni. Egyszerűen képtelen. Az ösztöneinek alávetett, leigázott lány. Ún. hangulat ember. Mindig más behatás, mindig más, sokszor ellentétes reagálás. Túl sokat kértem ettől a rozoga építménytől. Még szóban is sok lenne. Hm. Nem bírta. Már nem tudok összekaparni egy lányt a nagy kavarodásból.

Ész nélkül él, felejt, hazudik, tűr, szóval szépen halad afelé, hogy megbolonduljon. Miért? Kevés neki négy oldal, százezer napok, hogy kiöntse, amit gyűjtött – attól kezdve, hogy kiborították a bölcsőből e pillanatig.

Emberek, tájak, szokások, iskolák, táborok, rokonok, természet, tudomány, barátok csak így, e körül keringeni. Még vidám vagyok – azaz már újra kezdődik ez a hallatlan akarattal ellentétes jó humor.

Van két barátom, ha vannak még számomra, s ez óceánokkal fölér. Ha most megtudhatnám, mi vár még rám – nem nyugodnék –, mert egyszer egy kékfényű huncut kis csillag lecsúszott az égről – és nem rímelt a gondolat. Sorok, sorok, ti átkozottak! Ha egyszer úgy írhatnék, mint Te tudsz!

K., 1967. VI. 29.

Kedves Katona bácsi!

Levele most érkezett, és rögtön lángot kapott, no nem ő – a kéz, az enyém egy lángoló erőt bír – írni.

Noé is csak ilyen forróságban imádkozhatott annak idején, özönvízkor, a bárkában.

Hőség mindenütt és haddelhadd. Zsuzsó valami „tehénfarkát” énekel, az asszonyok pletykáznak, itt benn inog minden az örömtől, mert ugye rajtam túlárad. Olyan jó, hogy vidám vagy. Te Cyr, olyan jó örülni, hogy élhetek. Nem nagyszerű?

Fene vigyen minden nyavalyát, míg mozogni tudok, csak a jókedv uralkodhat (Ez RÁD IS.)

Ma remegve vártam Nyuszámat haza. Délelőtt itt volt nálam két nő, és egyikük teljesen kuglira kopasztotta a fejemet. Tudod, a Muttikám mennyire haragszik a hajamért. Hű, izzadtam. Aztán rámnézett, mosolygott és azt mondta – No, ez tűrhető.

Most logikusan jön – abszolút rosszul nézhetek ki.

Az a drága Kuku Bátyám türelmesen hallgatózik. A legrosszabbakra kell gondolnom – fejest ugrott a Martin-kemencébe, megcsavarták vagy repült.

Cyr, én nem merek hülyéskedni Veled. Mindig tiszteletet, komolyságot parancsoló megjelenésed még most is megköt, visszatart. Félek, hogy túlságosan is gyerekesnek, komolytalannak tartasz.

Természetesen Te akartad, hogy ne merüljek vissza – valahogy így írtad. Szóval, kész humorzsák leszek. Neked is nehéz, mert így még furfangosabbak a szövegeim.

Mielőtt teljesen áttérek, egy kicsit szövegelek magamról. Te Cyr, örökké összecsuklom, majd hányinger satöbbő. Mami persze húz. Na, kész, gyereked lesz a söprűnyéltől.

Ma ebédnél megállapították, hogy lehet – csak izomszakadásom vagy micsodám van. Szerintük (lányok) az semmi. Nő valami gumó rád és kész.

Ja, igen. Az NDK-ba nemigen utazunk. Ordas biztos bevonult, és nem ír egyelőre.

Most azon töri szőke fejét, hogyan egyeztesse az időpontot – együtt tölteni egy hetet velem.

Más. Vasárnap menni kell a Mátrába egy túrácskára. Előreláthatólag én gulyást főzök akadályverseny keretén belül. Most bográcsért futkározik az egész csapat. „Helyes” kis társaság lesz. Szombaton apuékkkal kirándultunk Bükkészékre. Apa szerint a tett színhelyére (ui. itt próbáltam ki azt a vaskorlátot).

Este, érkezéskor már várt Evó, bementünk a bisztró-

ba hamizni. Két hét múlva elvisznek Egerbe. Végre napozhatok. Feltéve, ha lesz mód rá. Olyan kávé akarok lenni, mint Bratyó.

Cyr, szeretéd Rozov dolgait?

Csuda közel állnak hozzám. A tévében volt a Té-boly. Óriási, 1936-ban ilyen bírálatot mondani az USA-ról, kész jó köté.

Most ne neved – kérdezek valamit. Te tudod mozgatni a füledet? Picinyke koromban volt egy bátyám, most rendőr bácsi – minden ilyen épületest tudott művelni.

Most biztosan haragszol a sok üres fecsegésért. Már befejezem. Hagyok pár üres helyet a búcsúzkódásra, mert előzőekben – csak ukk-mukk – alákanyarítottam a becenevem.

*Szóval szerbusz, Cyr-Pisti,
sok szeretettel üdvözöl:*

Cila.

Légy jó és gyorsan találok egy találó, általam feltalált nevet Neked.

K., 1967. VII. 4.

Kedves Cyránó!

Fel a fejjel Drága Barátom. De ne a falnak! Hisz, ha most véletlenül lemondasz mindenről, akkor később megnézheted magadat.

Még nem vagy vidám egészen! Tudod, most ne kül-sőségeken próbálj azzá lenni! Hidd el, Kedves Pisti, úgy nem fog menni. Most gondolod, hogy könnyű tanácsot adni. Csak tapasztalatból mondom.

Hozzám hasonló gyereket azt hiszem, keresve sem találtak volna egyszer régen, csak azért, mert beleestem egy ócskavaselegy kellős közepébe, s a doki szép rákosodás stb. reményeket keltett bennem. Valahogy aztán kijavultam, s éppen azért, mert rákényszerítettem magamra azt a vidám közömbösséget, amit napjainkban a legfőbb jó tulajdonságnak s életkedvnek neveznek.

Te Cyr, az sohasem baj, kinek milyen nyűg az élete, mit kell cipelnie, fő, hogy él és élhet. Lehet, súlyos az a valami, sőt biztos, annál inkább könnyen kell venni.

No, nem könnyedén. Az más. Csak értelmesen, mint ahogyan hozzád illik. Más már öngyilkos lett volna, mert semmi elképzelése nem volt azelőtt. Neked ezt nem szabad. Nem vagy egyedül.

Két jó barátod, stramm fejek, és mindenféle nagyszerű adottságod megvan, hogy szépen élj!

Nem vigasztalásként van az egész, és nem szánakozás. Mióta Peter Marchalltól olvastam, ilyen dolog távol áll tőlem. Sőt, valami erősebb irományt akartam eszközölni, de azért gondolom, hogy egy lánytól nem vársz ilyesmit, még akkor sem, ha már teljesen fiúvá vedlik. Ha hazajöhetsz, nagyszerű augusztust rendezünk hármasban, lehet, hogy négyen, ha Moszkvából jön egy lány még. A negyedik már nem is fontos. Képzeld három srácot a Zagyva partjára.

Egy nap nyársalunk majd. Ezt gondolom szabad enned, meg hozzá uborkát. Viszünk rádiót, pokrócot és jól elhülyéskedünk. Mesélünk egymásnak, vagy ha akarod, valami nagy-nagy hülyeséget csinálunk. Aztán lehet valami komolyabb eszmecsere is. Később mozi vagy efféle. Szóval ennyi minden. Erre lesz egy kis botrány. Itt Terenyén mindenkit lefigyelnek. Majd az a hír járja, hogy az a Kovács-lány két fiúval mászkált a patak parton.

Most lázas készülődés folyik. Tanulás, tervezgetés. Már írt Ordas. Lipcsében vár minket. Menni kell. Azt hiszem, kicsit izgulok.

Nekem valahogy természetesnek tűnik, hogy megyek,

és fáj, hogy nem vihetek magammal másokat. Lehet, hogy nem ér így össze a kettő, de hát Te tudod a legjobban, mi-lyen megismerhetetlen rémlény vagyok. Tudod, este min-dig sétálunk anyucival. Rendszerint összeveszünk idő előtt. Sokszor mondja, már csak azért szeret, mert a gyereke vagyok. Őszintén megmondta, nem tudja, mi van velem egy év óta.

Durva vagyok, kíméletlen, gúnyos. Újabban makacs és vakmerő, ez a két jelző használatos a családi szótárból rám.

Indoklás – tényleg azt hiszem, hogy fiú módra viselkedem. Vasárnap voltunk a Mátrában. Azt hiszem, jeleztem Neked, hogy nem nekem való társaság lesz. Minden jóslatom valóra válik.

Egyszer majd elmesélem az egész napot. Most csak a végeredményről számolok be.

Szóval alaposan megharagítottak, és én egyedül hazajöttem. Vissza az erdőben hét kilométer hegyen-völgyön át.

Most be kell fejeznem. Apa már hazaért, s mással is kell foglalatoskodnom, és még szereznem kell egy borítékot. A vonat is jön hamarosan, föl kell még adnom, hogy időben megkapd!

Szeretettel üdvözöllek:

Cila.

K., 1967. VII. 5.

Kedves Pisti!

Még mindig áll a régi: nem ismersz meg soha! – Nahát, hogy kórházi szörnyűségekkel akarsz ijesztgetni! Barátocskám, a nagy megrázkódtatások messzire elkerülnek engem. Félni meg sírni hülyeség. Különben is csak örömeben sír a magamfajta izé. A kórházi borzalmakról meg már sokat hallottam, és az a véleményem: semmi sem biztos, de mindent talán éppen ezért – ki kell próbálni. Ha valaki fél százszor olyan súlyos csapást kaphat, mint amitől óvakodott. Szóval mindent bele. Ne is haragudj, Cyr-Pisti, de most ezeken kívül baromi futtatások jutnak eszembe. A csapásról. Nálunk van egy mondas, olyan cigányos hangsúllyal: Hí, komám, ne menj oda, csak nem akarod, hogy elvéssz? Ha bolond vagy, akkor csak csápásd mig magadat!

No, de elég. Te biztosan jobban szereted a komoly, megfontolt, mélyebb értelmet keresőket.

Hogy mért nem tudsz nekem normális leveleket írni,

a magyarázat: a normális szövegre csakis ilyen kapkodó (szerintem nem az) válaszok jöhetnek.

Felfedeztem valamit. Egyes emberek hajlamosak a lustaságra. Mikor a munkakedvük támad, órákig József Attila költeményeit böngézik. Utána meg drukkolnak, hogy bárcsak „megúsznák” a fizika órákat. Csütörtökre meg kell írniuk egy dogát – verselemzés – Ma Mikulást ünnepeltünk. Micsoda beteljesülés. Kínos röhej, meg unalmas szép magyar kifejezések (idézni – gondolom – nem szükséges).

Holnapra Kovácsnak egy magas stáb előtt kell előadást szerkentyűzni, és nem utolsó sorban egy novelláról. Na, szép lesz, majd megírom.

Tudtam, melleleg, hogy ilyen hangulatú levél várható. Ezt meg tiszta szívből írtad, vagy utánoztál (ezzel bíralsz), vagy valamit elhallgatsz.

Cyr! Attila szebben írt, mint te, a Te szerelmes-verseid súlyosabbak. Ismered Attilától a Pöttyöst, vagy Csókkérés tavasszal-t? Igaz, hogy ezek a versek az első korszakából valók, 21-esek, s ő csak 17, telítve a Nyugat elsőinek a hatásával.

Cyr. Szerinted a 18-as forradalmak, hogyan befolyásolták létrejöttödet? Ismered az ágaidat! Miért van az, hogy élnek szerencsés emberek, akik rendelkeznek formával, amibe beleöntik a szépet, a rosszat, és ha kész a mű, másoknak ragyog, és félelmetesen szép, ők önmagukkal elégedetlenek meg minden. Ez laikus kérdés, el-

nézést kedves komoly Cyr! Úgy látlak, vagy helyesebben úgy látom, ugyanaz vagy, mint ego, csak sokkal fényesebb csomagolásban. Mondjuk 62-es szalon télire. Vitatkozom, és ugyanazt gondolom, de valami állandóan hadakozik ellened.

Nem megy a szép, finom mondat és összefüggéstelen ez az egész szöveg. Rapszódikus vagyok. Most igazán bocsánatot kell kérnem. Újra a környezet. Lehet, hogy egom Reád is süített egy-két „kis ördög” pöcsétöt! Ha igen, nagyon jó lenne levakarni, hogy olyan szép tiszta maradjon a lelked, mint volt. Elzi már nem haragszik, az lehet, hogy a mosoly csak festett vérzés, meg ilyesmi. A névnapos história csak véletlenül futott toll (golyós) végre. Itt áll az asztalon a naptár. Korántsem akart csipkélődsé lenni, meg kiváltója bosszúságodnak.

Különben a „cukor ebihalakat” nagyon irigyeltem. A többi időtálló. Na, károgjak. Szerinted, mért nem döglök meg a légy egy jól lezárt nylonzacskóban? Kínos, hogy már a legyeket is bántani kényszerülök.

Egyszer veszek egy nagy puha, sárga meleg takarót, és beleszeretek egy királyfiba, no meg a fehér lovagba.

Kacifántos ez az élet, de jó. Talán belőlem is lesz valami még, megbecsülöm az egész nagy butaságot meg mindenkit.

Ne hidd, hogy Téged nem értenek!! Csak még mindig nem érted, hogy már 50 lépcsőfokkal följebb ülsz, és a különbséget nem tudják a mélységek miatt leküzdeni.

Ők értenek, szeretnek Téged, Te érted őket, sőt ismered, de számodra nívótlanok maradnak. Ez természetes, csak az nem, hogy Te örökké a múlttal foglalkozol, a jelenel, a jövővel pedig nem törődsz. A jövő törlendő. Na, szép semmi neked, mert most nagyon becsüllek meg minden jó. Írjál majd választ a következő címre.: K., Zrínyi út 16. Na, szervusz.

Cyr-ip – így a tücsök – az est zenésze-med ha hunyva-laki-ált-ozik-ínosan – s Te hallgatod, unod. Stop.

Kórházba pedig nem mehetek. Ésszel kell élni, ha megyek – komplikáció jöhet meg minden, érettségi nuKu – utóbbi nagyon kell – maradok. S vagy élek vagy halok, de várom a hosszú levelet Tőled.

Cila

Ez egy új levélpapír-sorozat! Majd telve lesz szeretettel meg mindennel. Ha igazat mond a béka, ha úgy tesszik ebihal.

K., 1967. VII. 6.

Cyránó!

Mondd, nem tudsz gondolkodni mielőtt írsz? Nem találkozom Veled többé! Nahát, még ilyen marhaságot lecsavarni.

Hát mi baj van?

Engem nem lehet megbántani, csak akkor, ha ilyen levelet kapok.

Csöpög, érted?

Miért kell félreérteni? Mondd már!

Na, miért? Elképzelhetetlen, hogy nem akarok szerelmes lenni?

Az is, hogy én akarom megválasztani az illetőt?

Még hogy Te nem csak a barátom vagy! Ezt a fene tudja, hogyan értelmized. Mindenesetre semminemű lelkezés nem akart külsőni ebből a mondatból. Nagyon jól tudod, hogy nem leszek soha senkibe belegabalyodva. Untat, ha üldöznek a szerelmükkel már életet ismert fejek, akik a nagy rohanás után csendes menedéket, sza-

*bad kikötőt remélnék találni egy olyan tehetségtelen ma-
jomban, mint én.*

Elég már. Újabb hat hónap vagy év. Mindegy. Higgyék el végre, hogy nem lehet velem hülyéskedni.

Játszani napsugarat, szívet, szellőt, fákat, meg minden elvont lehetetlenséget, ami gúzsba köti az egyszerűsima gondolatokat. A végtelenségig csorogni a mézes szavaktól, hát ez nem kell. Hiába akartam, hogy megváltozz. Csak egy kicsit.

Mindig visszaesel. Újra kezded a lehetetlent. Mikor már mindent megmondtam világosan. (Talán erre értelmezhetted azt a hülye mondatot. Az a több egy megértő ember fő kelléke, aki tényleg többet tesz egy barát-nál. De nem mást.) Minden építményt leromboltál.

Miért beszélek valakihez őszintén! Nem is figyeltél. Mit Neked, hisz Te úgyis szerelmes vagy, meg minden ilyen álszent nyavalya. Már nagyon mérges vagyok.

Jobb lesz befejezni. És most légy szíves ne keseregj! Semmi bajod. Tudod? Csak csinálsz magadnak problémákat, mert nélkülük már nem is tudsz élni. Ott az egyetem, meg van miért küzdened. Vannak távlataid. Ne dögölj be, mint egy ócska moped.

Egy barát bőven elég, azt hiszem. Hármásban úgysem jövünk ki – szerinted. Más minősítésben nem kívánok körülöttem lebzselni. És tényleg ne idegeskedj, mert most kedvem lenne odahajítani egy fél téglát.

Szervusz

K., 1967. VII. 26.

Kedves Cyránó!

Már biztosan otthon talál ez a levél. Az csak természetes, hogy írok.

Valami bajod lehet, mert mindig elkésersz egy pillanatra. Attól még teljesen egész embernek számítasz, hisz élsz. Csak a halottak tartoznak egy másik embercsoportba. Semmi vész. Annál nagyobb örömet elképzelni nem lehet – mehetsz egyetemre, s még választhatsz is, hogyan oldd meg a lakásproblémát.

Minden drukkom a tiéd, no meg a Bátyámé – minden rendben, jól sikerüljön.

Még mindig holtfáradt vagyok és éjjel-nappal álmos. Hogy megérte-e? Ez nem szó kifejezni. Te, Cyr, egy olyan, de olyan kedves családba kerülni, mint az övék! Már maga az, hogy őket megismerhettem, kielégítette volna minden kíváncsiságomat az NDK iránt.

Ott tartózkodás alatt is csak három városkát boldogítottunk, kevés volt az idő.

Egy napot mindenképpen rá kellett húznunk. Hazarendeni – nahát azt végképp nem akartak.

Most írok Neked az utazásról. A többiről jobb szóban, mert meg sem állnék 30-40 oldalig.

Oda rettenetesen hosszú volt az út. Közel 1 000 km. Csak 500 km Csehszlovákiában. Képzeld el, végighallgatni azt a pönty-plöny beszédet.

Egész úton izgultunk, hogyan fogadnak? Várnak-e? A vonatból nem lehetett kiszállni csak Prágában. Egy bácsinak be nem állt a szája. Sajnos, a német határig velünk utazott, és örökké – vodá cukorniles – gyekujem pekvé stb. Szóval zseniális beszélőkéje volt.

Németül mindent elfelejtettem. Az út nagy részét éjjel tettük meg. Látnivaló nem sok akadt. Másnap délután egy nagy fürdővárost csodálhattunk meg a német határon, majd Drezda és Lipcse következett.

Nahát, amit eddig körmöltem fabatkát sem ér. Minden kis szóról regélni tudnék. No, majd szóban.

Írd meg, mikor vagy otthon! Kukuval mi van? Már olyan régen kaptam Tőle levelet. Kerek 13 nap. Hű!

Ezalatt a kedves Bátyám agyondolgozta magát és kelő adag mérget gyűjtött.

Nemsokára adagolni fogja.

Ígérem, mindenről szépen, sorban beszámolok. Az útról is még egyszer nyugodtan. Annyi élmény van, jobb, ha előbb rendszerezem.

Aztán ne búsulj! Nem vagy egyedül, és ez nagy szó!

Most mindenki szeret, megkülönböztetett haraggal vesz körül, csak örülhetsz. Egyáltalán nem kell sajnálnod a többiek úgymond hétköznapijait. Nagyon sokat meséltem Rólatok Wolfnak.

De már be is kell fejeznem.

Írjál!

Szeretettel üdvözöl:

Cila.

K., 1967. IX. 20.

Kedves Pisti!

Már azt hittem, sohasem tudom meg a címedet. Be látod ugye, hogy egy egzisztencialista nőszemély nem fog egyszerűen igazat adni Neked, még akkor sem, ha Téged igazolna.

Ami az egyéniséget illeti. Lehet, Te már határozott, kiforrott tag vagy, sőt – ez már nem lehet – holtbiztos. Mire Nekem sikerül rendbejönni, eltelik 4-5 év.

Addig is szívesen barátkozom Veled, ha megfelel a társaságom, no meg ez a latin ego.

Nagyon rendezetlen ez az egész fogalmazvány.

Bocsánatot nem is kérek, azonkívül nem fogok egyszer sem elnézést kérni valamiért is.

Te nevelhetsz, én Téged nem. A Bátyám mindig szombaton ír, s kedden délután kell válaszolnom. Ha ez a rendszer megfelel Neked is, úgy írd meg.

Később talán megnyugszom, és tündérien kigondolt szöveget küldök.

*Magamat nem írhatom, mert az már nem is ember,
csak egy nagy csócsa-mócsa.*

Gimi után lesz majd idő egy kis szókincs bővítésre.

Addig nem fontos megnyúzni a hibákért.

*Az egyetemből semmi sem lesz. Annál lustább és é-
hetetlenebb vagyok, hogy nyalni tudjak és pótolni éve-
ket.*

Na, jobb, ha befejezem.

Nagyon sok üdvözlettel:

Cila.

K., 1967. IX. 24.

Kedves Pisti!

Azt hiszem, 5-6 év múlva behozom ezt a két év különbségnyi lemaradást, vagyis, ami közöttünk van. Most még arra sincs idő, hogy néha moziba menjek. Akkor aztán nagyon leszúrlak, vagy még jobb – nem fogok szólni egy árva szót sem. Ha nem szívesen barátkoznék, akkor nem írtam volna még akkor sem, ha ezzel elveszítem egyik védőbástyámat. Úgy félig rokkantan is nagyszerűen szedtem volna a kanyarokat. Erről jobb, ha nem írsz többet, mert megint kegyetlenkedni fogok. Jól tette a Bátyám, hogy megmondta azt a dolgot. Ezzel megint igazoltál valamit. Rühellem, ha valaki félreismer, és saját elképzeléseit közli más türelmes embereimmel. Pardon, a jelzett szó sem illik a levélbe, csak elront valami szépet, ha van.

Megmondok Neked valamit. Ahhoz, hogy ilyen legyenek, a Te hozzájárulásod segített, sőt egyenesen tuszkolt valami az ilyen abnormális kifejezésmód, kacifán-

tos szójáték, titokzatos félmondatok felé. Mert az az elég nagy, ami akkor volt bennem, kevésnek, azaz kicsinek bizonyult Hozzád. Talán azért kapálóztam minden mélyebb érzelem ellen. Még most is undorodom, ha valaki nagyon szerelmes. Ezt nehéz megérteni egy tiszta embernek. Minden segítség nélkül végignézni, átélni egy mocskosabb életet – nem valami határozott jellemet formáló életregény. Értened kell, hogy miért van mindez, hisz ne-velőnek készülsz. Pontosan Neked kell tudni Pisti, hogy mi miért van egy olyan nehéz kamasznál, mint én. Kérlek, hogy ne egyenrangúként kezelj egy pár hónapig engem, a 17 éves emberkét. Te vagy a nagyobb, idősebb, ta-pasztaltabb.

A mostani Nők Lapjában van egy jó cikk az olyan hölgyekről, magányosokról, mint én. Ha egy picurka időt tudsz szakítani, olvasd el kérlek, jó?

A Bátyám most a mindenem. Igyekszik bebizonyítani, hogy éppen olyan borzalmasan elrettentő, mint a többi unszinpatikus férfinép. Nagyon jó, hogy van, de hi-ányzik egy komoly ember, aki egyre késik. Egy igazán jó barát! Nem a sima magatartással, érdeklődési körrel van itt a baj! Csak olyan, de olyan hazugok vagytok mindket-ten, hogy attól még a magányosak is egyedül érzik magukat. Főleg, ha addig mindent elmondtak Nektek.

Elég már a szószból! Írni kell a suliról, a munkám-ról is. Mindenki nagyon kedves. Mosolyogva ígérnek

egyesekeket, s a nem érettségét. Egy-két egyes, minden küzdelem ellenére. Szóbeli figyelmektetés meg sok más.

Két hónap múlva talán érdekes dolgokról tudósítok, feltéve, ha sikerül. Addig takargatom, hogy nagyobb hatása legyen és büszkélkedhessem. Föltétlen megnézek majd egy filmet is. A Dzsungel macskája Walt Disney-től vala-mi fenomenális szórakozásnak ígérkezik. Értelmesebb, lelkiileg bizsergető, doppingoló filmeket egy időre ki kell hagyni. Most nem lehet begabalyodni bizonyos más területekbe. Drukkolok Neked, kedves Cyr. Biztosan minden nagyszerűen megy majd. Ez látszat, elkeseredés csakugyan van. Valójában már semmit sem érzek és semmi sem fáj.

Na, itt a vége.

Sok szeretettel: Cila.

Ui. Kedves Cyr!

Másképp akartam megírni ezt a levelet. Már harmadszor bontom fel. Sokkal vidámabban, hisz valami nagyon jó kedvem van. Azt mondtad, nem kaptad meg a fotókat. Utólag kapsz egyet, már csak azért is, hogy megismerd a „barátnőmet”. Jaj, de jó lenne már ott lenni abban a szép városban! Jó, hogy újra kiegyensúlyozott vagy. Hobbym, hogy mindig küldök valami mellékletet. Ha ez Neked nem jó, írd meg!

K., 1967. IX. 29.

Kedves Pisti!

Egy szusszanásnyi időm van, igyekszem mindent megírni ezalatt. Bizalom, bizalom. Tudod, valami mindig megrengeti azt a határtalan szeretetet, no meg őszinteséget, amit a legesleges legjobb barátom iránt érzek. Egy napot keseregsz, majd minden szorongást, megbánást feledve kedvesen írsz, nevetesz és vidám vagy.

Rendben van, hogy Te szereted az egzisztencialistákat, de nekem kb. annyit jelentett, mintha egyszerűen „kis butám”-ot mondtál volna vagy hasonlót.

Az egész nem fontos már, csak az a rettenetes, hogy sokan akaratlanul is beugranak két ember kapcsolatába, hogy jól megbolygassák.

Sorrendben a napjaimról. Már mindenfajta jegyem van. Talán sikerül minden, ami pár hónap alatt kell, hogy végbemenjen. Akkor tudósítok majd érdekesebb eseményről. Most csak lézengek a többi között. Szóbeli figyelmeztetés is van már, nem tudom írtam-e.

Minden kedden adminisztrálgatok egy általános orvosi vizsgálatnál. A dokki bácsi nagyon kedves ember, és lefaragja lassan a nagyon kilógó hibáimat. Tegnap nekem is részt kellett venni egy ilyen ellenőrzésen. Csupa negatív. Egy idő után már azt is bebizonyítják majd, hogy teljesen ép az idegrendszerem, semmi vész, csak éppen itthon nem tudom megmagyarázni, miért kell egyik percről a másikra teljesen átalakulnom. Miért van, hogy a jókedv kellős közepén elkezdek bömbölni ok nélkül.

Biztosan árt ez a nagy-nagy zsmrnálhabzsolás. Már minden másodpercre bejegyeztem valami hasznos irodalmi, vagy más tudományban való búvárkodást. SZUBól nemrég jött két filmlap. Ha szünidőben meglátogatsz, odaadhatom elolvasni. Lehet, azaz van mit rágni rajta. Ezenkívül a mindennapok. Mozgékony környezet hatása alatt állok, rengeteg kalanddal, kevés idővel és roppant kíváncsisággal (mármint irántad).

Most nem vagy itt, és a külsőkből (hangszórók) táplálkozom. Néha átkozlak, de már nincsenek kihagyó pillanatok, nem marlak meg kisebb törtétekért. A jelzett könyvet nem állt módomban átnézni. Pillanatnyilag Móricz Zsigmond könyveit mint kötelezőket olvasom. Már a második lap elejétől Rólad akarok írni, és nem megy az áthidalás. Tényleg egoista vagyok. Kérhetem ugye, hogy ne haragudj, ha egyszerűen ki akarlak sajátítani. Olyan gyenge levelekben majd előfordul egyszer-

másszor, de igyekszem, nem lesz más, csak baráti szeretet.

Mondd Pisti, bírod azt a nagy rohanást? Kérsz valami könyvet, ami nincs meg? Ezek igazán fejből jött kérdések, semmi hétköznapiság. Egyszerűen szeretnék segíteni neked, vagy fele makacsságomat átköltetni Beléd. Gyakran használ nekem ez a micsodám, azért gondolom, Nálad is hozna egy pár jó eredményt.

A bátyám mélyen hallgat. Értesített, hogy pénteken, azaz ma már ír. Biztosan sok a tanulnivalója.

Ha most az igazi énemben írnék, megkérdezném: tudatosan írtad azt a 20-25 sort, vagy tényleg átnézted úgy futtában?

Ezentúl nem ragadok senkire, mint a kovász, főképp nem hízelgek, és igenis megmondom minden lánynak, hogy mi bennük a hiba.

Drága Cyr, már igazán nehéz tovább írni. Sötét van, és ilyenkor elkezdek filozofálgatni, ami nem illik egy négy gimis lány szájába.

Tudod, miért ragaszkodom a Bátyámhoz? Hajlandó gyerekes hülyeségeket játszani, és megengedi, hogy néha megverjem. Jó idegorvos lenne belőle. Tudja, mi kell egy elesett szellemnek.

Bezárult végre a kör. Újra mennek a levelek Debrecen, Dunaújváros, Terenye között. A következőig és Debrecenig érő szeretettel:

Cila.

K., 1967. X. 8.

Kedves Pisti!

Mindenképpen megszerzem azokat a jegyzeteket. Egyelőre technikai akadályok miatt lehetetlen. Holnapra még van egy lehetőség, és ha sikerül, rögtön postázom.

Most vasárnap du. van. Nyolc levél, egy tucat olvasnivaló. Érdekes, hogy minden levélpartner egyszerre gondolja meg magát, és ír levelet nekem. Mindegyiknek nagy gonddal elkészített levél kell, hogy menjen, három nyelven.

Tudod, magyarul a legnehezebb. Kapni olyan nagyszerű érzés, no még válaszolni is, feltéve, ha van idő.

November hetedikéig nagy zúgás lesz. Versenyek, író-olvasó találkozók, a tanulás mellett egy kis munka.

A régebbivel kezdem. A megyében általános orvosi vizsgálat indult. Sajnos, hogy csak most és nem előbb. Rengeteg beteg ember van, aki nem is tudja magáról, hogy mi mindent szedett össze. Sok idősebb bácsika azt sem tudja, miféle fogkrémet kell használni, hogy néha

tisztán tartsa a fogait. Lúdtalpas a 70%, meg tele van gombásodással. Rettenetes a sötétség, tisztelet a kivételnek. Nem tudom elképzelni, hogy valaki, amikor természetes dologról van szó elpirul, és összecseréli a lábait, mint a selyemzsinórt, vagy éppen másik szélsőségbe tendál át (lásd – dokki néni orra alá dugja a pisis poharát).

Ez van. Munkahely – minden kedden délután 1/2 3-7.10-ig. Kezdem becsülni az egészségügy dolgozóit, no meg a türelmüket.

Dokki bácsi szünetekben (ez 1-2 perc) nagyszerűen cseveg velem mindenről. Stramm ember. Mindent egyesít magában, ami nekem egy más nembeli szellemtől szükséges.

Éppen Pintér Rózsi húga beszélt velem a múltkorai levél előtt. Talán azért voltam úgy oda, már semmi vész, hisz mindennek így kellett lennie, még akkor is, ha nekem így nem tetszik.

Igaz, hogy most nincs időm ezen elmélkedni, hisz már csak két napom van. Ezalatt két jó hosszú orosz szövegű verset kell megtanulnom, utána meg versenyezni. Ez a nagy terf. Aki győz, vendégségbe mehet, Lőrincibe. Valahogy nem nagy ajándék lenne már számomra. Eltendálok a német felé, lassan, de biztosan. Sokkal több örömet hoz, és mindig is a biztos jó felé vonzódtam.

Ma írt az NDK-ból a barátom nővére, a rendőr. Azaz a kisfia nevében írt. Elmondani lehetetlen, milyen kedves az egész pereputty. Jövőre újra jönnek, és végre megint

kibeszélhetem magamat. Eddig csupa én volt. Bocsáss meg. Nov. 7-ig csupa izgalmas dolgok lesznek. Már csak 1 hétig leszek pótmunkás, aztán moziba is elmegyek majd.

Debrecenben most biztosan gyönyörű. Szébb, mint itt. Estefelé mindig sétálunk a műúton. Innét jól látni Katalint meg egy pár kisebb fényt, kellemes az idő.

Már milliószor megfogadtam, hogy nem erőszakoskodom többél! Lassanként el is hagyom ezt a gyerekes ragaszkodást, de még mindig kihát rám egy-egy téves lépés. Érthetetlen számomra, miért kell bizonyos dolgokat lenyelni és elhallgatni.

Novemberben akkor biztosan jössz. Talán Kuku is meglátogatja ezt a völgyet. Egy kicsit megsértetted Őt, Pisti. Sokáig nem írtál Neki, és nekem igen. Azt gondolja most, hogy miattam hanyagoltad őt el, és majd csak megtérsz. Mondd, miért érzem mindig sértőnek a Bátyó stílu-sát? Valami nagy összeröffenés lesz, és újra az én konok fejem miatt, mert nem tud egy helyben álldogálni, mindig mást mondogat. Szorít a papír. Hát, szervesz Cyr, a költőnk.

Üdv és sok szeretet:

Cila.

K., 1967. X. 10.

Kedves Cyr!

Valahogy nem megy neked ez az alakosdi. Hozzád s másokhoz, mindenkihez igazodni. Látod, csak nagy sületlenség lesz belőle, és eszi nem eszi, nem kap mást. Körömszakadtáig írkálni mindent, ami eszembe jut, úgy, hogy tetsszen is NEKED! Tulajdonképpen ugyanolyan vagy, mint én, akármit gondolsz most, ez így van. Te legalább annyira egoista vagy, túlfűtött meg minden. Egyszerűen megírom azt, ami valójában történt, s természetesen másképp, mint ahogyan képzelted. Még jó, hogy nem gördülékeny a stílusom, nem árt annyit. A találkozás Kátival, egyáltalán az a nagy kérelem hozzá nem okozott semmi bajt. Mindössze a talpáról a tetejére a világot! Ne gondold, hogy nem sürgettem őt. Dehát, ami nem megy, azt ne erőltessük!

És most kérlek ne mondd, hogy elégedetlen vagyok az emberekkel. Egyszerűen nem érdekelnék a hülye bal-lépéseik. Eddig állandóan csak azt csinálták velem együtt.

Minden félrefogásuk bizonyos pillanatnyi lustaságból származik, meg hogy unatkoznak. Az utóbbi már a legnagyobb baj, amit elképzelni se lehet. Nem politizálok jelszóval, meg olyasmivel – engem sem a szocializmus, sem a kapitalizmus nem és nem érdekel – megpróbálják un. semlegességüket tartani. A szerencsétlenek nem tudják, hogy tulajdonképpen az is politika, ha ezt mondják, és ebben a társadalomban nincs harmadik, csak két lehetőség. Valaki nem gyárthat 500 rendszert, amihez kinek-kinek szájíze szerint tartozni kell. Pardon, nincs saját, és egy vélemény sem lehet Jó.

Kár volt véleményezést írnod. Végre értsd már meg, hogy MINDENT nem tudhatsz valakiről. Az önvizsgálat is pontatlan, de már megbocsáss, Te tudhatod, hogy baba korodtól mi minden nyavalyán estél át.

Csakis kértének képtelenek egész életük, magatartásuk áttekintésére. Ez így van még akkor is, ha tudós kopaszok az ellenkezőjét állítják. Képzeld el, ha Te tudnál arról is, hogy én hol voltam 1964. VIII. 1-én. Akkor profnak tartanálak. Ha hazajössz, meglátod, másképp látsz mindent, mint levélben.

Vitatkozni akarok. Még jó, hogy semmi csapadék nem lett a rózsaszín felhőkben. Örökké csak közbotrány meg más egyéb keletkezett volna ebből a nagy barátságból. Így talán nem fogsz megsértődni, ha nagyon durva leszek és mellőzöm az illemtankönyv (eme emberi kőlonc) néhány fontos pontját. A gyöngvirág senkit sem téveszt

meg. Bevett szokás, hogy csak azt vásárolok, meg almafát. Ui. ezt fotózzák a legtűrhetőbben. A mellékelt almafán is látható. Légy szíves! Semmi sem dobál föl, már milliószor mondtam. Az én napjaim legalább olyan egyszerűek, mint másé, csak épp fantáziálgatok. Ne haragudj, Cyr, de ezen nem lehet változtatni.

Kellenek az apró elfoglaltságok, és kell mellé a gondolat, de hidd el, hogy jobb foglalatoskodni, mint valami nagy-nagy gondolatot fabrikálni és bemenni a diliházba. Egyszerűen szeretek dolgozni, és csak utána jönnek a vizsgálódások. Talán jobb lenne, ha a világon minden ember átlagos lenne (ez olyan átlag, hogy nem lenne szélsőség), és megpróbálná minden napját értelmes dologgal kitölteni, ásítózás nélkül.

Ha akarsz tudni, helyeslem a Tajgetosz módszert, bizonyos fokig, és szerintem jó lenne egy utópisztikus államocská igazi „mindent egyenlően”-nel.

Talán találsz valami ellentmondást az egész levélben. Hogy mindent szépen kibeszéljünk vagy feltétel nélkül elfogadjunk, hetekig kéne egymást javítgatni. Mert hibád Neked is van, nem? Az én dolgaimról majd szóban. Semmi értelme leírnom, hisz naponként megváltozik minden. Mire jössz, már mondanivalóm sem lesz, csak végtelen nyugalom és kiegyensúlyozottság, ami a mai nappal megkezdődött.

Hát szervusz, kedves Pisti. Mindig nagyon kedves levelet akarsz írni és csak ez lesz. Üdvözlét: Cila.

Ui: oszt. hírek.

1.) Dzsenuutti behozott reggel egy POO-t. Ez egy gumipárna, ha ráülnek bizonyos kellemetlen hangot ad. Háromszor kipróbálták, nagy derültség követte a menyeyei hangot.

2.) Torna óra előtt pár lány egymásnak ment az öltözőben. Nagy csetepaté volt és ordibálás hozzá. Baba néni (tornásznő) a kibontakozás pillanatában lépett be. Fejmosás. Nyögés a két fél részéről.

3.) Rögtön német óra. Goethe-vers, ami erősen hasonlított a torna órai verekedésre. Enyhe kuncogás.

4.) Logikám már fáradt a napi eseménytől, csak csomag küldözésre futotta. Mackó-férj fogdosta a legyeket, ketten postáztuk, végül a tanár úr derült. Véletlenül ő kapta a csomagot. Éppen vitatkozott velem. Hát így.

K., 1967. X. 26.

Kedves Cyránó!

Ha most elhibázom és húzigálás lesz belőle, előre is bocsánatodat kérem (kivételesen). Ez a hét kész rohanás volt. Kukoricatörés meg hasonlók. Tegnap este holtfáradtan értünk haza, ma már felelni kellett, és épp most egy mozgó vonaton üldögélünk, útban Feldebrő felé, az altemplomba. Tanulmányi túra sok vidámsággal, ismered az ilyesmit. Még szombaton vagy vasárnap meg kell kapnod ezt a levelet, hisz biztosan olyan izgalommal várod, mint én a te közleményeidet. Ha jössz természetesen segítek, bár nem a leghibátlanabb kifejtéssel beszélek, írok, fordítok németül. Fizika órán nagy nyúzás volt, mindenki kettes dogát körmölt. Hát csak gyere, gyere. Már alig várom, hogy kibeszéljem Veled, amit csak Veled lehet megtárgyalni.

Úgyszólván ez a valami minden. Sallangok, formáságok nélkül simán vitatkozni. Egyre jobban ráz ez a vonat és lassan Munkácsyhoz hasonlóan életképekké

kezdek szórakozni. Ah, ah. A Munkácsy-féle képet nagyon-nagyon köszönöm. Vagy írtam Neked arról, hogy most becses személyét tanulmányozom, vagy határozottan jó megsejtő képességed van az irányba, hogyan lehet egy ilyen nőnek, mint én örömet szerezni. Most olvasom Munkácsy Mihály életét, és roppant érdekesnek találom. Bizonyos mértékig fokozza a gyűjtőszennvedélyemet is. Kösz! Kösz és két sz-szel KÖSSZ!! Most kifogynék a szuszból, ha nem lenne a baj – eltévesztettem a címzést – Egy alkalom, hogy tovább döcögtessem a tollat. Feldebrőn majd föladom a levelet és picurt talán megrökönyödsz a foltos boríték láttán, meg a zagyva írás olvasása közben.

Na, most megállt. 2-3 percg nyugodtan lehet írni. A versedről majd úgy négy szemközt többet beszélünk. Nem tudok rendesen levelet írni. Valami ferdén okos gondolat örökké azt kívánja, hogy mindent szóban.

Még csak a harmadik oldal első része, de muszáj befejezni. Majd itthon, ha jössz jó? Szervusz. Tényleg mint Barát és nem barátnő.

Cila

K., 1967. XI. 14.

Kedves Cyránó!

Biztosan jut egy kis időd elolvasni ezt a levelet. Valahogy még nem jutott el a kép a kívánt helyre. Összekeverednek az események, s tulajdonképpen semmi reakció részemről. Nem értek, vagy nem vagyok képes valamit megérteni.

Igaz, hogy 18 év kötelez világos, szabatos gondolkodásra, beszédre, de még nem megy, nem akar elindulni. Valami nagy-nagy sértődöttség van itt belül, és emiatt mindenkinek csak ártani tudok mindenért. Most nem lenne szabad, hogy Neked fájjon valami egyáltalán. Gondold meg, milyennek láttál! Hiába rúgkapáltam a ferde megismerések ellen. Elképzelhetetlen, hogy kis hülyeséggel ekkorát rontson valaki! Hát igen. Olyan önérzetes va-gyok, hogy az már szemtelenségbe csap át. Neked azért jobban kéne látnod a dolgokat. Apróságok. Elzis féle marhaság. Ne is haragudj! Magasak a célkitűzéseim, de nem ismertem soha lehetetlent. A lelkiimmal pedig még

a legjobb barátaim sem játszadoxhatnak büntetlenül. Nagyon is komolyan veszek minden kapcsolatot, és nem tűrök semmiféle kihágást. Egy délután nagyon el voltam keseredve, és szépen kiömlengtam mindent, ami fáj, és Neked. Egy embernek! Nagy megiszteltetés volt ettől a bohóc lelkemtől, hisz addig soha-soha senkinek nem panaszkodtam, nem beszéltem a gondolataimról. Már-már olyanokat gondoltam, hogy nincs ember, aki elszakíthatna Tőle, meg, hogy minden erőmet befektetve segíték Ne-ki. Magamban becsszavamat adtam erre. Csak-hogy volt ember, ő maga.

Szépen elsiklott a dolgok felett, közhelyeskedett, s más. Akarok valaki lenni érted? De nem a világnak, magamnak. Egyedül a saját lelkiismeretem kiegyensúlyozásáért. Nem egyetem. Az nem álom már. Egyedül. Te tanár leszel vagy más, és még sokan műveltek, humánusak, érzékenyek. Cserzett bőrű akarok lenni. Keményen dolgozni, és mellette esténként rengeteget művelődni, mindig okosan és fölösleg nélkül. Ez már szilárd elhatározás. Mindent meg fogok szeretni: fizikát, matekot, kémiát, mindent. Két év, és jobban beszélek majd németül, oroszul, mint egy ötödéves. Nem lesz addig semmiféle kapcsolat se ide, se oda. Tudomány örökké, mert nem akarok vidám gömböc ifjúságot játszani, csak hasznosan leélni az éveket a végéig.

Akarom, hogy maradj jó Barátom, de ne keserű, hisz még mindig csak az vagy. Nekem hagyj a fenébe min-

den kesergést. Inkább kimondom: ne írj, de légy erős és örökké vidám.

Tulajdonképp, ha írsz, reagálsz a környezet változásaira. Rámegy az idő arra, hogyan tudnád visszaadni. Ne hagyd, hogy valaki zokogjon az irományaidon! Elsősorban magamnak alkotnék, hogy felmérjem az erőmet.

Nem hajszolom agyon magamat, mert másnak nem tetszik. Nagyobb egyéniségnek tartalak, mint amilyenek Te látod, más okosok látnak Téged.

Miért félsz? Talán nem bízol önmagadban? Ha nem sikerül valami, ne gyötrődj! Jól néznénk ki, ha valaki ba-bért kapna, és utána köteles lenne haláláig minden percet egy, vagy a kapott koszorú leveleinek mindegyikéért dupla erőt kifejteni. Egy-két hónapig pihenni hagynálak. Aztán meglátnád, mennyivel jobb új erővel neki-fogni.

Na, már itt a szokásos levélvég. A hibákért elnézésedet kérve marad sok szeretettel a borda Ilona.

Régi bölcsék állítása, hogy a nő okosabb lény, csak oldalborda. Bezzeg, ha tudnám, ki volt az az első okos, akinek pihent agyában megszületett e név, lépteim nyomát nézhetné a lyukon, azaz kikaparnám a szemét.

Humánus, nem?

K., 1967. XI. 18.

Kedves Cyránó!

Csak egyetlen egyszer hagynád el az ilyen megjegyzéseket: ne sértődj meg! Ahogyan Te döngölted le a környezetet az örökös jajjal és mély műveltséggel. (Mert nem gondolt senki soha okosnak, csakis kisebbségi érzetből nézett valakinek egy sima lány.)

Mind szép, ahogyan ledorongolsz és egyben küzdelemre biztatsz valakit, de nagyon kesernyés hozzáállás ez, amit Te is nagyon velősen megállapítottál (vagy észrevettél).

Tudod, mit? Én, ha a helyedben lennék, nem hagynék ki pillanatokot, és nem hagynám, hogy a környezetem ennyire determináljon. Mi az, hogy ilyen a környezet. Ne is haragudj, de bőgni kell az ilyen elhagyatottságon.

Hát ne légy senkinek az istápolója, míg magad rendbe nem jössz. Igenis rendbe jöhetsz!! És százszor is igen! És egyre inkább csökkensz, nem, nem közeledsz az opti-

mizmushoz, csak látszat nyugalom mind, amit nálam mutattál. Te csak ne tendálj a vadnyugat szép kaktuszvidéke meg a szentimentális krokodil könnyek felé. Végre próbálj már állást foglalni, ne a más bajával törődj, és oldd meg azokat a saját problémáidat!

Állandóan lehúzza a hangulatodat valami mély kábulat, amiből nincs akaratod kimászni. Neked harag, civakodás kell, hogy kilábalj! Ne menekülj a szeretet, meg a csip-csup dolgok felé.

Az az érzésem sokszor, hogy Te meghalnál reményvesztetten, ha valami roppant szélsőséges helyzetbe kerülnél. Végre térj meg, jó? Mert ez az utolsó kérdés, ezután tépek minden csöpögős levelet, és keményen bíráló. Lehet, hogy (sőt biztos) nem vagyok nagy fej, vagy kicsinyesnek tűnik minden sorom a tiedéhez képest, hisz én is mosolygok, ha valaki megoldott problémákat nem képes felfogni, és nálamnál rosszabbul fejezi ki magát.

A jó környezet fehér holló. Nem adatik meg mindenkinek. S nem kívánhatod, hogy Te a kivételesek közé tartozz. Próbálj másutt találni vidám társaságot! De ne, mégse! Te összekevernéd a vigasztalást, együttérzést, jajongást a vidámsággal! Majd egy-két levél után. Nem, ne gondold most, hogy Beléd avatkozom! Semmi közöm a saját kis ügyeidhez, csak befolyásolhatlak.

Tudod, honnét jön a vidámság? Ez maga nem viagyorgásból áll. Ez meghatározottság, szívem, és bizalom, kíváncsiság, életkedv!!!

Mert még semmi, de semmi bajod nincs a lustaságon kívül. Majd, ha teljesen hatalmába kerít az unalom, érdektelenség, állandó szkeptikus szemlélet, majd akkor jön a haddelhadd, és megbolondulsz, és mehetsz Gyarmatra. Légy szíves és érdeklődj, mindent láss meg, szűrd is meg: jót megtartani, rosszat salaknak.

De gondold meg, hogy a salak is salak, akkor is, ha Te rühelled, és akkor is fölhasználják más emberek útépítésre. Azt évekig állíthatod, hogy valamit nem értek meg. Megértelek, de van védővonalam Ellened. Nem, nem sze-rem a síránkozókat. Nem szeretek vigasztalni. Azt hiszed Te, hogy Nekem nincsenek örült nagy problémáim. Dehogynem. Csak nem kell olyan borúsan föl-fogni. Nekem még egy rohadt fürdőszobám sincs ám, komám, és nem is lesz hamar.

Az már színészkedés a javából. Vagyis az istápolás. Az étellel nem lehet humorizálni, fiú. Hát hogy képzeled? Bírod így az egyetemet, ha szegény gyenge jelleműek apostolaként csörgeted a napokat? Tudod, vagy egyáltalán gondolkodtál már azon, hogy mennyit ér egy nap, egy óra? Ebből a felhalmozott mindenből mit fogsz el-sajátítani, ha csak magaddal, egy porhüvellyel foglalkozol örökké. Csak a lelki bajaid! Akkor is, ha megsértődsz! Vessünk csak össze mindent: Te Bátorban jártál gimibe. Tanulhattál és barangolhattál. Szóval, rendelkezhetél magaddal. Nem avatkoztak az életedbe. Ez jó is, meg nem is. Neked inkább az utóbbi. Ez röviden. Az otthon

kényelmes volt. Kifinomultál. Kezdtél válogatni. Költő lettél vagy fűzfa, ezt nem tudom eldönteni. Lényeg, hogy nincs akaratod, csak szavalsz pillanatnyilag.

Nálunk kell az állásfoglalás. Mert itt nincs jobb, rosszabb, csakis egy jó közép. A közép megszerzése után jön a politika. Kelet vagy Nyugat. Aki tanult valamit a gimiben és nem tyúkeszű, tud valami határozott állásfoglalást kikanyarítani magából.

Te még valahogy tébláboldsz. Be akarod bizonyítani, hogy roncs ember vagy. Ez nem igaz! Csak akaratod nincs, mert állandóan félsz, és nem tudod, hogy mennyit érsz. Nem tudod! Csak mindig boncolgatod, hogy mi volt előbb, a tojás vagy a tyúk, ami persze teljesen felesleges tapogatózás.

Hallod, szivi, jobb lenne észhez térni. Gondolkozd, mondjuk azon, hogy miért nem beszélnek a fák vagy valami apróságon.

Ne kutasd az Élet mélyebb értelmét, ha nincs hozzá adalékod. Nem fekszik ez Nálad Cyr! Próbálj meg egyszer úgy haza villamosozgatni, hogy nem gondolsz arra, ki sértett meg aznap, mit írt Elzi vagy én. Csak hallgasd, milyen vidáman csilingel az a rozoga jármű, hogyan udvariaskodnak a debreceniek, miért jó szívni a levegőt, meg, hogy hálás vagy mindenkinek, aki megengedte, hogy élj és megismerd az emberek világát.

Szünetben egy tényleg ép embert szeretnék látni. Csak semmi betörés! És kitekerem a nyakát az illetőnek, aki

vigasztalni mer Téged!

Csak szenvedj Te bánatos valami, míg ki nem gyógyulsz magadtól! Csak Te tudsz magadon segíteni, hát nem érted? Rajta! Nem magadért vagy, és nem is más nyávvogásáért. Azért vagy, hogy tovább mentsd az emberek Életét. Te is egy részecske légy végre ebben a tömegben! Nem múlt, jelen, hanem a jövőért kell küzdened!

Mit szólnál, ha Cialkovszkij azt mondta volna: – Eh, mit nekem az a kis hülye Cyr, egy ilyen nyámnyiláért törjem a fejem, gondolkozom rakétákon meg repülésen, mikor lesz valaki, aki később ezeket az értékeimet csak mellőzni fogja?

Na, nem sértegetlek tovább, mert Te azt hiszed, hogy haragszom, pedig csak a szentimentális végelgyengült embereket rühellem, és jobban, mint Jónás a prófétaságot.

Tudod, mit, szánj meg! Ne kívánd, hogy a legközelebbi levelemben leírjam, miért találtam meg az én vidám kis környezetemet, az egész világot, anyagi alap nélkül, pusztán akaratból. Na, itt a vég, és várva a választ! Szervusz, Cyr!

K., 1967. XI. 24.

Kedves Cyr!

Ma nem foglak bántani. Ma nincs erőm sem akaratom tovább folytatni a megkezdett vitát. Csak annyit, hogy igen – még mindig kitartok amellet a kijelentés mellett. – Nem írok Neked igazat, csak ami jön!

Egyszerűen hiába próbálsz meggyőzni a jóról, a másról, meg kígyógyulni az egoból. Nem én fogok kígyógyulni, majd igyekszem másról írni.

Jó, hogy pontoztad a levelet, így gyorsabban ment a megértés. Egyszer, talán már holnap jut egy kis idő átolvasni a régi leveleket is. Figyelmetlen is vagyok ráadásul. Köszönöm, Neked Cyr a szép bélyegeket. Ez is felületesség volt talán.

Ha tényleg ismerhetnél, most tudnád, hogy gondolatban, mikor sorban mind megkaptam, rögtön köszönetet mondtam érte, csak nem szeretem az apróságokat. Ezt már mások alakították bennem lévőnek. Az én icuri figyelmességeimet soha senki nem vette észre vagy értet-

ték meg. Hát átragadt már ez a jéghegy modor. Ebben látsz Te most korlátoltságot, felületességet.

Gondold meg! Én nem bírok irodalmi téren bizonyos hajlamokkal. Ebből következik, hogy nem írhatok le mindent olyan szabatosan, mint TE vagy bárki más. Megértem, amit mondsz, és érdekel, de nem tudom visszaadni Neked a gondolataimat. Kinevetsz, mert túlságosan kacifántos és kacskaringós mondatokban beszélek, vagy szélnek ereszted a szavaimat, mert rosszul érted, s nem tartod nivósna.

Jókat neveltél az utóbbi levélen is, bizonyára. Már egy jó hete nem aludtam semmit, és lehet, hogy ezért még összefüggéstelenebb, még humorosabb készítmény kerekedett ki belőle.

Pedig csak talpra akartalak állítani. Idő közben rájöttem, hogy értelmetlen szidalmakkal jó le kell Téged dorongálni, és akkor helyre jössz, mert van kívül kivesszekedni magadat. Ha nagyon kellemetlenül érintett, úgy bocsánatot kérek, pihenj sokat, ha szerinted az ésszerűbb.

A környezetről – anyagi alap mindenestre kell, de nem lehet meghatározó. Attól függetlenül, hogy van jólét vagy nincs, létezik vidám hangulat, meg jó környezet, csak akkor felületesnek látszanak az emberek, mert szűkebb a látókörük.

Egy kérelem! Ezek a levelek ne szolgáljanak csak csemegeül. Kiszedsz valamit, átdolgozod magadnak. – Nem így képzelem.

Ezt véletlenül sem így állítottam – NINCS KÖRNYEZET! Van jó, van rossz. De nem föltétlenül kell beépülnöd a rosszba, amikor távolabb, de biztosan tudod, hogy bírsz egy jobbat.

Na, ez megint félreértésekre ad okot. Biztos, az az első gondolatod, hogy ne keverjük össze a barát és a környezet fogalmakat. Nem így kell értelmezni, ez merőben rossz irány. Csakis szóban tudnék ilyen dolgokról vitatkozni. Majd szünetben. Hiányzik, hogy itt légy és körbekérdezz – ezt hogy érted?

Na, így világos? Habár, ha találkozunk, én megint zár alatt leszek, és egy szó nem sok, annyi sem jön ki a torokomon.

Most előbb befejezem. Veled kapcsolatban volt a suliban egy kis vita. Most már szép lassan, de biztosan ki-közösítenék, mert érthetetlen vagyok és sok más.

Na, minden minden jót kívánok Neked. Légy mindig jó, és az én barátom.

Cila

K., 1967. december 1. péntek

Névnep: Elza

A nap kél: 7 óra 11 perckor

Nyugszik: 15 óra 55 perckor

A hold kél: 7 óra 01 perckor

Nyugszik: 16 óra 23 perckor.

Kedves Cyránó!

Még ma feladom ezt a levelet, hogy igazán időre, rövidre oda érjen. Az érdekesség kedvéért kivételesen rendszerezem a mondanivalót. Megválaszolóok minden szabadon hagyott mondatodat és a leveled végétől kezdem azt. A beszélgetésekre igyekszem fölkeszűlni. Ha minden jól megy, akkor még itthon találkozhatnánk. Szünidőben ugyanis el kell távolítani a manduláimat, mert a sok huzavona, kivetessem vagy ne, nagyon gátolhatja a szellemi fejlődésemet.

Az utóbbi leveletem valahogy nem sikerült feladni időben. Zuhogott, pardon – szabályszerűen – hullott a hó. Sok volt az írásbeli, és valami migrénszerű izét kap-

tam meg penicillint (elnézést, de nem tudom, hogyan kell írni).

Látod, látod, nem kell bánkódní. Nem akarok hencgni, de nekem még ünnepnap se lehet moziba menni.

Sőt, sehová. No, de teszek ellene! Legutóbb tetszett Neked „A minden az embereké marad” című film? Az M-jeid mindent fölülmúlnak. De máskor tőlem ne kérdezd meg. Dicsérni, dicséretet kapni, vigasztalni nem tudok és nem akarok, csak segíteni megformálni és végső soron megállni a saját tappancsaimon. A horosenyűkj nem csupán csinos, takaros – szerintem a jónak a fokozása. Az általad megnevezett jelentések is helytállóak. Már pontosan nem tudnám megírni, miért azt a szót választottam jelzőül.

Talán a takarosért. Nálunk Szóláton a takarosnak va-lami más, különös zamata van, nem hétköznapi. A Palócföldet tegnap kaptam kölcsön, tehát később olvastam, mint gondoltad. Különben teljesen más gondolataim támadtak, mint abban a levelemben, ami késett 4 napot. Sajnos, aligha lesz idő még tízezerszer elolvasni, mert egy félóra múlva vissza kell szállítanunk a könyvtárba.

Mindenesetre ezt segítette ki belőlem:

Kéred, hogy legalább ne mondjam – nem írok igazat. – Próbálnék csak egyszer is szépen, nyugodtan írni Neked.

Megírtad a novelládban: „Ne légy szomorú! – mon-

dogattad, kérted és végül parancsoltad. Szívesen engedelmeskedtem volna Neked. Amikor derűtől csillogó leveleimet olvastad, amikor egymás után sokáig neveltél egy-egy mondatomon, s láttam arcodon a büszkeséget, majdnem elsírtam magam.”

Hát szégyelled egy kicsit magad, jó? Mondd, kedves Pisti, egyáltalán gondolkodsz Te? Nyugodtan bőghetek vagy mit tudom én! Hát hogyan akarod Te, hogy segítsenek, hogy megkapaszkodhass valakiben, ha süllyed a hangulatod, igazat mondjanak, írjanak? Hogyan kedves, na, mondd? Minden pillanatban csak nézni akarsz, figyelni, de bekapcsolódni azt soha, mondd Barátom, hm? És mi az, hogy büszkeség. Miért vagy ennyire önző? Valaki büszke, hogy a te nagy nagy letargiádat igyekezett kikalapálni, mert hát alaposan horpadt volt. Ez nem dicsőség, az igen is Neked egy nagy feketepont. Nagyon nehéz vagy Te Pisti! Ha jól meggondoljuk, Nálad az ego! Önvédelemből hagyom ezt a témát. Mégsem akarok eszközödni lenni. Látod, ezért lazult az a kapocs. Sohasem akarok jó vitapartner, csinos társ meg csillogó kincs lenni. Még mindig nem tudod megérteni, hogy kóró és nem rózsza az énem. Ne haragudj, de ezután sem kapsz dicséretet, egyebet Tőle, s tőlem.

„Emlékeztettek s én felejteni akartam.” Miért kellene Neked felejteni, mondd már végre, miért? Hisz egyelőre vannak körülötted, van, aki nem aláz meg, aki nem bánt, akkor meg miért vagy úgy el?

Miért is, igen, miért, százszor miért?

Gyorsan be kell fejeznem, mert rettenetesen fáj, hogy ennyire megrögzött vagy. Hogy Neked hiába minden, hiába próbálnak segíteni. Hisz nem tudhatja sem Kuku, sem én, hogy mit csináljunk, mi tetszik Neked. Nem, nem azt akarjuk, hogy jó kedved legyen meg más marhaság, hanem maradj igazán jó Barátunk, és ne akard, hogy valami különleges bánásmódban részesülj, hisz csak olyan vagy, mint mi. Annyi lehetőség van Cyr! Próbálj már végre valamire kezdeni! Nem nehéz munka meg lehetetlenségek, hisz van már annyi sütnivalód ifjú létedre, hogy meg tudd határozni – mit s mennyit bírsz!

Na, ez mind szép. De hogyan? Igaz?

Hát szünetben majd beszélünk. Már nem bírom tovább.

Szevasz: Cila.

Ui.: Na, már kibömböltem magam. Ha nem fájna ilyen irtózatosan a torkom, becsszóra vagy 8 oldalt még pörlekednék Veled.

K., 1967. XII. 9.

*Visz a vonat, megyek utánad,
talán ma még meg is talállak,
talán kihűl e lángoló arc,
talán csendesen meg is szólalsz:*

*Csobog a langyos víz, fürödj meg!
Íme a kendő, törülközz meg!
Süül a hús, enyhítsd étvágyad!
Ahol én fekszem, az az ágyad.*

Kedves Cyránó!

*Azért csak gondold el, milyen nagyszerű lenne, ha
tényleg tiszta szívből úgy írnál, ahogyan a napokban.
Nem azért, hogy ezzel örömet szerezz nekem, meg, hogy
jó távol tarts magadtól, nehogy befolyásolni tudj. Bizto-
san megint kacifántosak a mondataim.*

*Mióta németet tanulok, állandóan keverem a ma-
gyar szórendet. Bizonyítja ezt az is, hogy idegen nyelv-*

ből ötösre, magyarból meg csak négyesre állok. Azért nem haragszol ugye, ha stilisztikailag nem megfelelőek a szövegeim?

Jó lenne Neked egyszer úgy írni, ahogyan a másik arc com követeli, de nem tudok. Azt a másik arcomat már úgysis ismered. Emlékszel a rajzkiállításunkra? Tudod, mikor segítettél felszegecselni a cuccot a falra! Hát akkor, akkor az igazi én voltam.

Bámulás meg kacsingatás, hazafelé megdicsérni a muszklijaidat stb. Ha nem bántódsz meg, megmagyarázom Neked, mi miért történt így. Nagyon, de nagyon értettelek és becsültelek Téged, de sohasem szerettem, ha valaki lépten-nyomon, felesleges beszéd, szó nélkül, mintegy önmegtartóztatásban éldegél.

Pl. Te! Magad mondtad, hogy még soha felesleges szavad nem volt, ezt én is bizonyíthatom. Mondd, mit ért?

Mindenkiben kell, hogy legyen egy másik ember, egy hétköznapi szürke én.

Nem és nem! Ez biológiailag bizonyított. A feszültséget le kell vezetni mindenkinek. Ahol nincs ez a másik, ott már baj van.

Te pedig, akárhogyan vélekedsz a művészek világról, és ha felesleges szavad sem volt soha (ez túlzás), akkor is olyan buksi vagy, mint én. Nem igaz, hogy sohasem rugdostál kavicsot, hülyeségből nem káromkodtál, és más efféle dolog.

Őszintén úgy érzem, hogy öntelt vagy. Tényleg elhisszed, hogy valaki kíváltságos. Ez abból következik, hogy tévedtem, nem tudok beilleszkedni egy művész világába. Ez csak a Te véleményed, mert a Tiédbe nem tudtam soha, és menekülni próbáltam előled.

Valahogy azért írod a verseidet, hogy lássanak. Nem magától jön. Ügyes vagy meg határtalanul tehetséges, csak ne lenne az a hülye fűzfapoéta hencegésed. Ha valaki elégedett önmagával, már nem művész, érted? És nem tévedtem. Az örök elégedetlenség sarckall újabb tettekre!

De ha valaki sokáig azt műveli, amit Te, akkor előtte Botond kapuja „Gondolkodás a tett halála”. Elsatnyul és nuķu.

Ezt hagyom. Nem kívánhatja senki, hogy értelmes vita alakuljon ki két különböző beállítottságú ember között. Irodalom és képzőművészet az kettő. Bár elmosódna közte a határok, de két alkotó életútja felépítése nem hasonlíthat.

Ha Adyt meg Munkácsyt nézed csak akkor, ah, ez nem is jó. Pillanat.

Megpróbálom.

Szóval. Másképp hatnak a Színek és másképp a Szavak!

Ez nem hazabeszélés, de hogyan állíthatsz valamit felületesen, ha nem ismeresz. Valamit nagyon megbotottál köztünk, ami minden ballépés ellenére csak ott feszült. Most megszűnt. Pokolian fáj valami a helyén,

de már tulajdonképpen mindegy. Te már a legelején sem tisztán indultál e kapcsolatnak, és nem is javítottál, de fokoztad a zavart.

Akkor az elején meg akartam ezt mondani, amikor még zöldék, sárgák meg feketék, az örökké vibráló környezet határozott meg. Betörtél oda, és nem tudtam szólni, hogy – ne rombold szét! Hogy nem szabad!

Akkor csak mosolyogtam, harapdáltam a napszemüveg fülét, meg kijavítottam a hibás szövegedet az egyik vers alatt. Szófogadóan megittam azt az egy pohárnyi bambit, megdicsértem okosságod, erődet, úgy, ahogyan kellett, újabb múzsaként, kis csitriként, hazudni Neked, mert sorba szedtél mindent, s nem engedted nekem, hogy az a plátói lángolás átalakulhasson.

Mit gondolsz, miért hallgatok, ha valami nagy okosságot követelsz?

Már akkor, 64-ben kellett volna egy ember, aki tökéletesen az enyém. Semmi huzavona, ámítás, őszinteség és bizalom. Kereshetem, s ki tudja, mindig, talán, vagy sokáig. Olyan ember kell, akit szerethetek, mert nagyon kell egy. Hogyan magyarázzam meg? Ez nem apró momentuma az ún. mozgalmas életemnek. Sohasem szerettem álszenteskedni, csak azért és csakis azért vigyorgtam akkor olyan kínosan melletted. Akkor egy kis csibész lehettem, de őszintén jobb lett volna, ha megcsókolysz, mert úgy kellett volna, és nem később megadni azt a várva várt puszit egy állomás kellős közepén.

Most nagyon kell tanulni, de emellett most már tudod, hogy mi hiányzik.

Na, ez is úgy hangzik, mint a szovjet filmek (nevelő témájú készítmények) „Mindent tudni akarok!” mondata.

Ő talán megértené, amit szereted.

Azért, ha hazajössz megengeded, hogy addig is, míg találok valakit, untassalak a kalandjaimmal? Ezek nem Szinbád-utak. Talán azt is mondhatnám, de sokkal jobb, ha jó formáló iskolának nevezem.

Cserébe, ha nem vagy finnyás, ugyanezt kérem, mást nem is.

Nem akarom bántani a többieket, de nem keverheted ezt a szeretet azokkal össze. A világfájdalmaimat sohasem közöltem Veled, nem is fogom, anélkül kell, hogy megérts és nekem légy.

Szünetben rám szánsz néhány órácskát? Szóban könnyebb, akkor legalább javítasz, és nem kacagsz a hülyeségeimen, mert szigorúuan Rád nézek. Búcsúzóul újra József Attilától. „A költő olyan, mint a kisgyerek”

Írd meg, mikor jössz!

Cila

K., 1967. XII. 15.

Kedves Cyránó!

Mondottam, vagy csak akartam megírni, hogy a múltkori levél pillanatnyi elmezavar szüleménye? Úgy látszik, árt nekem, ha négy napig nem ehetek. Olyankor mindenfélét kitalálok. Teljesen felesleges fejtegetésekbe kezdtem, de minek? Most azonnal bocsánatot kérek, kedves Cyr, és igazán ne haragudj, hogy ilyen számomra teljesen befejezett ügyet boncolgatók. Valami nagy bajom lehetett, hogy egész addig a gondolatig eljutottam. Már beszélgetni sem akarok. Ezt nem lemondó hangulatban írom.

Egyáltalán. Újra elsős hangulatom van, és azt hiszem nem fognak egykönnyen eligazodni a kül-belsőmön.

Ne haragudj! Lehet, hogy én állati gyatrán fogalmazok, de nem és nem tudok érzelegni. Egyszer jó lenne, de az nem lesz soha. Irtó józan vagyok, ha tettekre kerül a sor. Csak gondolj bármit. Felületesnek meg rapszódi-kusnak láthatsz vagy bárminek. Mindegy. Ba-

rátságot nem szokásom megszakítani, de az egyszer kapott sértéseket jó mélyre besúlykolom. Nálam nem javíthat egy ember sem. Ez talán túl nagy pimaszságnak meg önteltségnek látszik. No, de ne feledjük, hogy másoktól nem követelek többet, mint magamtól. Azt hiszem, mióta élek, senkit nem vágtam át olcsó trükkökkel. Sőt, egészen biztos. Az a kezdeti jópofa szendeség rég lekopott, és határozottan rendelkezem magammal. Parancsolok az énnek, és nem vacakolhat.

Szóval nem csűröm-csavarom a dolgokat. Bármilyen bajom van, nem tud semmi elkészeríteni. Ha néhanap kifára-dok megszáll valami ereszszerűség, de Te is tudod, hogy ez nem én vagyok.

Senki se gondolja, hogy szende, könnyű kislány vagyok.

Öltözködni sem tudok a legújabb divat szerint. Rühellem a durvaságot. Minden érdekel, és lassan körbeér a szám a sok nevetéstől. A barátaimat, a barátnőimet nagyon tisztetem, de azonosulni nem tudok egyikükkel sem. Egyszerűen mindig más témáról szeretnék beszélni, mint amit a pillanatnyi helyzet kíván. Igazából az volt a baj, hogy öt darabban szedték ki a fogaimat. Elég sokáig tartott, és abszolúte nem vérzett a helye. A dokit teljesen bele-sápadt, és nem hitte a vége felé, hogy még mindig nyugodt vagyok.

Mióta egyedül haza kellett jönnöm a Mátrából, lehetetlenség kihozni az alaphelyzetemből.

Suliban is minden megyeget. A dolgok legeslegmélyebb értelmének kutatására ugyan nincs sok időm, de majd jön a szünidő.

Ha csak egy napod lesz, nem pazarolnám Kovácsra. Csak butaság lenne. Sokkal rosszabb annál, hogy nyugalmat, biztonságot tudjon adni. Majd később.

A világunk nem hangolódik össze, és nem is hangolódhatott volna együvé.

Sablonra húzott kapcsolat állandóan belém fojt minden szót.

Különben hagyom ezt, Cyr. Túlságosan határozott, erős környezet alakított ilyenné. Ez a környezet nem engedte meg, hogy könnyezzek, ha valami már kibírhatatlanul fáj. Kitörni, erősebben beszélni talán lehetett volna, de ez nem kenyerem.

Ha több időd lesz majd beszélgetünk.

Minden jót.

Szeretettel: Cila.

K., 1967. XII. 23.

Kedves Cyránó!

Köszönöm Neked a jókívánásokat, a szép lapot. Azt hiszem, pontosan az ellenkezője válik valóra – kellemetlen Karácsony és boldogtalan új esztendő.

Gondolom, hogy miért nem ért oda a levelem. Vasárnap adtam föl. Ó, sietség meg minden ilyen földi rossz!

A nőci rossz bélyeget adott, a vonatom már indult, és azt akartam, hogy megkapd! Még másnap.

Azóta talán már oda keveredett. Habár más gondolata is támadhat az embernek. Pl. Miért mindig a Neked írott levelek tűnnek el? Na, nem leszek rosszmájú. Ma nem. A szeretet ünnepén csakis jót adhatok mindenkinek.

Egyre jobban, és napról napra elkettyenek. Nem, nem úgy, mint Te szoktál, ez rosszabb és kellemetlenebb borulás.

Egyszerűen lehetetlen kikecmeregni belőle. Valahogy nagyon beteg leszek, vagy már most. De semmi baj.

Míg lehet, minden percet kihasználok. Jó tucat anyag vár feldolgozásra. Irodalom, matek, nyelvek. A könyv- és folyóirat stócock itt magasodnak az asztalomon körben. A szünidő édes percei megsavanyodnak a kellemetlen fordulatok, meglepetések miatt.

Egyre pépesedik a csömör az egész felnőt, etikettbe szorított ún. felnőttek világától. Ami sok, az sok. Persze ezen mindenki túlesik.

Neked meg kell értened, hogy beteg vagyok. Senki nem érdekel. Ez nem önzés. Elviselhetetlenül fáj mindenki körülöttem.

Most mondd, hogy ez nem igaz, ez hülyeség. Persze, igazad van. Én nem panaszkodom, nem szeretem, ha dicsérnek, nem szeretek senki embert, nagyon vidám, egoista hölgykezdemény vagyok, vagy még embrió. Hallatlanul befolyásolható, a fejlődés legalacsonyabb stádiumán álló lény.

Semmi vész, Kovikám, ne keseregj Cyrnek, mert azt találja mondani, fanyar a humorod. Ez a humor hízelkedésnek tűnik és meglágyul. Te ne hidd el! Gyakorlom magam. Terepszínű leszek, az arcom, a lelkem meg más.

Minek mutatni, hogy mást akarsz, csak szellemi nyomorékot készit belőled a sok hüllő.

Mondd, a Bátyámmal levelezel?

Befejezem. Sok szeretettel, csak egy másik ember, aki a bizalmadba férközött.

Cila

K., 1968. I. 3.

Kedves Cyráno!

Valamivel komolyabb témával is kezdhethném ezt a levelet, mint az, hogy ezennel bocsánatot kérek a négyzetrácsos papírért, de így kívánja az illem.

Azt hiszem, beleütköztem az utóbbi, vagy inkább a józan ész diktálta törvényekbe, azért olyan kínos olvasni utóbbi leveleimet. A baj még a tojásnál kezdődik, s ott, hogyan tudok kellemetlen csipkelődéssel egy érettebb, komoly embert (TE) kimoszditani az alapállásból. Ugye, milyen kellemetlen pesszimista hangulatú, lemondó leveleket olvasgatni, s hogy megspékeljem – ha nem kellemetlen, akkor szívdertető dolog –, könyékig turkálni kéjjel más hangulatában vagy egészében.

Így állunk. Baj az van, bőven. Nem holmi olcsó ügy: suli meg nátha. Komolyabbak. Csak nálam nem lehet „kutyaharapást szőrivel” gyógyítgatni. Erről nem írok Neked. Tudom, hogy mennyi bajod van, meg, hogy nagyon kell most küzdened. Főképpen azért nem, mert ré-

gen volt, mikor minden feltétel nélkül hinni tudtam Benned. Ez nem lesz újra.

Nem lehet. Akármikor jön. Becsülni, szeretni mindig is. Ahhoz, hogy valamit teljesen rendesen, ahogyan másnak tiszta szívből elmondok, Veled is ugyanúgy megbeszéljek, lehetetlen. Őszintén, valahol a lelked mélyén mindig is lebecsültél. Nem szó szerint. Csak fáj, hogy ugyanazt dorombolja számomra a legkedvesebb, legszebb emlék, amit mások. El akarják hitetni, hogy egoista vagyok, pedig csak nem közlékeny, óvatos, és a régi, de nem új értelemben.

Azt nem akarom, hogy szálka legyek a bizalmasaim szemében, de értsd meg, hogy nem akarok olcsó jó, pesszimista lenni.

Most, hogy világosan láss! Az utóbbi két hónapban értek életem legkellemesebb és legfájóbb meglepetései. Az ilyen nagy megrázkódtatásokat én egyszerűen nehezen viselem, és olyankor mindenkit felületesen kezelek, mert minden vágyam tanulni és olvasni rengeteget. Szóval menekülni. Gyávaság, de sokszor jobb futni.

Hamar kilábalok majd. Látod, máris bizonyítottam, hogy én csak habzsolva érek valamit. Ha nem kapcsolodom be a vidám zuhatagba, teljesen elszürkülök. De hagyom ezt. Ma csak a kellemesekről kívánok beszámolni sorrendben. Vagyis az elejét el sem kell olvasnod (figyelmem kívül hagyni).

Rengeteg levelet kaptam idáig. Ma például két ba-

rátanak kell válaszolni. 3 SZU, 2 német és egy bolgár. A legnagyobb öröm persze az, ha magyarul írhatok. Tulajdonképpen ezzel megy el a szünet. Anyagot keresek, kéréseket teljesítek, olvasok, segítek itthon, és matekot tanulok. Megsúgták, hogy a matekom kettes lesz. Hát, ez sült ki. Tegnap nagy nap volt. Papával barangoltunk délután Salgótarjánban. Talán éppen ez hiányzott. Valakivel egészen öt órán keresztül együtt sétálgatni, beszélgetni.

Vásároltunk, és én is beíratkoztam egy igazi nagy könyvtárba, ahol végre megtaláltam a keresett könyveket. Nagyon jó volt. Kaptam egy nagy kockás jegyzet-tömböt és egy német nyelvkönyvet. Hű, azt látnod kellett volna. Most biztos azt hiszed, hogy csak akkor vagyok elégedett, ha mindenfélét vesznek nekem.

De nem baj, hisz tudom, hogy ez abszolúte másképp van. Az volt az egészben a pláne és az ismétlődő jó, hogy beszélhettem. Igen, egész öt óra hosszat be nem állt a szám és rögtön válaszoltak is, ha kérdeztem. A többit leírni sem kell, hisz hozzágondolhatod. Sötétedett, tél volt, hideg, de telítve jó barátságos meleg színekkel.

Itthon az állomáson papa segített elintézni egy apróságot. Fényképekre volt szükség az egyik levélhez. Egy vasutas bácsi készítette. November hetedikén itt volt Alekszej, ő fotózott, és most a messzi Szibériából jött nekem 17 nap alatt egy légi levél, hogy legyenek szíves stb. Szóval ez volt.

Tarjában vásároltunk maminak egy pár apróságot szülinapra. Hazaértünk. Nagy köszöntő meg minden, és utána megszidtak, mert valamit megint rosszul működtem. Egészen jó nap volt.

A tegnapelőtről is valamit. Hosszú szünet után írt a Bátyám, és ellátogatott a „székhelyemre”.

Szilveszter is volt meg karácsony is.

Ez az egész négy oldal rettenetesen kicsinyes hétköznapi gondolatokkal telített, mint jó magam.

Ha őszinte akarok lenni. Szünetben nem gondolko-dom. Elnyúlok a „pamlagon” vagy a „perzsaszőnyegen”. Olvasok, levelet írok, és tele van a lelkem nagy-nagy szeretettel. Ilyenkor nem lehetne rám bízni komolyabb feladatot, míg fel nem ébresztenek a csábos semmittevésből.

Majd szóban azért elmondok egy-két problémát, ami nekem egetverő kérdés, és lehet, hogy Neked semmiség. Tulajdonképpen az utóbbtól rettegek, és azért nem próbálok panaszkodni.

Kívánom, hogy egyszer Te is megérts, és nagyon sok jót átszűrhessek számodra. Hasznos legyek Neked mindig, ha nem találkozónánk sokáig, akkor is. A fő dolog az, hogy Te örökké olyan jó tudj lenni, amit javasolsz az utolsó levélben.

Nagyon-nagyon sok sikert és boldogságot kívánok az új évben:

Cila.

K., 1968. I. 13.

Jó napot kívánok, Kedves Cyr!

Most mindenféle szódavíz pezseg az ujjaimban. Megint jött levél Tőled, és írhatok.

A vizsga jól sikerült? Hű, ha már itthon lehetnél! Roppant érdekesnek találom ezt a mi barátságunkat.

Levélben olyan ügyesen szitkozódok, no meg minden bevallás nélkül elég nagy melegséggel kezdek egy-egy választ.

Mikor találkozunk, hol van minden? Komolykodom, és megpróbálok nagyon okos lenni. Az utóbbi próbálkozás már teljesen felesleges, ui. sokkal őszintébb vagyok mindenkihez, mintsem a legeslegjobb információkat adjam magamról.

Na, de! Még mindig egyfolytában kell, hogy Kovács Ilonáról beszéljünk eme szürke papíroson (találó „szürke”).

Megint csinált egy bődületes rizikós mellélépést.

A régi mozis ügy, tudod!

Olyan érzései voltak – jobb, ha a „költő” nem lát ilyen nívótlan záróestet, és mindenfélét kezdett írogatni. Hát most kedvem lenne jól megleckéztetni.

A meghívás ui. nem a láthatatlannak szól! Igenis kell, hogy jöjjön maga az ember. Legalább megmagyarázom, hogy mi miért történt úgy, ahogyan.

A meghívók 20-a körül jönnek, lehet odaér időben.

Jellemző, igaz? Ezért is találok ki meséket.

Rettenetes, ha valaki pontatlan.

Az ünnepség 27-én du. 17 h-kor kezdődik, a K.-i gimnázium folyosóin vagy valamelyik termében. Nagy szeretettel várom, hogy ott megjelenj! Igazán jó lenne! Még, ha jókat derülsz mindennemű alacsonyszintű műsortervezeten, akkor is.

Öten leszünk a mi kis különítményünkben, jó? Szüleim, Te, Bátyó, és ego, Kis e-vel.

16-án bemegyek Tarjánba, és megkeresem a tanulmányokat.

Újból elolvasom a Juhász-kötetet. Szóval megértően, megértve, türelmesen (rám vonatkozik – értsd – nem ha-darva) elbeszélgethetünk.

És! NEM IGÉNYES GIMNAZISTA! Csak kis kíváncsi.

Az utóbbi elég nagy baj.

Ma kaptam egy 3-t fizikából. Ez jó jegy, nekem.

Ha arról regélhetnék, ami igazán jól esne. Legalább egyszer! Szépen írnék, és írnék is valamit.

Csak szóban lehet mindent. Lehet, hogy még hónapokig eltart ez a papíros allergia – tinta undor.

Megérted!

Ma József Attila – Óda c. költeményét vettük. Tehát egyesek vették!

Ez még a vitapartnereknek szóló tüske.

Ui. szerintük az Óda negyedik fejezetét ki kellett volna hagyni.

Hát még mit nem, a kutya betyárját!

Éppen így egész, szép a költemény. Éppen ez hiányzott a mi régi szép elsőnkől. Mindenestül megérteni, szeretni egy nőnemű lényt. Tudni, hogy eszik is stb., és nem csak a szeme szép, mondjuk, hogy csuklik is néha. Nagyon frappáns vers, és azt hiszem az ihlető svéd hölgy nem kívánhatott volna őszintébb „vallomást”.

Itt a vége!

Várom,

Nagyon sok szeretettel:

Cila.

K., 1968. I. 18.

Kedves Pisti!

Most jött meg a levél, és azonnal válaszolok, mert addig kell írnom, amíg tart ez a paprikás hangulat.

Rendben van, Cyr. Mindig is nagyon komoly voltál, én meg felelőtlen szeleburdi és nagyképű. Te tulajdonképpen születésed pillanatában okosan bőgtél, megfontoltan. Egy dolog nem igaz, s az: – soha semmi nem okozott örültül nagy akadályt Neked. – Akadt bőven, igaz?

Az mind jól van, hogy bugris parasztnak született egy hétköznapi Kovács Ilona. Szerintem ez a vakarónyi ész is valami. Még nem művész. Soha nem lesz az, de nem akar piszokban, szemétben élni hóttáig.

– Később kedves emlék lesz – mondod. Soha, tudod? Soha. Egyetlen porcikám sem kívánja, hogy meghitt hangulatú ünnepélyen kikent fruskák meg mélyen hallgató férfiúk közé menjek.

Ismerve a hétköznapiakat, fecsegés a fiúkról, károm-

ködó lányok és köpködő ifjak. – Nem akarom. Ez nem cinizmus. Vagy én vagyok már túlzottan roham alatt, vagy tényleg őrijtő ez a gárda.

Az előbbi biztosabb. Egér nincs is nálunk. Csak képzelttem, napokig nem tudtam elaludni. Porfelhő kavarg és mocskos, bűzös patkányok, egerek surrannak a sötétben.

Pedig alkoholt sem fogyasztok.

Ne csodálkozz, ha rendezetlenek a leveleim, ha keveset írok, csúnyán. Nincs ihlető. Heteket kellene átaludni, hogy újra nyugodt legyen minden. Emlékszem, Ti még érettségi előtt pár nappal is meglátogattatok, semmi izgalom vagy hasonlók. Itt kell izgulni.

Az avató ki tudja, mikor lesz. Majd, ha megjössz, mondok valami biztosabb időpontot. Lehet, hogy csak febr. 3. Biztosan Elzit is meghívja valaki, nem tudom. Jó lenne! Róla jut eszembe Salgótarján. Három tanulmányt sikerült elolvasni, csak elolvasni. Ami megragadott – a montázs. Valami hasonlót Nálad is találni, sőt.

Legjobb, ha nem avatkozom a dolgaidba. Sohase tudtam értelmesen hozzászólni „irodalmi” beszélgetések alkalmával. Jobb nem próbálkozni. Azt hiszem, mégsem jön el az a szép nap, amikor a Költő és Cila őszintén, keresetlen szavakkal cseréli ki gondolatait.

A levelek azért olyan rövidek, mert nem tudok miről írni. Egoista vagyok. Örökké a saját örömeimmel, bajokkal tömjem a szép hosszú lapokat?

Ha valaki beteg, igyekszik minden egészséges kapcsolatot felbontani. Fél, hogy nem egész ember és már nem barát vagy barátnőképes. Ilyenkor jön a nagy zrí. Szerinte helye nincs, mindenki rosszul éli az életét, ő megmutatná, de bármit tesz, kevés az ereje. Eredmény – kinevetik stb. Hát ez van. Görcsösen kapaszkodik a barátaiba, természetesen azokba, akik távolabb élnek tőle. Zónán kívüliek. Mondhatom úgy is: zöldövezetiek. Ma kivételesen minden jó volt. Levelezhetek egy vietnami kohógépésszel. A vietnamiak csuda szépen énekelnek, továbbá irtó barátságosak. No, de mindenütt élnek barátságos, jó emberek. Doan kap majd egymás után 6 db levelet, biztonsági okokból kifolyólag (pocsék kifejezés mi) De kap.

Lehet, hogy ötöt kibombáznak, hisz Hanoitól 800 km-re van Thai-Nguyen. Nagyon drukkolok a vizsgáidért. Kell, hogy sikerüljenek. Ott is légy nagyképű vagy hasonló! Osztálynyelven: köpjed a szöveget apám, mert sinköz-hatsz, és a fán nem adnak támasztékot!

Ez csúnya, még a golyóstoll is prüszköl. Újra jönnek a lóbetűk. Akaratlanul. Közben ötször-hatszor változtatom térbeli helyzetemet, azért van. Kuku nem írt semmit. Kár, hogy az a svéd ihlető nem tudott az Ódáról. Ilyenkor szívesen elszavalnám neki. Roppant kínzó tud lenni, hogy nem tehetsz semmit, hogy megtudja.

Ha nem sikerült, ne szomorkodj! Igazán ne! Se kicsit, se nagyon. Téged idézlek: „Ha hallgatók is mély értelme van.”

K., 1968. I. 27.

Kedves Cyránó!

Minden megváltozott. Rohamosan romlanak a dolgok. Világosabban: a negatívumok válnak valóra. Nem tudom tartani az iramot. Más okok is közbeszóltak. Suli, levél. Suliban rádöbentettek egy igazán érthető, egyszerű tényre. Fényképésznek való vagyok vagy simán állatgondozónak. Te, Cyr! Nem tudok kedves kis buta lány lenni. Míg világ világ mindig utálatosnak fogom találni az ellágyulást. Hiába beszélem be magamnak, hogy Neked kell segítenem. Nem megy. Tessék. Megjött a levele. Itt van, és nagyon szégyenlem magamat, hogy vacillálok. Szombaton nem jöhet el. Te sem jössz. Feldobják azt a kis masnit, ellötyögünk éjjelig. Lesz idő gondolkodnom. Van min. Hidd el, nekem nehezebb, mint Neked. Nem, nem abban, hogy kínél kötök ki. Ez már régen biztos. Majd mindenki megtudja időben a döntést.

Akkor aztán nagy botrány lesz, vagy ez a hármasszogat

egy életre jó barátságot köt.

Addig csak tetézhetik a jót és rosszat a páciensek. Most lehet, hogy idétlennek látnak, beképzeltnek. Ami lesz, az nem hosszú lesz. Lehet, hogy majd azt hangoztatom, de csak nívótlan szókingcsem lesz az oka. Ezt a levelet nem kéne írnom. Biztosan önvédelem.

Nem akarom, hogy beszélgessetek. Nem akarok már az égvilágon semmit. Semmit. Lehetetlenség széttépni egy embert két- vagy többfelé.

Segítenem kell, de azt addig halasztgatom, hogy végül nagyobb bajt okozok, mint segíthetek.

Na tessék, kétszer a segíteni szó!

Mikor elmentél, utánad akartam menni. Mégis el kell jönnöd vasárnap. Majd meggondoltam. Lehet, hogy nem is úgy mennek a dolgok, ahogyan én látom őket.

Ma kaptam egy ötöst. Ötös? Művészettörténet. Ugye, nem igaz, hogy ez vagyok! Mióta élek mindig bizonyítani akartam. Nem csak akartam. Most semmi.

Neki is megadom az ötöst. – Így simán. Neki is, és megadom. Nem látnak a koponyámba.

Egész életre tanuló, választok. Nagyon komolyan, most valami hülye hallgatási mánia kapott el, és nem tudok adni. Pedig órákig tudnék beszélni a különböző művészeti korokról, minden előre bevett, bemagolt szövegtől mentesen.

Hidd el, Cyr! Annyira megdöbbszent ez az egész okos, jó környezet, hogy senkihez semmi kedvem. Ilyen egy-

*szerűen hétköznapi minden! Nem akarom! Hallod?
Soha!*

*Menni szeretnék örökké! Valahova menni, csak ne
megállni, és azon gondolkodni, hogy a kanalat a jobb
vagy bal kézbe kell venni.*

*Tudod, mit? Ne gondolkodj ezen a hülye kaparmá-
nyon. Maradj a barátom s a Bátyám Bátyám. Mert így
nincs semmi baj. Merhetek. Lehet. Szabad.*

Szerbusz, kedves Pisti.

K., 1968. II. 5.

Kedves Cyr!

Most rögtön kell írnom. Pár órával ezelőtt jöttünk haza a dokitól. Évával. Szerencsére mindketten rendben vagyunk már. Hazafelé egész úton kacarásztunk, mint minden ember, aki megkönnyebbül.

1/2 9 van. Még 3 óra tanulásra. Föltétlen el kellett ezt az örömhírt mondani valakinek. Csak Te lehattél. Éva egész úton pozitívpartit volt irányodban. Na, ez is milyen mondat.

Szóval. Azt mondta, hogy bizonyos dolgokban nagyon hasonlítunk egymásra. (Te még én). Holnap egy vad dolit írunk fizikából. Legalább 2-re sikerülnie kell. Ehhez most 50 oldalt beveszek. Töriből a II. világháborút kérdezik.

Jaj, Cyr, ha most éreznéd, milyen nagyszerű minden.

Igazán töknehéz a fizika, rémisztő a töri, de kivételesen nem izgulok, semmi sem fáj.

Valahogy kezd visszafolydogálni a régi energiám.

Ha egyszer sikerülne Debrecenbe menni! Annyit segítenék, de annyit. Tudom, hogy Neked Balázs minden lehetséges támogatást megad, s mégis, lehet, hogy nagy butaság, de gondolom: szükséges jó vagyok én is egy picurkát. Csak egy kicsikét, jó?

Vagy ahogyan Te gondolkodsz. Elfogadom a döntést. Haragszom rád. Valami annyira rossz. Kesernyés E-k, L-ek, Z-k, Á-k kavarognak a szép, reménykedő gondolatokkal vegyesen.

Írj, hogyan értetek haza. Te Debrecenbe. Tudom, hogy Bátyó rettenetesen rosszkedvű volt. Nem tudok parancsolni magamnak.

Hiába mondtam ünnepély előtt ezerszer, hogy jó leszek. Mindenkihez kedves, megértő! Ez lehetetlen. Főleg, ha Te, kedves Cyr komplex vizsgálatokat végzel embereken. Rajtam is!

Azt mondtad, egyenes embereket nem lehet befolyásolni. Következésképpen nem vagyok egyenes ember.

Azaz várjunk csak! Jusst most sem befolyásoltál, csak a környezetem. Évám! De nehogy hálás légy érte! Akkor elveszteném a legjobb barátnőt. Persze, ez még nem biztos. Még csak a letargiából rángatott életre, és végig fagyoskodta velem a szalagavatómat.

Mindenesetre már biztonságban érezheti magát, mert Rólad egészen sok jót mond. Holnap délután Tarjánba kell menni. Apróságok. Már nagyon várom az áprilist. Akkor én is adhatok Neked valami kellemes ajándékot.

A tieid pótlására. Ma egy egész fotót kapsz. A te leveledig nagyon sok üdvözlettel:

Cila.

U.i. Az a roncs stexes mamája minden irományomat végigböngész a postán. Egyszer Botond leszek vele szemben.

Biztos ma kapsz Balázstól is. Remélem, az enyémet bontod ki utoljára! Szerbusz. Semmitől se félj! Szia.

K., 1968. II. 11.

Újra Szervusz! Ó, Náríc!

Gondolod, hogy minden olyan szépen és simán megy majd? Most ragyog az ég, de pillanatok alatt jöhet egy Virág vagy hasonlók. Nagyon óvatosan kell engem kezelni. Vagyis állandóan komolyan venni, elolvasni minden soromat, fegyelmezni vagy pajkosan végigjátszani a napokat. Jól vigyázz! Csak addig maradok, amíg ésszel szeretnek! Lásd! Azután igaz a sor: „talán eltűnök hirtelen...”. Marad utánam egy nagy üresség, átok, szomorúság.

Okos, tudós lélek nem vagyok, sokszor egészen lusta, de pozitívumom, hogy nem hagyom annyiban a dolgot. Na, tessék kihagytam a nem-et.

Gonosz vagyok. Fenyegetek, ködösítek. Ezen a héten rengeteg a munka. Előre felesleges beharangozni eseményeket, majd ha biztos lesz. A következtő levélben majd megírok mindent. Most azt sem tudom, kivel kezdjem a besúlykodást. Matekból tételek, magyarból izmusok. Na,

igen. Egzisztencializmus. Ez nekem nem vág. Igazad volt. Valami efféle Camus „Pestis”-e alakított azzá. Kész nyomor könyv. Gyöngye idegzetűek hetekig patkányokkal álmodhatnak utána.

Még semmi sem biztos, de higgyünk, az talán jó így, benne, jó? Kö szí az igazán kedves levélért. Mindenre reagáltam, csak már lejárt a szabad idő, és búcsúzni kell. Majd legközelebb. Nagyon várom, hogy Te írj. Szeretettel:

Cila.

P.S. hátul.

Válaszolj!

- 1.) Hazafelé jó sokat beszéltek, ugye?*
- 2.) Valamit akarsz írni Elzivel kapcsolatban.*
- 3.) Gondolkozni azon, hogy most mit érzek nincs idő. Általában meghatározza tetteimet a léted. Miért kérdezted? Remélem Te kikapcsolsz, ha tanulni kell, és nem gondolkodsz rólam? Nem gondolom, hanem úgy tesz, mintha Te is látnál, és sokszor jól van így.*
- 4.) Régi emlékek nem varázsolnak új haragot! Ez nagy butaság lenne. Új szavak viszont könnyen elválnák a szépet.*
- 5.) Nem szabad belépni a tiltott körbe! Nálam igazán nem, mert rettenetes a bosszúm.*
- 6.) És ne figyelmeztess, főleg ne bosszants ilyesmivel! „Tudod, mi vár Rád?”*
- 7.) Ma este kötelezően előadást kell látogatni. Éva*

elkísér. Jó lesz. Megint megnyugszom egy picit a forgatagban.

8.) Tanulásról is írnék, egyetemről. Mindenképp érdekel.

9.) Ma jött egy roppant kedves levél Anatóliától.

A külföldiek közül, szóval a levelezők közül őt illeti a babér. Igazán remek fickó.

K., 1968. II. 12.

Hát szervusz, Stefano!

Egy új sorozat indul „egykori olasz borítékokban”. Levélpapír már nem találtatott hozzáillő, csak ilyen diákos, de azért ez is időtálló nem? Szóval csendes éj van. Levélíró baglyok órája. Pillanat, máris átkapcsolok a Debrecen–Kisterenye vonalra. Kész. Hajaj, a szép remények!

Olvasom a soraidat, s keleti szőnyegen érzem magamat, olykor másutt is, Midas-fülekkel.

Akarat meg erő, meg ami kell az mind van, csak az idő vánszorog csigalassúsággal.

Tudod, lassan minden rendbejön. Nem veszekszem senkivel, csak ügyesen mosolygok úgy befelémód. Most szőlj közbe valamit, mintha hallanád.

Akard, hogy elmondjam, mi van? Beleegyeztél. Látom, most bólintsz és bocsánatot kérsz az előrelátható közbeszólásokért.

Visszatért a régi „akárom körömszakadtáig”. Hajnal-

tól éjjelig megy a munka. Mindenféle. Böngészgetek, mint régen, és idegeneknek a szép, hallgatag, buta külső burkot mutogatom, mert ez még nem rendszerezett tudás. Itt-ott még s őszintén sok helyütt sekély.

Hidd el Cyr, nem viccből mondtam, hogy annyit akarok tudni, mint Te. Neked egy talpig tudós emberre van szükséged. Légyen az lány, mindegy. Egy okos fiúbarát mellett nem tarthatsz egy naturcsibét. Na, kész.

Pénteken felvettem magnóra a Szarvas énekét. Megmarad örökre. (No, no! Míg tart a szalag!) Te is hallhatod majd. És jó, hogy állsz mellettem. Csak ilyen igényes maradj mindig, mint most. Akkor semmi bajunk egymással.

Most Kuku jut eszembe. Írt. Gondolom, már tudom, mit gondol, de így van rendben. Nem passzolunk. Hiába az a nagy testvéri szeretet. Most is finoman sérteget. Már aki, aki tud sérteni. Majd talán szóban könnyebb, és különben is csillapodnom kell.

Jó lenne elkerülni, megmutatni, hogy több lehetek, okosabb, és hogy igenis egészen tiszta a lelkem, ellenében sok más fiúval. Mindig abban kell csalódnai, amiben a legjobban bízol. Letörni nem szabad, mert vár az újabb próba, és akkor energia kell. Hát így van. Már teljesen kimerültem. Ne haragudj. Felsorolni butaság, mi minden van a hátam mögött a mai nappal. Rendszeresen külön hat levél kellene befogadni a fő dolgozat. Idő nincs olvasgatni a leveleket, jól emlékszem még.

Ránézésre tanuló, a magolás nem segít különben sem. Rémisztő üres a fejem. Semmiféle kérdést nem táplál irányodban. Persze, ezer év óta ismerlek, tudom vagy úgymond mindig látom, mit csinálsz. És hiszek. Meglátod, fogunk még együtt dolgozni! Erős emberek vagyunk, és természetesen bátrak. Mondd csak, mi lesz, ha egy másik iskolában, más városban, messze Tőled kell tanulnom? Mi lesz, ha textiltervező lesz belőlem? Mind-egy, harcolni fogok. És te? Nem könnyű.

Nos, egyszer elmondhatja magáról ez a két lény, hogy sikerült nekik. Igaz-e?

Ilona

K., 1968. II. 22.

Kedves Cyránó!

Félelmetes vagy, s én igazán beteg. Kész gyógyulás a soraidat olvasni. Azt hiszem, ilyen pillanataid lecsillapítására tényleg kevés vagyok. Miért kell hisztizni. Még semmit nem ígértem. Minden bizonytalan errefelé. Igenis nincs mire építenem. Hiába a nagy, pokoli akarat, ha a burok egy roncs. Mindig akkor roggyan össze, amikor a legjobban megy minden. Hiába mászkálok orvostól orvosig, semmi eredmény. Nincs baja. Megnyugszom. Aztán jön egy hét, befoltosodik az arcom, előjönnek az ütéseik nyomai, köhögök, ugrál a higanyszál 37,5-38,5 között, és nincs semmi bajom. Kész röhej. Ah, mit. Ma írt Kuku is. Tényleg nem beszélgetek. És nem áltatok senkit. Megmondtam, hogy döntöttem, és majd időben megtudja mindenki. De különben is mindenféle döntögetéseket eszközölök.

Minden alap nélkül. Azt teszel, amit jónak látsz. Nem így akarok szabadulni, hanem nyűg lennék, egy jó ko-

lonc. Egy rohadt rühes görcs vagyok, tudod. Nem ehetek akármit, nem olvashatok akármit, nem foglalkozhatom akármmivel, mert nem vagyok Botond.

Csak talán egyszer bebeszéltem magamnak.

Te csak ne bánts, ne haragudj rám! Ezt mindennap megkapom magamtól. Elég az. Sőt talán sok már.

Nem is tudok mit írni. Kimerültem. Itt van körülöttem a sok tanulnivaló, és képtelen vagyok felemelni a könyvet, elolvasni egy sort. Sikerült a dolgozatom. A többi, ha majd minden biztonságos lesz. Nem vagyok a halálomon, de mindig készülhetek rá, 21 éves koromig. Az a krízis. A tünetek azt mutatják. És ne izgulj miattam. Amit ígérek azt mindig megtartom, de még nem ígértem. Gondolkodni kell. Nem, nem akarok kapni. Jól van. Csak kihoztalak a sodrodból. Az előző levél már tárgytalan. Semmi kedvem most Veled foglalkozni, érted? Semmi. Valamit rettenetesen elrontottál itt bennem. Sebaj. Igyekszem kedves maradni. Ne haragudj Rám, csak a láz beszél. Már be kell fejezni. Cili siet a vonathoz, és Tőle küldöm a leveleket. Minden ellenére szeretettel.

Többet nem sóhajtozom.

Cila

K., 1968. II. 22.

Cyránó!

Tényleg önző vagy, s most kegyetlenkedhetnék, de nem teszem. Igen, Te még sohasem próbáltál „egy lapra föltenni mindent.” Vigyorognék, ha sikerülne. Neked úgysem árt. A saját érdekében pillanatok alatt felmorzsolsz mindent.

Elesettnek hiszed magad, akinek támasz kell, pedig nagyon szilárdan állsz. Gondold csak meg. Aki tudja magáról, hogy hitetlen, hogy okos, s ki kell neki. Te csak ne távozz korábban! Semmi okod borzongani, mert csak ócska kis egzisztencializmusban szenvedsz, ha ugyan ez szenvedés. Beteg vagy? kérdezed, s olcsó káromkodások sorozata, vallomás. Magadról.

Hát, igen. Egyetem. Tíz pont a minimum. Nekem csak 8 van, és szövegelni nem tudok. Látod ez az. Egyszerűen reálisan nézem a dolgokat. Nekem nem sikerülhet. Amikor megkérdeztem, hogy akkor mi lesz, ha maradok. Semmi válasz.

Ma jól lehordtál a sárga földig, mert másodszor is ugyanazt írtam. Mert gondolkodtam, s Te? Te most sem.

Hogy ennyire durva légy és önző! Miért kellene világosnak lenni. Te voltál egyszer is? TE húsz cm-ről nem ismeresz fel valakit, mert kínos lenne.

Tudom, hogy jól meggondoltad. Hát kecsэгtető dolgok, szent igaz. De azért nem és újra nem. Tudod.

Már egyszer rengeteget ártottál ezzel a magatartással. Újra nem lesz. Nem akartam menekülni, dehogy. Most sikerült az utolsó bástyát is lefegyverezni. Tökéletesen. Újjá nem épül, az már biztos. És, ha sért ez a kaparás, szólj nyugodtan! Sértegethatsz. Most mindent elviselek egyrakáson. De utána nem lesz javítgatás. Senki sem békít ki a számodra. Nem ám!

Mikor együtt voltunk. Cipolla vagy, a varázsló. Itt a magyarázat. Csakhogy még nem vagy érett fasiszta. Még csak szellemileg sanyargatod azokat, akik becsülnek. Bezeg másokat órákig faggatsz, miért nem csókol meg, miért így, miért úgy. Másutt nem látsz tyúkészt, csak ott, ahol nincs. Hülyék, hosszúnyelvűek lába köré tekeredsz, talpukat nyalod, nőül kéred őket. Tudod, mi vagy. Egy hím stb. Csak színészkedsz. De minek?

Azért, mert valaki mindig jó akart lenni hozzád? Idegölő vagy, tudod? Most megállapodnál, s mert nem terül a lábad elé. És jó leszek, jó, mindig jó, érted? Ha megdöglök akkor is. És már kész.

Nem bántok meg senkit. Téged sem, mert Te az utób-

*bi vagy számomra. És most rajta kispajvás!! Kutatómun-
kára fel!*

*Gyorsan kapard vissza más kegyeibe magad, vagy ke-
ress egy szajhát, ne halj meg idő előtt!*

Valahogy vissza kellett adni azt a sok szépet!

Ende

K., 1968. II. 28.

Kedves Cyránó!

Nem lesz jó, ha minden levelemre válaszolsz. Akkor én is állandóan írni kényszerülök. Válaszolni. Így lehetetlen koncentrálni. Te, Cyr! Most érkezett meg Szólátról egy régi 65-ös irományod. Ami azt illeti, tényleg nem voltál „nagy fej”.

Bocsásd meg! Le kell írnom, amit gondolok. Csipkélődés távol áll tőlem, de olyan idős koromban egetrengetőbb gondolataim voltak. Máig is gondolkodom, miért a lábamat fejlesztettem, koponya helyett.

Na. Ma túlszárnyalhatatlan vagy, s én kimerítettem minden tartalékomat. Ebből is látszik, hogy a líra magában többre viszi, mint bármely más művészet közösen, pardon kollektíve. (Így furfangosabb). Tudod, az a jó ebben a levélkupacban, hogy az én piszkózatlevelem is közzékerült. Így a nagynénikéim azt hiszik pillanatnyilag, hogy ismernek, és jót tett Nekik, hogy betanulták a sorainkat jóformán visszafelé is. Egyszer úgy megcsé-

pelem Őket! Vagy nem. Az nem lesz jó, hisz annyira szeretnek. Vasárnap is itt van egyikük, aki keresztmamám is egyszemélyben. Megmondták Neki, hogy még alszom és lázas vagyok stb. stb, ennek ellenére erőteljes szülőfalumbéli hanglajtással rámdörrent: – „Csibikém, hát má 7 óra! Ki az ágyból!” Aztán: „Itt van Béla is.”

Erre én azt gondoltam: Na, puff, elhozták a tsz-elnököt is. Csalódnom kellett. Öltözködés közben hallottam, hogy egy egészen fiatalos hang cseveg a papámmal. Az efféle változatok fölöttébb érdekes szituációkat eredményeznek. Még egy gomb, és borzas fővel (előző nap nyirat-koztam) üdvözlésre nyújtottam a mancsomat. Hát. Majdnem királyfi volt, és művelt is, és még egy nagy testvéri pusztit is adott, mivel rokonom. Legközelebb 60 éves koromban újra jön majd efféle meglepetés. Majd kiderül, hogy Szóláton nincs ember, aki ne volna rokonom, vagy testvérem.

Elég, ködösíték. Ha találkozunk megmutatom a leveleket. Izgalmasnak találod őket. Bizonyára.

Mikor olvasod a leveleket, odaképzeled melléjük az íróját? Igen? Kár. Sokszor olyan szöveg is tollvégre kerül, amiről élőben meg sem mukkanok. Ez már vénadolog. Jó, hogy csak szavakat, mondatokat jegyzel meg, bár fordítva is így lenne! Mindig optimista maradtam volna és primitív. Ugye, nem láttam volna meg, ami most elengedhetetlen feltétele a létemnek, de megtanultam volna tyúkot kópasztani, vagy mást, hasznosabbat.

Rettenetes semmiben sem tökéletesnek lenni és örökké kaparkodni, mert valami belül állandóan hajrát parancsol, egyben a legnemesebb is. Van benne valami szükségserű. Aki nem tapint rá, idővel kihull a sorból vagy rosszul kapcsol át.

Sokszor arra gondolok, hogy oda kellene adnom Neked azt az erős önbírálat-félémet, az akarásomat. Olyan talpig nagyszerű lennél. Őszintén. Határtalanul okosnak tartalak, csak van rajtad valami nyálkás, émelyítő lelkezés. Ha ezt egyszer le lehetne mosni, és tényleg akaratos lennél (nem csak mondanád).

Ezért nem küzdeni kell, nem megtanulni. Vagy jön magától, vagy soha semmi. Balázsnak pedig mondd meg, hogy félreismer Téged. És ne próbáljon dicsérni, megbuzdítani, mert míg ez a kolonc rajtad van, a tudás mértékében négyzetesen növekszik. Ne essen jól a szép, becéző szó Tőle. Kilencvenkilenc százaléka igaz, de igenis dorongolni kell Téged, míg tényleg kavics leszel. Most szikla vagy, fönstés, tudós.

Ha a falumba jönnél, tisztelettel öveznének, talán félnének is Tőled kicsit, hogy mekkora szellem, de nem lehetnél ők, nem lehetsz addig kavics, másokkal egyforma, míg nem érted a szavukat. Önsanyargatáshoz közel álló dolog, amit kérek, talán azt hiszed. Az. Valójában örült nagy önfegyelem. Nem sírni, álarcoskodni, hiba nélkül élni. Éppen a hibák azok, a tudás előbbre vivői. Jól néznénk ki, ha a picikéknek megtiltanánk, hogy a

kályha közelébe menjenek. A gyerekeknek még hiába magyarázod, hogy éget, mikor talán nem is tudja a szó lényegét megérteni. Egyszer magától kell rájönnie, hogy a tűz veszélyes, s akkor igenis felelős emberré lesz. Akkor egész életében vigyázni fog kisebb-nagyobb veszélyekre, nem lesz lágyulás.

Kár, hogy nem tíz oldalasak a levélpapírok. Mára elég ennyi, bár még négy oldalt szidtalak volna.

Igazán sok szeretettel gondol Rád:

Cila.

K., 1968. II. 29.

Szervusz, Kedves Cyránó!

Most másolok egy 150 éves térképet, tehát kivédtem magamat papír ügyben. Egyszer azt hiszem, írtam, hogy sohasem szabad elkeseredni. Tudom, nagyon nehéz Neked, de az baj, ha észreveszed a súlyt, azt a pokoli nagy tömeget, ami most Rád nehezedik. Ha sokszor háborogsz, nem tesz jót. Azok az általam írott levelek ne zaklassanak. Sokat törődj a munkáddal. A levelezés másodlagos, vagy leghelyesebben utolsó legyen!

Kell, hogy sor kerüljön az utolsó három levél indoklására. Most utoljára. Mert ezentúl szeretnélek kényszeríteni arra, hogy derűsebb oldalakat fogj fel. Ha örökké elhervad az ember, akkor olyan hangulatú leveleket ír, mint ... Na, tudod?

A leveleid valami borzalmas lehangoltságot hoztak, és panaszkodnom kellett, meg kivetkőzni az igazi éneemből. Rögtön becsaptál. Tudod, csak az a rettenetes, hogy önbíráskodni nem tudsz. Abszolút semmi hajlamod.

Ha lenne, vígan rájönnél, hogy az én 1-2 levelem ellenében Te vagy 10-15 db-ot írtál, jó fanyar stílusban. Hogy mekkora kínt okozott válaszolni, őszintén? Most saját bőrödnön tapasztalhattad.

De nem szabad beteges fejtegetésekkel megtölteni a lapot. Megírtam, hogy utoljára. Az apró fullánkokat majd 10 év múlva aprólékosan megvizsgáljuk.

Jó lenne, ha láthattad volna Shaw darabját a TV-ben. Most fejeződött be, pár 3 órája. Fantasztikus, hogy mit produkál egy jóval későbbi élet, úgy, hogy szóról szóra egyezzék az előadással. Kezdesz nagy jelentőséget tulajdonítani a tudatalatti dolgoknak.

Olyan sokat kellene írni lényegesebb dolgokról, és csak szövegelek.

Pontokba kell szednem, mert már fáradok.

Nézd el!

1.) Írt a Bátyám, és nagyszerű tudni, hogy milyen harciasan véditek a magatokét. Ki-ki itt-ott miről úgahogy.

2.) Művészettöriből erősen tárgyaljuk N. I. művészetét. Őszintén, rengeteg hasonlóság van köztetek.

3.) Márc. 2-án elnökölni kell egy naggyűlésen.

4.) Holnap orosz-társalgás és versenymotívumok bemutatója, mert tovább jutottam a megyei versenyre. Ez nem fontos.

5.) Áprilisban már több mint valószínű kívándorlunk egy időre Strauss-honba.

6.) *Az érzelmeimmel bizony baj van. Ezt már egyszer megmondtam. Nem akaratgyengeség miatt marad javíthatatlan. Nincs időm törődni a legérzelmeibb területeimmel.*

7.) *A nyavalyáim időlegesen megszűntek, és bocsásd meg, hogy nem írtam, majd mindenféle számársággal traktáltalak.*

Látod, semmi érdekes, amivel vidámságot vihetnék. Nehéz pótolni a hét mulasztást, és csak a tanulnivalóval törődöm.

Nos, itt a vége. Pont éjfél lesz 9 perc múlva.

Te biztosan reggel kapod. Jó reggel kívánok kedves Cyr.

Cila

K., 1968. III. 7.

Kedves Cyránó!

Valahogy biztosíts afelől, hogy ezek után nem vagy, és igenis távol állsz TAKARÓ SANYITÓL!

Nem elég két simogató levél helyrehozni a „völgy” hangulatodat, mert gondold meg: mióta a nők emancipációja stb. stb. Nincs jogod kibérelni egyet a gyöngébb nem képviselői közül, csak azért, hogy az amplitudóidat csökkentsed! Ui. ők is észlénnyek, és legalább olyan támogatásra szorulnak, mint Te, rosszabb napjaikon. Persze, nagy badarság, sőt vakmerőség, ha egy hölgy ilyenén támaszra szorítkozik.

Versenyből eltiltottak. Csak egy nyelvből érettségizhetem, az áprilisi utazással egybekötött nyelvyakorlás eltolódik, itt egy halom levél a nyakamon, és az irodalom leglelkesebb hódolója lettem. Egyre javulok, de már Debrecenbe nem mehetek. Valahogy csak lesz. Sőt biztosan szépen alakul minden. Rendeződnek az életkörülményeim, és minden konszolidálódik.

Szorgalom az van, csak bírjam, rozoga alkat, cipelni az észet. Ez utóbbi is van, és ne írj újabb obsitos levelet. A legkomolyabban írok Neked dolgokat. Ami van, azt úgysem vallom be senkinek, csak a kisebbeket, nehogy túlzásnak látszának. (A Te kutadnak a reciproka vagyok, talajvizes, és nem merik. A szint játszadozik a szemlélővel.)

Még 43 nap van, ünnepek nélkül.

Ja, igen. Megvolt a Parlament. Tetszett mindenkinek az ülés, no és az elnök is. A lelkes társaság a megyei fórum küldötteként ünnepeltet.

Ne haragudj meg, de a férfiakat már végképp nem becsülöm. Egy hétig reménykedtem valamiben, aztán jött Debrecenből egy levél, ami mindent lerombolt. Kezddhetem előlről. Most nincs idő, de igyekszem fölépülni. Na tessék. Már egyszer befejeztem a goromba levél témát. Most az egyszer kényszerültem megtagadni önmagamat, ismétlésekbe bocsájtkozom. Elnézést!

Sajnos, páratlan fordulat volt egy mesés emberpár kapcsolatában. Folyton fúrja az oldalamat, hogy az is Te voltál?

Nem akarok hisztis embereket, ezt értened kell! Elég volt kis koromban hallani borzalmas rikácsolásokat, hallani, érezni, hogy fölöslegesen suhog a pálca.

Aki gyakran kap, beletörődik, vagy hirtelen lázad és megnyugszik, de ritkábban élvezni a bajt, örök dacot vált ki minden gyerekből, és főleg az, hogy nem lesznek

Roccók. Nem bocsájtok meg, és nem engedem, hogy elnézzék otromba hibáimat, mert néha jó vagyok, de hát nekem sem lehet megbocsájtani.

*Mára be kell fejeznem. Egy igazán jó hangulatú le-
vél következik, mert most itt tartok.*

Szerbusz Cyr.

Cila

Kedves Cyránó!

Mikor nem tetszik valami, nagy betűkkel írsz? Rettentő fontos minden szavad, és ezért jó, ha egészen sűrűn sokat küldesz belőlük. Persze ez nem így volt, csak képzelődöm. Rengeteg a tanulnivaló ott is, Debrecenben. Valamit meg akarok írni. Nagyon megváltoztam – ezt mondják. Nem merem megvédeni az igazamat, s ha igen, egészen „piti” dolgokért állok ki. Jogosan írtad azt a mérges levelet. Kiálthatatlan alak lettem. Akkor vasárnap is csak hagytam, hogy beszélj, hagytam. Na, és csináltam egy nagy bumlit.

Fölöslegesen. Előtte már határozott elképzeléseim és ígéreteim voltak más körökben.

Csak egyszerűen nem akartam, hogy mindig rosszkedvű légy, hogy keseregj. Nem ilyen áron kellett volna. De mondd, másképp hogyan segíthetnék? Mindenbe belesnyugodnék, ha egy picurka „lány vagyok” érzésem lenne, de nincs. Nem akarom azt a megszokott dolgot hab-

zsolni: két hónap tejföl és utána böjt. Lehet egy-két na-
pig komolykodni, de már az is sok.

Na, tessék megint bedöglöttem. Másról kellene írni.
Egyre közeledik a nyár. Drukkolok, hogy ne sikerüljön
a felvételim. Ez a legnagyobb fokú badarság, de csömört
kaptam az örökös idegeskedéstől. Mindenki azzal a hü-
lye „szent” kilépés az „életbe”-vel jön. Meg az érettségi
borzalmas nehéz. A kutyafáját, hát van elég kellemet-
lenség, szorító van az életben másutt is. Szóval nem aka-
ródzik. Megvolt az orvosi igazolásom, minden Debre-
cenbe. Akkor apám kért egy másik lapot (mögöttem)
Pestre. Most oda kell menni. Hiába minden vita, böm-
bölés. No, nem lenne olyan veszélyes, csak egyből ki-
buknék ott egyedül. Barátokat szerezni semmi kedvem.

Társaság nélkül én meg nem tudok élni. Persze, még
ott is van egy kiút. Néhanap láthatnám a Bátyámat. Ta-
lán Te sem haragudnál rám és írnál. Valaki hallotta,
hogyan csevegek oroszul. Most ugrálnak, hogy SZU-ba
is mehettek volna. Ott legalább értelmes emberek is van-
nak. Ez nem sértés a magyarokra nézve, de bárhol vol-
tam, mindenütt trehány, parlagias beszédű és önző ko-
mákkal találkoztam. Az a szomorú, hogy ők értelmisé-
gieknek hitték magukat.

A tanuló páromnak megmutattam a versedet (utóla-
gos engedelmekkel). Tetszett neki. Habár lehet, hogy
azért mondta – csuda klassz –, mert bőgtem.

Itt senkivel sem beszélhetsz. Ha valakihez szólsz, rád

fogják, hogy „valamit” akarsz vele. Mindent erotikus szemmel látnak, trágárok a végtelenségig.

Szép a jó kedv, de ez csak mocsár.

Most kaptam egy Új Írást. Szombaton egy Brecht-darabot nézünk meg. Be nem engedném az osztályomat a színházterembe. Ahhoz egy picurkát kulturálódniuk kellene.

Holnap szünetünk lesz, és lehet olvasni, tanulni jó sokat.

Még írok tovább. Szépeket is, és látom, hogy múzeumban sétálunk Debrecenben.

Szervusz, kedves Cyr, mert ez már hiába-álom.

Cila igazán sok szeretettel üdvözöl.

K., 1968. III. 26.

Kedves Cyránó!

Sohasem voltam nagyképű, önző, és most, mikor rengeteg szükségem volna a régi pajkos, mindent tudni akaró Icára most nincs.

Nem szabad szépeket gondolni erről a mi barátságunkról. Az a sok szép csak tünemény volt.

Komolyan meggondoltam az egészet. Tegnap elolvastam Illyés Gyula: Petőfi Sándor c. kötetét. Biztosan Te is ismered. Érdemes elgondolkozni Szendrey Júlia tettein. Bár rég volt stb., ahogyan mondani szokták. Valami mégis van benne, ami kísértetiesen hasonlít rám.

Nem akarok szerepeket játszani, Te tudod, hogy senkire sem akarok hasonlítani. Szabad akarok maradni, örökre.

Júlia nem Petőfit imádta, hanem a költőt, a munkáját, a gondolatait, s csak néha tudott egy egész embert látni, szeretni a másikban.

Valahogy ilyennek látom a történeteket. Most még nem

késző kilépni. Talán visszatérnek a régi hibáim. Nem próbálkozom hamis, irodalmi leveleket összehozni.

Nem haragudhatsz és ne bánkódj! Az összes érvet nem sorolom fel újra, hogy miért nem segíthetek – ha segítettem egyáltalán – tovább. Más a frekvenciám, nem akarlak kioltani. Nem tűrnéd, hogy állandóan csapongó fantáziám irányítsa a tetteimet.

Ez biztos. Azt meg sohasem tűrném el, hogy tűrj, vagy a belső körgyűrű része legyek. Nem. És nincs egy igazán rendes szerelem sem. Mert az egymagában nincs. Jó sok motívuma a barátságnak, igen, csak az hozhat végül lángholást. Türelem.

Meg-megmutatom Neked. Megpillantani és rögtön dalokat sóhajtozni felé, azt aztán nem.

Semmi alapja nincs, érted? Semmi. Ebben az egy esetben nem lehet szublimációt alkalmazni. Végül K. SZ. voltam Neked, mindig. Egy nyúl a ketrecben. Szemlélted, hogyan fejlődik, tápláltad irodalommal, vagy irodalmi ösztöneit fejlesztetted, katalizátorokkal, hogy lásd, hogyan zsugorodik majd össze a nem neki való gondolattól.

Miért kellett mindig okoskodnom, mondd meg! Nem akartam, hogy közédjük sorolj! Hogy Elza legyen, s más hasonló. Kisiklott az egész. De végre jó így. Olyan csend lett, mint Cipolla halála után. Ez a levél a terem zsi-bongása, de jómagam józan T. Mann vagyok.

Meghalt a hipnotizőr, s csak helyeslem.

Írok Neked, sokat, tovább, de nem tudom erőltetni, ami nincs. Egyszerűen most betelt a pohár. Elég látnom egy régi nőnemű ismerősödet, és meg tudnálak tépni. Miért velük, miért rájuk pazaroltad az elejét. A közepétől kezdeni, amit mindenkinek egyszer és előlről illik, mi az, hogy illik, kell kezdeni.

Igen, csak onnét. Nálam ez csak vitával lehet. Haragudni rám, és nem engem észrevenni.

Ma csupa magamról írtam. Ne haragudj.

Cyránó! És ezentúl Pistit írok, és mindenfélét megírok, csak a régi kapcsolat eltűnjön.

Megengeded, hogy írjak még?

Szervusz.

Cila

És bemutatom majd az Ó-met Neked.

Nemrég igazi start volt. Te is azt mondod majd.

K., 1968. V. 1.

Kedves Cyránó!

Kicsit vadul írok most. Tudod, milyen ideges, türelmetlen vagyok. A leveled jókor érkezett. 28-án írtad. A verést megkaptam, kösz, mástól. Azt hiszem Makarenkó pofonjai lány simogatás volt ehhez képest. Mára sikerült valamelyest visszahuzigálni a talajt a lábam alá. Előbb azért nem akartam írni, mert lelkezés lett volna. Az üres fejtegetéseket viszont jobban kedvelem. Nagyon okos dolgokat tudsz írni, amolyan lélek-balzsamokat. A mostani ír már az utolsó simításokat volt hivatott befejezni. Nagyon hálás vagyok érte. Végre valakinek ember vagyok és nem gyerekjány. Na, nálunk készülnek ám az életre! Hogy mekkora, milyen eséllyel indulok én, Kovács, azt felesleges részleteznem, egy nagy kerek O. Matematikából már készül a karó. Igazi faragott jegy lesz egy sz-el. Tudod, érdekes cím az élet. Találtam két embert az osztályból, akikkel móka lehet csevegni. Bambán nézegetnek, ha az ember lánya fejtegetésekbe bo-

csátkozik, de kezdik megszokni, és ők is mernek. Jó katalizátor lettem. Ez az egy, amire igazán büszke lehetsz. Mégsem volt hiába, hisz Te is megmondtad, hogy van néhány ember, aki megért, csak előbb az ő problémáikat is elemezni kell a legapróbb részletekig, mert hát azok is megoldatlan kérdések. Igaz, nem lehetnek mindenkinek olyan egetverően mély megrázkódtatásai.

Most ne gondold, hogy egy elkényeztetett lélek kátyúja az egész. Mint az emlékiratok is tanúsítják, nem vártak. Egy-két kedves, magyar, trágár szó leírva, ez, amivel a családfő világrajöttömet nyugtázta. Később láttam fejszét villogni a család feje felett. Majd minden komolyabb ok nélküli brutális okozatot. S ma újra, csak hogy megnőttem és már nem engedem. Még öt nap az iskolában. Azután enyém az életem. Segíthetem anyámat. Talán ennek ellenére szép lesz az utam. Most kell, hogy megértsd végre, miért írtam – nem célom az egyetem. A legnagyobb szemtelenség kimagyarázni a dolgokat. De kell. Tudod nagyon, nagyon szeretnék még jó öt évet eltölteni iskolásan. Állandó izgalom – még többet kicsikarni magamból, rengeteg fiatal és végtelen boldogság, mert az el-lentétek, az örök vita is örömet szerez, olyan fiatalos rug-dalózásféle. Mindenki a legnagyobb komolysággal vesz mindent és nagyon jól esik élni. Tudod Cyr, először az NDK-ba akartam menni. Mindent megkapnék, dolgoznék, és két év múlva jönnék haza. Egészen bennfentes vagyok itt és sikerülne is. De mama nem en-

ged, ez érthető. Majd írok még erről, elég már. Tegnap egész nap kókadtt voltam, de a délután rendbe hozott. Megnéztünk egy „Magyarország” nevezetű kiállítást. Grafika, szobrok, festmények.

Este fáklyás felvonulás volt. 7-9-ig kóborultunk. Mindössze 30 percig tartott a komolyabb fáklyás menetelés. Utána a kajapénzből vettünk egy tucát fagyit.

Pardon, kíról van szó. Nyolc stramm negyedikes, 4 fiú 4 lány. Mind különálló személy. Kiballagtunk a kálváriára. Raktunk egy hatalmas máglyát és énekeltünk. Máj 1-re, népdalokat meg mindent, ami jött. Ha-zafelé megálltunk a hősök sírjánál és ott oroszul is. Minden célzat nélkül. Jó 20 percig indiánosdit is játszottunk 20 kis úttörővel. Az egész temető hangos volt a csatakiáltásoktól. Ma 10 h-kor találkozunk újra. Ünnepelünk. Feladom Neked a levelet. Természetesen mindenről írnál nekem, válaszolj, ahogyan gondold. A levél elejével nem szabad foglalkoznod. Ezt a csorbát nem lehet kijavítani. Lelki epokitot még nem találtak föl, és a porcelánt csak az tudja tökéletesen visszaépíteni. Tegnap láttam Elzit. Érted, miért fáj annyira, hogy vele is beszéltél? Valakit akartam magamnak, csak nekem, hogy vigasztaljon, vagy mit tudom én, olyan vidám legyen, mint én, mert csak úgy ér valamit a segíteni akarás. Már jön a nyár. Gyönyörű lesz. Az utolsó hosszú nyár. Kihasználom alaposan. Te, Cy-ranó, hisz Te nem írtál Kukunak. Ő meg Tőled várja türelmetlenül, hogy írj. No, már befeje-

zem, készülődni kell az ünnepségre. Ne haragudj, hogy sokáig nem írtam. Romlott a stílusom, és valahogy szégyen az ilyesmi. Nem tűröm, ha valami megtör, megvárom, míg elmúlik. Csak egész embert szeretek másoknak adni, mert így kell.

Sok szeretettel:

Cila.

K., 1968. V. 6.

Kedves Cyránó!

No, már csak egy nap és énekeljük... Az egyetlen dal, ami markáns, dehogyan – zamatos, szaftos ízt ad az ünnepélynek. Elballagunk. Mindenki másfelé. Sírni fog ez a félig gyermek, félig felnőtt had. Mindenért. Én most nem. Egyszer elbőmböltem minden könnyem. Azt hittem egy évvel ezelőtt, hogy már csak kisebb rosszabbak jöhetnek. Tévedtem. Mégis jó embernek lenni – azt mondom. Minden egyes bukás után végigcsordul benned valami óriási büszkeség. Gratulálok, megálltad a próbát! Kezdődik minden. Mindig veled, ne félj! Csak akkor léphetsz ki a körforgásból, ha már tettél érte valamit, ez ösztönző. Igaz? Délután egy előadás volt. Csukly tanár úr, ír a sebre, mesés értékelést adott Gorkijról. Most azért nagyon könnyű. Van már célom is: hosszú, becsületes, őszinte levelet írni Neked, utána megöntözni a virágokat, sétálni egyet, átnézni a matematika tételeket, és utána olvasni rengeteget. Ha átnézem az eddig írottakat, döbbe-

netes képet kapok magamról. Olcsó kecmec. Ne hidd! Nem ez vagyok. Valahogy kiborultam. Egy jókora bal-lépés miatt minden apróság fájni kezdett. Panaszkodni – soha. Ez volt a jelige. És puff. Felborítottam az egész koncepciómat. Bevallom, miért volt az egész. Nagyon megsértettelek. Okosabb akartam lenni Nálad, hogy ne fájjon annyira a Te problémád. Adtál egy ötletet. Gyón-tam. Később már meg-bántam, de határtalanul bízom egy emberben. Nem is arab, hanem római I. Akartam, hogy világosan lásd a koncentrikus köreimet, és tedd, akard, hogy vallják. Ne, már összekavarom. Rengeteg gondolatot kellene sűríteni, hogy most rögtön mindent elmondjak. Persze lehetetlen. Rengeteg mozaik részecs-ke kell a képhez. Ismerj meg! Jó? Most lehet, hogy po-koli nagy, pillanatnyi óhaj, de úgy kellene! Érted? Sza-vam és nem haj, játék, ruha. Ah. Fantáziálgatás. Min-den olyan egyszerű, mint a kubizmus. Kocka, majd sík, és most lecke. Óriási adathalmaz az egész világ, és a ta-nárok sem, sőt a tudós emberek sem tudják, mit, miért, hogyan érdemes tanítani nekünk.

Mit gondolsz, Kedves Cyr, egyszer megtanulok szé-pen írni? Semmi esztétikai érzékem. Az aláhúzott szó szerintem így helyes ebben a mondatban. Egy művész-ember másképp használja, no de. Látod, ez a parttalan realizmus, valahogy így hordanak össze hetet, havat az emberek, amikben jó és szép, rossz és csúnya egyenlő mér-tékben növekszik addig, míg eltűnt a meder számukra,

parttalan lett a való. Na, ma ezzel kapcsolatos a kérdés. Ha van rá mód, mesélj egy kicsit a parttalan realizmusról. Légy mesterem! Ugye, leszel? Türelmetlenül fülelek. Három nap múlva már hallom (lelki füleimmel) eme szent papír recsegését. Mégsem szabad összegyűrni! Tudod?

Sok szeretettel ez az érthetetlen Cila.

Most ne kérdezd meg, hogy mi lett a célból! Bekapcsolt a védelmi rendszerem.

K., 1968. V. 12.

Kedves Cyránó!

Egyszer, ha van rá mód hallgasd meg Chopin egyik csodálatos etűdjét. Pontosabban az Etüd C minor-t (Op. 10. No 12). Ha valami lehet megrázóan szép, hát ez az. „Végtelen boldogság, melyet csak egy levélrezdülés választ el a végtelen kétségbeeséstől – hát nem ez az élet?” Lehet, hogy elképesztő társítás. Holnap kezdődnek a vizsgák. Magyar írásbeli lesz az első próbatétel. Talán ezért volt ma időm a fentiekkel foglalatoskodni. Utolsó nap már sehogy sem illik tanulgatni. Egy hét, és mennyire más minden. Nagyon köszönöm Neked a díszítáviratot. Ha itt lehettél volna, mikor megkaptam. Ez az élet rop-pant fura helyzetet produkál néha. Bele kell nyugodni bizonyos dolgokba még akkor is, ha az a végtelenségig kimerít. Az NDK-ba nem utazhatom. Sajnos, beadtam a papírjaimat az egyetemre, és nem lehet oda is jelentkezni. Már most rendezik a papír dolgokat, és biztosra meg kell mondani, hogy óhajtok-e részt venni a

testvérország termelésének fellendítésében. Kicsit rettentés, hogy itthon csöppenek még egy évig, ha a felvételem nem sikerül. Egyszer nagyon kiborultál az ingadozásaim miatt. Te Cyr, tudnod kell, hogy az az ember sohasem én voltam. Rám haragudni egyért lehet: nem vagyok még a magam ura, nincs pénzem és saját külön lakásom, ami biztosítaná, hogy igazán őszinte legyek valakihez.

Ez már másik nap. Abba kellett hagynom. Túl a nehezén, jó megpihenni, csak kicsit. A magyar írásbelimet 5-ösre saccolják. Ugye érdekel, mi volt a téma? „Szabadság, szerelem! E kettő kell nekem...” Politika és szerelem összefonódása nagy költőink egy-egy versében. Petőfiről, Adyról, József Attiláról és Radnótiról írtam. Azt hiszem, számomra ők számítanak igazán klasszikusnak. A matematika rázós volt. Négy példa. Ebből mindössze egy és fél sikerült. A többi sikertelen próbálkozás. 8-án itt volt a bátyám. Akkor készült levelet írni Neked. A szorgalmi idő előtt még írnom kell egy orosz dolgozatot. Tiszta röhej. Egyszál magamat bezárnak egy felügyelő tanárral egy nagy hodály tanterembe. Azért az egy négyesért. Ez már annyira nem izgat, hogy húsz percig leszek csak benn. Húsz sort fordítani magyarra. Idővesztegetés. Ilyeneket: kópé, zsenge. A szóbeli más, nehéz. Elmondani minden apróságot, amiért most prüszkölő és szép szavak hiányában szenvedek. Túrni ezt az egész színházat, ahol örökké Makarenkót játszanak. Pe-

dig. Nem iszom, nem cigizem, még le sem fekszem aludni, s így nevelnek. S utána, mi van? Kis bogaram, Titán, meg más bece, kacat. Fúj. Annyira búzlik ez az egész felnőttség. Ez elég. Nem akarom, hogy tudd. A leveleid teszik, bátorítasz. De minek? Ütletet nem lehet szavakkal elutasítani, ott örök lelki és főleg rákos daganat marad. Németh László: Sámson. Ez, ami foglalkoztat, ha nyugodt vagyok. Ide írom, mi tetszik nagyon. Molnár: „Ne siránkozz, Sámson. Nagytól nagyot vár a világ – s ha nyög bele, nem szánja, neveti.”

Sámson: „Ha az ágyak tudnák, amit az asszonyok felednek, megégnél gyalázatodban – De bárkik legyünk, az asszony annyival hál belőlünk, amennyit felfog s így Thimnens az egész, több lehet, mint amit Sámsonod meg-lát és tyúkész.”

Mától már négy oldalak repülnek Debrecenbe. Remélem. Elmúlt a vizsgalás, és lassan megpróbálok gondolkodni. Hű, de sok probléma van. De így jó ám élni. Állandóan van mi sarkalljon. Szerbusz, Kedves Cyr. Jó lenne olvasni néhány újabb versedet. Ugye, lehet?

Szeretettel:

Cila.

Bocsáss meg! Véletlenül feladót írtam.

K., 3-6-1968.

Kedves Cyránó!

Ha most egy pindurkát beszélgethetnénk, de jó lenne! Hol van már V. 19?

Akkor írtál utoljára, és én csak most vezekélhetek. Ilyen sokáig még akkor sem illik valakit várakoztatni, ha történetesen komoly veszély fenyegetne. Az bizony nincs. Csak a mindennapi, most már antagonisztikus ellentétek egy-egy kiöntése.

Jó, hogy már csak 3 hét. Utána lesz valami, mindenképpen. Sokáig egy normális ember sem bírja elviselni ezt az állapotot.

Hidd el Cyr, én nem akarok senkire sem haragudni. Ezt tudnod kell. Senkire. Valami ismeretlen érzés, hogy nem tudom mégsem szeretni egyik szülőmet. Képtelen vagyok. Nem szülőket, testvéreket látok én. Soha. Csakis embereket. Sok embert – tisztelni, szeretni kell, olyan értelmesek, humánusak, de a rosszat soha. Nem vagyok Roccó, akinek őriznie kell a látszatot, mert énje, s sze-

rinte a tömeg ezt kívánja. Pletykáljanak, beszéljenek, elül a lárma, majd. De megőrööm magamat. Én, én maradok – és tisztelni tudom ezt az ént a végsőkhig. Nem baj, ha más nem értékeli. Semmi sem baj. Mindig azt mondtam: csak akkor böghetsz Kovács, ha nyúznak. Most hiába minden jelige, akaratlanul is működni kezdenek ezek az érzékeny műszerek. Óriási kimerültség meg örökös izgalom. Nem, nem az érettségi miatt. Azt már csak, vagy-vagyként kezelem. Ami közöttte, mögötte van. Rettegni, hogy fel ne boruljon a pillanatnyi béke, hogy nyugodtan tanulhassak. Vizsga előtt érkezik Wolfgang az NDK-ból. Nap, mint nap elvi csaták.

No és sértegetés: „Téged be kell tolni az egyetemre is, mert nem tanulsz!” „Hülye gyerek csak hallgasson!”

Látod, látod, ezért cserélték ki a jelentkezési lapomat. Most boldogan várnám, hogy Debrecenbe mehessek. Jól van. Nyugalom.

Te, Cyr, de jó lenne tudni, hogy egyszer kikászálódok ebből a letargiából. Nehéz ügy. Egész nap itt kell, hogy legyen valamelyik lány, különben gondolkodni kezdek és az már baj.

Sötétedik és jön vele a Rettegés. Egész éjjel fönn vagyok. Mindig azt álmodom, hogy már nem élsz, és egyedül kell megbirkózni minden rémmel.

Jaj, nem akartam, hogy írjak. De már muszáj volt.

Szervusz, Homol Cila

K., 1968. VI. 26.

Kedves Cyránó!

Nagyon régen írtam már. Haragszol? Addig, míg rendbe nem jön úgy ahogy a dolgom, nem írok – ezt határoztam el.

Maradjon csak Neked továbbra is a logikátlan Cila, csavaros, buta lány. Buta? Bizony. Legalább is nem élelmes. Furcsa, mire felnő az ember, és megnő az értelem, elmúlik a harci kedv, az a csodálatos küzdeni akarás. Mi-közben ezt leírom, arra gondolok, miért írod ezt, mikor te tulajdonképpen még minden erődet latba vetve munkálkods, hogy sikerüljenek a felvételi vizsgáid.

Te Cry! Akkor megint megelőztelek ám! Bizony azok az első győzelmek ismétlődnének. Szép lenne. Ha sikerül, azért meglátogatjuk egymást, jó? Mondanivaló lesz, ugye?

Az érettségi 3,7 lett. Kerek négyes az ötödik tárggyal együtt. Méltatlan eredmény Hozzád?

Néhány mondatból értesültem csak arról, hogy mi

újság Debrecenben. Nagyon kell most írni. Egyáltalán nem lehet csüggedni. Magyarázd meg: mi értelme? Az ember dühöng, tönkremegy, de begyepesedett embereket nem tud visszahozni az építő életnek. Másképp küzdeni, hogy a következő 1000 már kapjon abból, amit adott.

Talán ezért érzed, érzik sokan, hogy fizikailag kell valamit csinálni, sokszor a szellemi tett nem észlelhető. Esztergapad mellé állni, kapálni, és látod, hogy általad újul a világ.

Valakivel foglalkozni külön. A te énedet beépíteni, formálni egy emberként, hogy, ahol versenyez, tudjon mutatni valamit. Ma nincsenek polihisztorok. Mindig ez a mondat. Hát most Rád is lehet vonatkoztatni keveset belőle. Te az irodalom szerelmese, roppant grandiózus EMBER, az én Cyrem, tégy valamit. Ha tőzből egy Te lett, mindig gratulálok Neked. Rajta.

Mikor mész NDK-ba, rögtön írd meg! És kérlek írd, mi van Veled, Debrecenről! Mert érdekel ám minden, csak nekem rettenetesen fáj, ha írni kell. Behegedt seb újra felreped.

Nagyon mozgalmas nyár lesz. Mikor jössz? Nem lenne semmi igaz, ha betartanád azt a „Majd az eljegyzésedre!” mondatot.

Nagyon sok szeretettel üdvözöl:

Cila.

K., 1968. VII. 9.

Cyránó, Kedves!

„Pillanatokkal” ezelőtt értem haza. Jó lenne a megszokott séma szerint, megkaptam a leveledet, nagyon köszönőmmel kezdeni.

Természetesen akkor nagyon sok erőfeszítésbe kerülne megérteni, hogy az említett közhely csak végtelen hálmát hivatott kifejezni.

Írtál. Ma kaptam meg, kicsit talán holtfáradtan. Azonnal írni kell. Először is, hogy semmi ne lepjen meg – egy picit megmarlak, majd magamat, hogy értsd. Tőled legalább annyi önbírálatot követelek, mint magamtól.

Te Cyr! Nekem mindig azt mondják – Te is! – A kis naiv! Semmit sem próbált, és mégis mennyit fecseg. Az egész nagy tévedés. Budapestre kellett utazni, végig iz-zadni egy felvételit ahhoz, hogy valaki tényleg megmondja: milyen vagyok. Másfél óra hosszat beszélgettünk. A tömeg szerint ez a csúcsidő. Sikertől bebizonyítaniuk,

hogy tulajdonképpen mindenhez értek, de semmit sem tudok tökéletesen. Azon kívül eme vad melléfogások ellenére is felvennének, de féltenek, mert – itt jön, hogy ki az igazi naiv – a megjelenés, a külső képes egy egész nyugodt egyetemet felforgatni, s félő (habár ezt nem állítják) nem tudom a piszkálkodásokat kivédeni. Különbösen harminc perc alatt őszintén megmondták – nagyon szimpatikus vagyok, akaró, csinos, őszinte – csak nem tudós.

Ez a vég. Látod, ezért írok nivóatlan leveleket. Egy ilyen lánynak, mint én, felesleges komolyan gondolkodnia, hisz pillanatok alatt megállapítják: naiv, hű, de csinos (robbanjanak fell).

Lehet, hogy most mindenféle félre dolgot írok, de minden ennek az ún. súlytalan állapotnak tudható be.

Cyr, én veszekedni akarok Veled! Szidj! Legalább egyszerű mondd: Csúnya vagy, buta, rettenetesen buta!

Őrjítő, egészen rettenetes, hogy azt mondta valaki, csak úgy ránézésre: – Te lány, Te rengeteg Berkesi-regényt olvasol! Nem akarok hülye gyerekké válni! Tanulni akarok! Nagyon kell! Érted?

És nincs kitől, ha nem vesznek föl. Már nem bá-nom, akármit mondanak, majd egészen elrútítom ezt a fejet, csak mehessek.

Mindig az volt a probléma: hízelegtem és becéztek. Senki nem szólt rám, mert mindenki várta, hogy lássa, beszélhessen a Te naiv Ciláddal, kapni akart. Ez buta-

ság. Minden tőlem függ, hisz a környezet nem minden.

Rád nem haragszom, sőt! Az utóbbi két levélért nem mondom, mi vagy nekem, csak bővíteném a névsort. Te azt nem szeretnéd, ugye? Naivság. Puff. Mondd, mit írnak? Itt a sok papír kikészítve. Nyolc oldalt akarok írni és mindenféle butaságot mellőzni.

Találtam megfelelő borítékot, kép nélküli papírt. Megint jó akarok lenni. Egy pofont szeretnék érte. A lapot a levéllel egy időben írtam. Nem idegeskedem. Kívánom, hogy ne légy hozzám hasonló ember! Gorkij írja: „Az élet olyan ördögi ügyességgel van berendezve, hogy aki nem tud gyűlölni, az képtelen őszintén szeretni.”

S folytathatnám – aki naivkodik, lassan, de biztosan butul. Ez lettem. Ne akard, hogy hasonlíts rám! Azt már lehetetlen lenne túlélni. Most egyszerűen lázadozik a koponyám. Útközben már azt gondoltam, hogy kész az egész – mindent elfelejtettem, és tulajdonképpen már örült is vagyok, csak ezek a jó emberek nem tudják elképzelni, hogy én, a Kovács meg is örülhetek, sőt az vagyok.

Cyr! Ha mentetegetődzöl a papír, a stílusod, a szépírás miatt, olyankor-olyankor nem gondolsz arra, belegondolhatók a sorokba ilyesmit: azért írja, hogy figyelmeztessen, én még rosszabbul állok ezekkel. Na, jó. Pár oldallal előbb én kértem, hogy szídj, meg minden. Nem is tudom, mit akarok, miért írok. Soha ne legyen ez megszokásból!

Szerinted milyen kapcsolat kell ahhoz, hogy a szavak mögé is értsünk valamit? Azért egy szentimentális és egy naiv kapcsolata érthető.

Ezeknek föltétlen találkozniuk kellett. De hogyan tovább?

– Nem írok többet. Te nem írsz, nem találkozunk, stb – végtelen sok megoldás.

Gondold csak – Te megváltoznál, én (mondjuk rá) naiv maradtam. Te mindent komolyan veszel, én nem tudok semmin változtatni. Amit mondok (lehet), 6 hónapig igaz, azután módosító fordulatot veszek és töredelmesen bevallom, mégis Te, újra Te, meg örökre.

Szóval csúnya ügy.

És nem engedem, hogy megverj a ruha akasztóval, mert félek, hogy a verekedésből más lesz, és nincs lehúzuva a roló, és nem lángolok, és Te beszélsz.

Mindent elrontok, igaz? Bemázolok. Elveszíti ragyogását minden, amit szerinted is felesleges kimagyarázni.

Ne higgy a mondatoknak! Látod, nem szépek. Egyáltalán nem szépek. És én rossz vagyok, már értéktelen káosz. Ki kellene bogozni, de ich bin müde, azaz: fáradt vagyok. Lusta, beteges. (Az utóbbi csak nátha, de egy ilyen kis majomnak, mint én, az is betegség!) Vénlány leszek, rút, de akkor is tudós!

Majd meglátod! Akkor majd lehet fejtegetni – érdekes volt-e. Azt fogják mondani: Neked sohasem igazak a gondolataid.

Izegsz-mozogsz, kibírhatatlan vagy!

Már mindegy. Szébb aszkétát keresek a földön nem találnak kívülem. És akkor hű, majd hű aszkétának becéznek és nem naivkának. Szép lesz. Állami. Majd, ha beszélsz Kukuval, mondd Neked egyet s mást.

Ha tényleg olyan stramm, mint ahogyan írtam, nem dicsekszik, nem közöl semmit. Mert, ha igen, akkor jaj az egész hármasnak. Megsemmisül. Én bomlasztok.

Mind azt mondják majd, én vagyok a hibás, de én büszkén, egy világfájdalom lankadt mosolyával vonulok el. Egy kis rút manóként. A lelkem lesz rút éppen amiatt a megtépett naivság miatt.

Szólj rám! Ne beszélj félre Cila, te másik névsor! Nem látod, végig ugyanúgy visszaadtuk egymásnak a rúgást, harapást, mint ahogyan kaptuk – Becsülettel, mindet!

Tiszta véletlen, hogy nem előbb (időben!) kezdtük ezt tisztázni. Kergetőzdi lett belőle. Mindenki mást akart.

Igazad van: mindig őszinte voltál, én soha. Szépen ívelsz, s csak lehullok. Kihunytam. Ez nem baj, igaz? Vagyok olyan ügyes lány, hogy keresek egy szidolos Mannt, aki újra felragyogtatja a fényeim. Újra szép leszek. Hm.

Jó neked, hogy már szerettél valakit, igazán. Őszinte voltál, becsületes, ártatlan. És miért nem adtál egy fotót? Gondolod, hogy én a sajátjaimat azért készítem, hogy ezt a „kínos szépséget” áruljam?

És miért nem láthattalak néha? Miért? Miért? Miért?

Nem vagy tanár úr! Az a baj, hogy nekem mindig Cyr vagy, és undok módon álcázom a taktikáimat.

Lehetek még őszinte valakihez? Soha. Hazug vagyok és borzalmas. Elég!

Vasárnap jön az NDK-ból Wolfgang. Nagyon érezd jól magadat az ő óramű országukban.

Mindenütt élnek csodálatos emberek, olyanok, akik miatt szégyenled a saját szürke énedet, és akik éppen azért ösztönzik a fejlődésedet. Egyszerűen kitárul a koponyád! Azt hiszed, csecsemő vagy, s a kütacsaid, a „fejed lágya” egyre tágul, nő. Kicsit fájdalmas, de felemelő érzés. Minden újdonság után, minden élménnyel gazdagabban ordítanál: győztem! Enyém az élet!

Na, ez már frázis. Majd mindig írok egy nagy G-be-tűt, ha valami nagy jelentőséget kell tulajdonítani ezeknek a közhelyeknek. Jó?

Ne haragudj erre a szertelen lányra, hisz tulajdonképp „arany” szíve van és az többet ér más rézerénél.

Majd beszélgetünk, mindenről. Ígérem, nem mosolygok. Csak enyhe vigyor ömlik szét az egész énemen (rajtam), ha valami tetszik.

Mikor finom vagy, Te is első osztályú verseket írsz, ha nem is konkrétan (pl. csepüs, ld. kikiáltó, jós, stb.)

Te csak légy kedves, ne köpdösd le Cyránót!

Nagyon jól firkálsz. Kapásból ezt írni nem volt egy-

szerű.

Vagy Te vagy olyan nagyon bonyolult.

*Azt a valakit, akit megtaláltam, rég elveszítettem,
mert kezdek meginogni a hitetlenségében.*

*Mindig ez van. Nem bízok magamban, másban sem.
Egy ingó magyar, aki saját nyelvének szórendjével sincs
rendben, és már nem is tartozik sehová. Lóg az űrben és
onnét írogat, pardon kapar Neked sorokat, miközben hi-
szi, hogy valamit ért is abból, amit Veled akar megértet-
ni.*

*Azért segíthetnél neki. Mondjuk írnál, beszélnél vele
és beszorítanád az egész őt egy gondolatmenet kalická-
jába, hogy végre megszeliüljön az a mindent túllépő
fantáziája.*

Szeretettel üdvözöl Téged ő, a Cila.

K., 1968. VII. 11.

Kedves Cyránó!

A félreértések egyáltalán nem a leírt szavak, mondatok tartalmatlansága miatt voltak. Félreértéseket azok az ún. „taktikai szülemények” okoztak. Addig-addig fontolgattuk, hogy mit írhatunk, mit írjunk egymásnak, míg kialakult egy igazán csodálatos „levelezés” két ember között. Igen, csak levelezés. Viták, acsarkodás, kínos szorongás papír és szövegminőség miatt. Régen volt igazán pompás ez az egész. Banális leszek, mégis azok a tízfilléres kékek hozták, „sivatagba a vízcsöppet”.

Cyr, ezennel kijelentem – nem vagy nagyképű! – Ne légy érzékeny, így nem lehet kivédeni a csapásaimat! Vagy légy az, de mértékkel! Te magad adtad az újabb ötletet, NÉVSOR-nak becézlek. Majd igyekszem csudajó becenevet kihozni. Ezt a játékot föltétlen meg kell engedned!

Mi szorul magyarázatra, mi nem, nem érdemes kutatni. Azokat a napokat mindig újra el lehet, el kell ma-

gyarázni. Csak így lesz mindig értékesebb, több.

Kapcsolatunkra rátapadt minden szerinted – a sentimentalizmusod és a beleegyezésem. Az én alapelvem, hogy még a legjobb barátom fejlődésébe sem szólok bele. Nem beleegyezés ez, hanem egyfajta nevelési módszer (most elárulom). Most Te nevelsz majd. Ennek így kellett lennie. Lépcsőzetesen. Négy év enyém, négy Tiéd.

Közben ki-ki a csillagokig emelkedhet, zuhanás nélkül. Életedben egyszer voltál nagyképű, vagy éppen háttartalanul küzdeni akaró egyéniség, mikor velem együtt, s külön magadban!

Elhatároztad, követelsz magadtól. Az egész olcsó trükkkel indult, és szerintem fokozatosan hecceltük magunkat azzal, hogy igenis mások vagyunk, mint a látszat. Így sikerült eljutni addig a közös vacsoráig, ahol is mertem finy-nyáskodni előtted, és Te nem botránkoztál meg ezen. Na, itt van megint másképp a múlt. Azt ne is próbáld megcáfolni, hogy az egész barátság évek múlva lett tényleg azzá! Nincs légvár. Csak átestem egy őrült krízisen. Ezt az időszakot nem lehet nevén nevezni. Talán nincs is. Majd egyszer részletesen elemzem! Most minden másról kell ír-nom. Röviden: én megpróbáltam megtagadni önmagam! Csak ezt ne tedd!

Szeretném, ha Te is Te lennél. Nem szabad, hogy hálálkodj! Az az akaraterő, amit vélsz, hogy adtam, megduplázódva csöpögött vissza, dehogy! folyt vissza az erembe. Bizony! Mondom, hogy lépcső volt. Írok magam-

ról kicsit, hogy mi van most. Vége a felvételinek. Nem sikerült, de még úgy alakulhatnak a körülmények, mégis. Véletlenek nincsenek, minden törvényszerű.

Csak I. Shaw magyarázza ezt nekünk éppen fordítva. Csak a kispolgároknak minden véletlen. Aki keresi a boldogságát, akar valamit, törvényszerű, hogy fog kapni, sokszor magát a kitűzött célt, de néha akkor hasonló boldogító, kielégítő létet. Ezen csak a fegyverek változtathatnak. Azok sem véletlenül gyilkolnak. Ha repül a golyó, törvényszerűen embernek is ütközhet, nemcsak élettelen tárgyaknak. Apával utaztunk. Nem akartam. És most csend lett. Majd szóban, hogyan gyúrt át az az egy nap. A vizsga eredménye: csinos, szimpatikus vagyok és számár.

Egyetlen mentségem: éhség és határtalan nyugalom.

Ha erőszakos halállal távoznék, a gyilkosom is ugyan ezen a véleményen volna. „Egy szórakoztató elítélt”. Pedig az én világomban van valami, ami hasonlít a cári Oroszország légköréhez, amire ez áll: „Az élet olyan ördögi ügyességgel van berendezve, hogy aki nem tud gyűlölni, az képtelen őszintén szeretni.” Ott és akkor feltétlenül szenvedni kellett, hogy szeretni tudjon egy ember és forradalmat hozni, tisztítót.

Ez az ember Lenin volt, tudod. Most legalább olyan kemény harcot kell elkezdeni, mint Neki. Megtanulni németül, oroszul, de úgy, hogy egetverő változást hozhassak ebbe a nyomorgó értelmiségbe itt. Már van köztünk

három történész, magyar szakos, egy fizikus, matematikus. Most egy új ígérete lesz a falunak,

Fiatalabb tőlem ő, de ugyanúgy fut. Csoda, hogy csak most találkoztam Vele.

Ez a nap nemcsak őt hozta, hanem a krízis végét. Megint Cila vagyok, de őszintébb. Jó nap. Végre eszembe jutott egy dzsesszesített dallam, ami miatt 3 napig nem aludtam. Egészen kiborít, ha valamilyen nyugtatóra van szükségem és nem jut eszembe. Ennél borzalmasabb nincs. Persze egyszerűen meg lehet előzni a tépelődést. Mész az utcán, kihagysz, azaz: elringat az utcáj, és akkor ez a monoton lüktető élet, a dallam ütemeit csalogatja elő, már újra fütyülheted. Hát borzasztó, igaz? Mint egy bolond.

Mindegy minek nevezed, nagyon jó érzés. Mióta világ világ, életemem a dzsessz. Sokkal inkább pihentet, mint más könnyű, vagy egyáltalán nehéz zene. Pedig nem középhez, inkább a legekhez tartozik. Átrobbanok a hazautazáshoz.

Őrütlül oda voltam, mint akit hypnotizáltak. Még hazafelé is egész úton vizsgáztam. Azután délig citromos teán éltem, aludtam. A nagybeteg. Most lötyög a töltelék a csontjaimon, feketé a képem, de szellemileg egyre inkább helyre rázódok.

Ne ripacszkodjunk, elég a veszekedésből! Mindig is megértettelek és becsültelek. Akármit teszel, meg tudom érteni, ismerlek, kedves ember vagy. Másképpen nem is

barátkoznánk.

23-án, vagy később, bármikor meglátogathatsz. Viszontlátogatást nem ígérhetek. Wolf hívott. Nem tudjuk még, hová megyünk, csak majd közben. Újabban ez Vele a mániánk. Vaktában. Neki, a rendország küldöttjének ez élményt jelent. Nem is kicsit! Most vasárnap érkezik. Még azt sem tudjuk, meddig marad. De szép nyár lesz. Neked lesz a legszebb! Talán még nagyobb élményt kapsz! Egyszer írtad, nehezen formálható vagy.

Újra olvasgatom a leveleket. Néha meg kellett állapítanom – Kovács abnormális voltál! – Mindent ki lehet, sőt ki kell javítani! Úgy lesz! Igazad lesz! Sallangok nélkül adhatunk még egy új szebb barátságnaK ÉLE-TET!

Lassan megnyugszom, és újra elviselhető leszek. Becsszóra! 21 körül találkozhattam a bátyámmal is. Hű, egy volt osztálytársam (most bandavezér) szavaival élve: aréna lesz a nyár! Kuku keres már, és ezért irigységből úgy, de úgy megpüfölöm!

Végre nem játszom Veled sem tovább azt az eszes, komoly lányt, hisz olyan leány nincs is, és én nem akarok semmi, senki lenni, csak a Te játékos

Cila barátod.

Sok szeretet.

Ez jelszó és nem búcsúzás.

K., 1968. IX. 1.

Kedves Cyránó!

Ezt írtad júliusban:

„Sohasem értettem: miért akadályozod – kéred – meg magad, hogy egyszer is komolyan vegyen valaki. Előre bejelented, ne vedd komolyan, ne higgy a mondatoknak. Pedig szükséged lenne rá, hogy komolyan is vegyen valaki, akinek mindig önmagad adnád. Tudom, biztos vagyok benne.”

Nekem lehetetlen megtalálni ezt az embert. Senki sem hinné, hogy az a bolond vagyok, akit Goda Gábor olyan nagyszerűen megrajzolt a „Hazugság dicséretében”.

Pedig csak ezt kellene megérteni megtudni. Örökké fáj az élet vaskos realitása.

Az emberek abnormális elképzelése az egész valóról. Szerintem sem értékesebb a gyémánt a kavicsnál. És ez nem naivitás! Most meg kell értened, miért ragaszkodtam annyira a köréd épített fellegvárhoz. „Hidd meg: magam is nagy barátja lennék az igazságnak, ha tud-

nám, mi az igazság. De mert semmi bizonyosat nem tudok felőle, azt kell mondanom, hogy az igazságban való feltétlen hit a korlátoltságnak bizonyos fajtáját és fokát jelenti, éppen úgy, miként az igazságnak állandó hirdetése azonos azzal a csökönyösséggel, amelyet a csacsitól oly módfelett rossz néven vesz az emberiség.

Ám mekkora tisztelet övezne egy csacsit, ha látnók, amint roppant málhájával egykedvűen kocog az országúton és – hazudik. Nos: ilyen csodálatra méltó csacsi vagyok én is!

Hazudok, mert a világ és annak minden lakója megér nekem egy szép és jószándékú hazugságot. Hazudok, mert tudom, hogy két hazugság közül az egyiket egyszer amúgy is az igazság jelzőjével koronázzák meg. Hazudok, mert azt tartom, hogy a természet pontosan annyit ér, amennyit az ember behazudott, és végül hazudok, mert meg kellett végre értenem, hogy a lángész hazugságán épül a tömeg valósága. És kérdezlek... ki volt a fenéségebb legény: Ikarus, aki azt hazudta, hogy repült, vagy Blériot, aki valóban repült? Én szívem egész melegével az Ikarusokat szeretem, mert tudom, hogy a Blériotok miattuk képesek repülni. Igen...! Szébbek, hasznosabbak is az én hazugságaim. Ne vess meg hát, és ne mosolyogj rajtam, mert a bolondoknak is megvan a maguk józan-sága”.

És jövőre újra megpróbálom! Ha már ez olyan elengedhetetlenül szükséges. 5 év küzdelem korlátolt és okos

*emberekkel együtt. Egyszerűen jó, hogy vagy és ahhoz az
egészhez Te is hazudsz majd valamit. Ugye, így lesz?*

Nagyon sok szeretettel üdvözöl a Te

Cilád.

*Drukkolok, hogy megállj a helyed! Az ne feszélyez-
zen, hogy még mindig álmaim fehérparipása vagy!*

*Csicsergik, hogy talán Neked is szükséged lehet egy
csökönyös számárra.*

K., 1968. IX. 16.

Kedves Gyránó!

Lehet, hogy ezt a másik levelet később kapod meg. Valami rettenetes történt itt 3 nap alatt. Csak nevetni tudtam, ha valaki idegkimerültségről panaszkodott. Mi az? Fogalmam sem volt efféléről. Azután kész. Ivás utáni mámorhoz lehet hasonlítani. Lebeg az ember, semmi nem érdekli. Írtam, hogy nem emlékszem semmire. Ennél borzalmasabbat azután nem lehet elképzelni. Szabályosan érzi a lány, hogy végzetesen butul. A főnöke ebéd szünetben malacokról mesél, majd munkaidő alatt órákig kell hallgatni ifjúkori élményeit. Rohanás. Egy aranyszájú sofőr bácsi, aki azt hiszi, hogy ízes kondás beszédével egy múmiát is kacagásra készítet. Más senki. De igen. Marika, aki itt könyvtáros és a főnök állandóan szekálja, mert ő az egészséges alacsony vérnyomású tag rühelli a testi fogyatékosokat. Mária a barátnőm, és nem fogja innét kipiszkálni.

Nem ám! A faluban ugyan megvetik az embert, mert

egy másik normálissal járhat örökké, könyvekről vitatkoznak, művészetről és az emberi gyarlóságról, utána moziba mennek kirándulni.

Azért lehet, hogy igazuk van. Randa teremtmény vagyok gomba fejemmel és középkori bársony kabátkámban egy határozottan görbe nyelvű esernyővel.

De erre szükségem van. Ez ad lelki nyugalmat. Érezni, hogy nem az vagyok, más, nem ők. Igazad van, a népművelői hivatás egy nulla. Ma a szó sokat ér, de a való nem hivatott képére venni.

Egy nagy hodály az egész, birkatúróval.

Látod, tanuló Sanyi bácsitól. Ő ilyen ízes. Valami vel modorosabb, mint én. Hozzáteszi: kézcsókom kisasszonykám! Meg kell bocsátani. Nem igaz, Barátom?

Tudod-e, a Skorpió hónapban születünk? A Skorpió veszélyes. Még minden októberit olyan életrevalónak ismertem meg, mint amilyenek mi vagyunk. Na, a kis önző. De hiába csípünk Cyránókám, bizony ám! (Néha egymást is, ami elengedhetetlen az üdvösséghez.) És igen jó lett volna sírni, de egy Skorpió nem sír.

Inkább belepusztul. Mindenki álszent, csak én nem vagyok az. Ezt bebizonyítom. Azt is, hogy ide tartozol mellém, tehát már kétfő nem semmi. Hiába naiv maradok, butább, szerelmes liba.

Itt totójazgat egy darab fotót, és hőködik, hogy ha ő nem akarja, nem lesz háború. Csak egy szavába kerül ez a félelem. Talán ebből táplálkozott az a félhetes kilen-

*gésem is. Véletlenül megjöhet az újabb, a III. szenny-
lavina, és maga alá söpör mindenkit, sóvúvárgástól a re-
álisig.*

*Élni akarunk! Igaz? Te és én még találkozni aka-
runk! Újra megismerkedni! Hát nem szemtelenek? Pont
most akarnak zúrt csinálni. Most, mikor újra megkér-
dezhetnéd oroszul (van-é kutya itt?) Hibátlanul, szeb-
ben, mint ahogyan én kérdezhetném. Mondd, miért fél-
tél a kutyától? Vagy ne személyeskedjem?*

*Ma este esztétika, Új Írás, Valóság kerül terítékre.
Holnap nyelvek és filozófia. Hirtelen mindent igény-
lek. Ma értekezleten voltak a munkatársak. Ez egy nyu-
godt nap. Délben írtam azt a se levelet, most meg telje-
sen rendben vagyok. Ezért nem akartam sohasem, hogy
higgyenek a szavaimnak. Elismerem ezt a kapkodó, min-
dent tudni akaró ént is, nem haragszom rá! Te is azt
írod, hogy nem haragszol rá. Vagy mégis? Te Cyránó,
én megmondtam, hogy legalább egy-két hetet várj ak-
kor. Azt mondtad – NEM! – Hát ezért jött minden így.*

*Ha akkor igent mondasz, engem is megmentettél vol-
na egy kínos ballépéstől. Szóval, nem mindig én nem
akarok, egyszerűen az a másik türelmetlen. Olyan, mint
Cila. Szébb, erősebb, jobb. Ugye jobb? Kell, hogy így le-
gyen!*

*Már a gimiben rájöttem – a dolgok másképpen van-
nak! –, de éppen azzal a – nem veszek róla tudomást-tal
próbáltam távol tartani a hétköznapiok vaskos realitá-*

sát. Te sok dolgot túl szépnek, naivnak találtál körülöttem, pedig látnod kellett (ha ismered ezt az érzékeny műszert), hogy egészen megváltozott minden, ha Veled beszéltem, ha Neked írtam. Te voltál a csendes kikötőm, a MINDEN.

Na, most is így van, csak szégyenlem. Szégyenlem, hogy ennyire kell ragaszkodnom valakihez, mások álmait éppen emiatt tönkre rombolni. Persze csak pír, enyhe pír a bal és a jobb arcon. Azután arcátlan követelés. Tényleg nagyon agresszív tudok lenni pillanatokban. És olcsó a végtelenségig. Sírni soha, de csúnyán elgyengülni, kifáradni, azt tudok. Nagy baj.

Miért nem várt levél? Azt akartam, hogy érij haza és azután kapj sorokat. Betegesen féltem a leveleket, azokat, amelyek egyedül NEKED szólnak.

Tudom, hogy megjelent a szótár. Augusztus 16-án. Már előbb is küldeni akartam. De látnod kellene az apró ramazurikat. (Sokszor semmit sem érzel saját tulajdonodnak). Persze ez a gondolatom téves. Számomra nincs lehetetlen. Egy BÉCSI KAPU-val rendelkezem. És úgy örülök, hogy a Te leveleiddel is.

Mindig borsos vagyok. Ez a szószerkezet – tarts ki! – helytelen. Gyengébb idegzetűek (pl. én) rögtön utálatosnak tartják. Ehelyett azt mondanám, hát örülj VELEM Te, Cila! Pardon kis t-vel. Ne haragudj, de picikorom óta irtózom a nyilas és fasiszta elemektől. Csúnyák, mint a ... Még hasonlat sincs rájuk.

Nagyon várom, hogy írj, Te drága Cyr!

K., 1968. IX. 16.

Kedves Cyránó!

Bocsánatotok kérem az utolsó levélért. Fogalmam sincs, miért küldtem. Már semmi jogom számonkérni Tőled a gyors válaszokat és egyáltalán magát a választ. Más is ezt állítja. Ha most beszélnél velem, nem találnál meg. Bődületes ez az állapot. Nekem aztán ne magyarázza Senki, hogy van néhány normális ember. Nincs. Egyszer még téged is jól elagyabulálla azért a fene nagy magábazárkózottságodért! Mondd, ezentúl soha senki nem beszél őszintén? Akkor ám megunom ezt a kutya életet. Legalább Te ne kezdj vigasztalni. Vagy ne így! Te ismersz csak. Játsszál még! Ne kezelj beteg emberként, mint mások! Te hidd el – NORMÁLIS VAGYOK! – Ők nem azok!

Ez nem gyónás. Nem S.O.S. Te ne légy soha közönséges! Ne írd, hogy majd Ti segítettek. Itt csak Te segíthetsz! Írjál mindenről. Vagy egyszerűen engedd, hogy soha többé ne bántsalak! Nagyon fáj, hogy semmi sem

jut eszembe, ami történt. Nem emlékszem. Csak azt tudom, hogy itt a címed, írhatok. Napok óta nem beszélek senkihez. Nem tudom megállapítani, hogy jól áll-e valakinek valami. Csak vagyok, eszek, de minek? Olyan értelmetlen az egész életem! Csak cibálnak ide-oda. Mindenki. Rongybaba. Te sem maradsz meg. Szemem látára összetörnek, mint egy vázát, és nincs erőm megakadályozni a végzetes kezeket.

Valami borzalmasan szánnivaló, elesett hétköznapi ember leszek, vagy ámokfutó.

Tudod mit? Tépd szét ezt a cetlit. Később csak nevetnél rajta, és én nem akarok jó kedvet táplálni.

Nagyon drága a szellemi üzemanyag! S ha kifogy a motorból, szánalmasan zötyög a gép, végül megáll.

Írsz még?

Cila vár.

K., 1968. IX. 24.

*„akár egy halom hasított fa,
hever egymáson a világ,
szorítja, nyomja, összefogja
egyik dolog a másikat
s így mindegyik determinált.
Így él a gazdag is, szegény is,
így szenvedünk te is meg én is,
s még jó, ha az ember harapja
nem az embert magát harapja,
hanem valaki mást,
dudás a fuvolást,
én téged és engemet te, –
mert mi lenne, mi történhetne,
ha mindig magunkba marna
az értelem iszonyú karma?”*

Kedves Cyránó!

Ez az idézet József Attilától nem mottó akar lenni.

Sokatmondó, szép sorok. Szerinted is igaz? „Sokan” azt állítják, hogy egy tündéri világot építünk egymás köré, és persze „várják”, hogy szétpukkadjon ez a micsoda.

Az nem vitás: jóformán levelekből ismerjük egymást. Ha találkozunk, igyekszünk a legnormálisabban közeledni a másikhoz. A légvárhoz meg senkinek semmi közle!

Roppant kegyetlenek tartom a konvencionális kapcsolatokat, és nem a romantikus hajlam, a szépérzék készlet szebbé tenni a hétköznapiakat. Sokszor az az érzésem, hogy az ún. egyszerű emberekben él valami fanatizmus, vallási előítélet, dogma. Túlvilági élet utáni vágy fűszerezi álmaikat, titkon és gyötrődésnek érzik a földi életet. Még mindig!

Ha nem néznének el maguknak annyi ballépést, talán képesek lennének kijavítani az életet, de így...! Mondd, mire vár a sok hülye? Sült galamb nemigen röpdös mostanában. Csak szidnak mindenkit, mindig mást. Szeretném, ha egyetlen egyszer mindenki olyan szigorú lenne magával szemben, mint én. Ne várná, hogy más büntesse őt a hibáért.

Maga-maga fölött bíraskodják mindenki, és igazságosan. Ez miért megfoghatatlan, azaz felfoghatatlan gondolat? Miért tűnik utópistának minden szavam?

Nézd csak! A szó utópista azt jelenti: Te utánad. No, persze szabadon. Azt mondta: megérti, hogy szükségem van Rád (szükségünk van egymásra), de....

Kicsit gyötrődöm. Ha tényleg rajtam a sor fájdalmat

okozni, legyen! Még egy nyugodt hetem adódott gondolkodni. Mindent megold ez a fej, látod-e, hm. Nagyon kimeríthet másokat a képtelenségem: hónapokig keseregni. Nem megy. Újra rendbe jöttem. Nem és nem tudok sírni. Nem eszem, nem alszom, de sírni nem. Talán viccből csak hipp-hopp elkezdem, azután kész.

Emlékszem a hangodra, hát persze! A fotó is segít. Ha dühös vagyok, csak előkeresem az igazolványomat, fellapozom és rám tekintesz. Megnyugtató. Meg mindenféle.

Itt a lap vége. És mára már be kell fejeznem:

Cilád.

K., 1968. IX. 25.

Kedves István!

A béke érdekében nem írok többé. Ezzel mérhetetlen veszteséget okozok mind a három embernek, de más megoldást nem tudok kitalálni. Van éppen elég baj, miért kell egy háromszöget produkálni. Nem?

*Most, először, sajnálom, hogy nem fiúnak születtem.
Nagyon sok szeretettel:*

Cila.

K., 1968. IX. 29.

Kedves Cyránó!

Mondd, miért kellett négy évig ilyen levélre várni? Haragudni érte? Ugyan. Végre minden szentimentális szózatot kifeledtél. Látod, mindig ilyen voltál, csak nekem másik embert próbáltál adni. Ez tökéletesen rendszerben is ment addig, amíg glóriákat fontam köréd. Csak-hogy most összecsaptak a hullámok fölöttem, rengeteg baj van, amit már nem tudok lenyelni, megemészteni és vigyorgó arccal válaszolgatni szép leveleidre.

Kihúltam. Igazán az a régi fanyar csitri vagyok, aki kínjában meg tudná enni a napszemüvegét, amikor a hozzáírt verset elébe tárják. Kell, hogy most lásd azt a sok badar műhelytitkot! Itt voltatok, és én nem láttam mást, mint két másik embert, akit illik szórakoztatni, mert kedvesek. A vége felé már éreztél ebből valamit. Köröket. Jó meglátás. Körök.

Ahhoz, hogy valaki kiszálljon magából, a köréből, nem a Te, a más örökké változó kedélyállapota kell.

Nem ám! Sokszor kínlódva kellett volna órákig határozni a soraidon. Hogy elviselhetetlen vagyok, kéreim vannak, játszom, nem voltam soha őszinte, stb. stb. Rossz hallgatni, ha valaki átkozza önmagát. Mindig csak azt, csak annyit adtam vissza, amennyit kaptam. Én voltam a tükör. Érted már?

Most törd szét!

Már abszolút szükségtelen tovább hurcolni ezt a terhet. Teljesítette a feladatát. Ne hidd el, hogy segített Neked! A te életedben egészen vakarásnyi szerep jutott neki. Harmadikos voltál, ambíciózus, találkoztunk, és végigjátszottad velem a kamaszkoromat. Azért néha szép is volt.

Csend legyen! Mindent nyugodtan kell leírni, hogy ugyanúgy értsd! Most nekem is szükségem van valakire. Egy ember, aki játszik velem tovább, átmenti a gyermekkoromat, mondjuk az egész életemre. Elviseli a gyenge oldalaimat, és csak engem szeret, nem a bohóc lelkemet. Őt megtaláltam.

Te, Cyrem, rengeteget tudsz, de sohasem próbáltál egészen megérteni. Talán féltetted a titkaimat, mert sejtetted, hogy utánuk üres minden. De nem az.

Szóval nem távolodtunk mi sehová! Önzőbb lettél, mint valaha. A tudás mindig biztonságot ad, no meg szerénytelenséget. Ne feledd, még sikerülhet nekem is!

Remélem, akkor is írsz majd, és megmutathatom, mit jelent igazán becsülni valakit. Sohasem ezt, vagy azt a

Cyránót szerettem.

Tudod? Lehet, hogy ez Nálad így megy, Kedves – itt egészen másképp áll a dolog. Én mindig elfogadtalak egészében. Egyetlen embert, költőt, akiből minden kell!

A hibák is. Ez a levél nyugalmat ad végre?

Ismersz már? Te is? Ugye, milyen rettenetes mindig ugyanazt olvasni? Szeretnéd, ha mindig minden a Te akaratod szerint menne?

A papok világa elmúlt. Te sem lehetsz ők!

Most nem akarlak ledorongolni. Az én döntéseim halálbiztosak, és főleg biztonság van bennük.

Így jobb. Megérted, miért nem arra döntöttem pozitívan? Egyszerűen nem lehet sokáig túrni a nagyképű embereket.

Írjál a Bátyámnak!

Nem emberevő ő, sem értéktelen papírzsebkendő, amit használat után illik eldobni!

Hidd el, nagyon jó a felfogóképessége, megért Téged!

Kár, hogy már „Tanár úr” a rangod, és nem mondhatom Neked – Te Csibész!

Most joggal kérdezheted: miért nem szóltál előbb? Előbb szólni, kész halál a barátságra. Most biztosan megértesz, most igazán sokat tudsz. Rengeteget. Behozhatót. Sikerülnek a vizsgáid is. Végre őszinte vagy! S ezért cserében ugyanaz jár.

Ha most mást írtál volna Cyr, odamentem volna, és jól megverlek, meg ám! Ha valaki ilyen pityopoty levél-

ből sem érti meg, hogy az általa embernek nevezett földi lény kezd tönkremenni, szüksége van végre igazi szavakra is, nem csak látszatra, ha nem érti meg, hát az nem ember. Sem állat, hanem egyszerűen az „Orionok varangya”.

Igen. Ilyen, emberekhez nem méltó, szórakoztató szörny: egy Berkesi-regény. Tudod?

Én nem öregszem meg. Bizony. Én mindig 14 éves maradok, hülye, ábrándos baby. A Te hódolód, rajongó híved. Nincs megfontolt, okos, jó és rossz ember! Nincs, érted? Mennyi LE-vel kell odaordítani? Nincs és nem lesz! Biológiaiilag is lehetetlen. Mi bolondnak nevezzük az ilyeneket. Kész kacagtató, ma már az ilyen valami. Mint a verkli.

Tanulnod kell németül, ha mehetsz. Hű, de szép lesz!

Csak legalább annyira becsüld majd a szép utazást, mint az én korosztályom! Ha nyúznak se meséljess, milyen volt, kellett volna lenni, láttam, más emberek, tarka tehének...

Megnyugodhatsz: TE NEM VÁLTOZTÁL. Lehet, hogy ézzel megcáfolom a valót, az életet. De Te azt akarod, legyen!

Hogyan fogadtam ezt a levelet? Így pillanatnyilag lehetetlen eldönteni, hogy ez Neked jó így, vagy éppen rossz. Nem akarom tudni. Az ilyen érzemények csak kihoznak sodromból, ami elégszer megtörténik már azok nélkül is.

Te nekem ne hálálkodj, mert nem tudom, mit csinállok. Te csak hálálkodj Balázsnak, aki teljesen bebalzamosza fájó szívedet, és meghódít azzal, hogy örökké dicsér! Egy beképzelt majmot készít belőled, aki még EMBER vagy. Kérlek, ne mondd újra, hogy – ez nekem jó! – Se jó, se rossz. Az a bődületes, hogy mindenki eltávozik Tőled, aki tényleg segíteni akar, vagy segítséget kér. Kezded megtagadni a régi önmagadat. Simogatás kell, unod a panaszkodókat, gyöngö vagy, stb. Ez csúnya.

Hold-árnyék. Érted? Megmagyarázhatatlan fekete. És ne haragudj, hogy az egészet le kellett írni. Kösz, hogy érdeklődsz! A felvételi nem is olyan kutyanehez. Mondhatnám semmi. És újra megpróbálnám, ha nem sikerülne. Az már rettenetes lenne, ha vizsgaszálásra szorulnék. Te csak írd mindenről, csak az utóbbiról ne!

Én nem ölellek, hanem jó erősen megszorítom a kezéd:

Cila.

K., 1968. IX. 29.

Kedves Gyránó!

Mindenek ellenére kívánom, hogy sikerüljön viszontlátnod! Egyszerű. Te tiltod meg magadnak – ne legyen! – Azután nagyon sajnálsz magad, mert nem találsz. Ne a szerelemben keresd! Baj, mindig ott vélted megtalálni. Az csak szép kiegészítője lehet. Egyre bomlasz, de már van ott valami, ami újjáéled Benned. Te csak ne tiltsd meg senkinek, s főleg nekem ne, hogy embernek nézzenek. (Hülyeség volt azokat a papírokat elküldeni.) Estére már nagyon fáradtan, vánszorogva gyűlnek a sorok. Rendszerint mást, többet szándékozom leírni, csak-hogy képtelenség.

Miért? Felesleges részletezni. Tanulni jobb. Akkor csak az emeleten (ld. fej) érzel zsongást. Így azonban állandóan aludni kívánok, rengeteget pihenni.

Mondd, miért hallgatsz Te góliát szavakra?

Még egyszer sem olvashattam Tőled: Tisztában vagyok az életem menetével, azzal, miért, mit kell ten-

nem. Miért kockázod el a legszebb éveidet? Nem akar Téged senki sem sajnálni. Főleg a lányok nem. És nem várnak Tőled mást, csakhogy a szép vigasztaló szavaidnak folytatása legyen (nem?) Egy javaslat: Ha egyszer nem csókolnak vissza – ne sürgesd! Mert röhög a világ! Ilyen gyorsan nem osztanak szerelmet, szeretetet, boldogságot!

Rettenetes, unalmas szöveg, nichtwar? Eleinte egyik jó gondolat megsemmisíti a másik jót, hogy jobb szülessen! Türelmetlenség még jót sem szül, nemhogy jobbat! Könyörgés: tarts ki végre valami mellett! Az oroszot, ha nem komálod, felesleges erőltetni. Te csak ne mutogass! Testvérek között is 80-90 év csak az élet és hülyeség ugrálni – feleslegesen.

Ez nem nagy szó, nem jósolás, nem dicséret, nem szerelem. Azt hiszem, ez még nem is volt. Időnként ne remülj meg, ha udvarolnak a lányok. És nem szabály: mindent azonnal viszonzni. Nagy ürességre vall, ha a dolgokat valaki már csak egy katalizátorral képes megszülni. Nincs olyan, hogy segítek gyorsítani. Nincs hála. Csak a remény – most végre megtaláltam a szeretetet, a megértést. (Ez nem lesz soha!) És öregem: nincsenek apró gondok. Neked nem lehetnek.

Érezz a legkisebbért is nagy felelősséget! Akkor talán megbolondul mindenki, de nem lesz dobjze. Ez a dobjze az új kispolgár szocialista értelemben. Az anyagiás, az erénycsősz, a pesszimista, a jóléttől dagadó Nagyúr. Nem

segített senki, érted? Minden Tőled függött – Ez a tény!

Hiába veri valaki a mellét – én nem vagyok önző! – Mindenki az. Kisebb-nagyobb mértékben. Mindenkinek van „köre”, „dumája”, teljesen egyéni. Gimi végéig irányítanak, nem! Csak nyolcadikig. Addig megy a nyáj a furulyaszó után! Erre épülnek a későbbi tiszta és zavaros „források”: 80 % katona állam, 16 % élet (kaja, munka) 4 % hejehuj és 1 % iskola. Az egyenjogúsításért, a békéért folyó harc elenyésző része az életnek. A „had” dönt. Ha nekem van atombombám, az USA inkább beépíti a Johnson unoka vajaspapját az ő ballisztikus szerkentyűjébe, semhogy lemaradjon. És ijesztgetik egymást.

Politizálnak zöld, vagy fehér asztal mellett. Ez a férfiak funkciója. A nőké: minél több háborús magot szülni, kimosni a papa, a férjürem fehérneműjét. Most mondjam meg, mi szép ebben a világban?

Hát szerintem semmi.

És várlak, mert lehet, hogy rengeteg értelmetlen mondatot javítanod kell.

Sok szeretettel:

Cilád.

K., 1968. X. 6.

Gyránó, Kedves!

Te élsz, ugye? Szépnek találom.

A második „fecni” ez a levél.

Ordítva vajúdik valami körülöttünk. Kifáradtam kibogozni.

Ez az egész. Pár nap, és odaér a meglepetés.

Eltelt hét hónap és levél jött Vietnamból.

Valami mégis mindig hiányzik. A megnyugvás..

A türelem bilincse

Üzenem:

Vedd magadra a türelemnek

Rozsdás bilincset

S ha talán rossz a zár,

Várj, míg megigazíthatom.

Bilincsem voltál,

Bilincsed voltam,

*Bilincs volt egész életünk,
Szerelmünk és Napunk,
Kikapóságunk és hűségünk,
Csókunk, elernyedésünk, lángunk,
Téves, sok esküvésünk,
De jó bilincs volt,
Derék béklyó
S rabok voltunk volna mindvégig,
Ha nincs rabság és nincs bilincs.
Vedd hát az utolsót,
A legszerelmesebbet,
A türelem bilincseit
s várd, hogy mihamar
Kegyetlenül lezárom.
De várd,
De akard a végső rabságot,
Minden élet s öröm tetejét:
A türelmet,
Akarom,
Üzenem.*

(Ady Endre)

K., 1968. X. 9.

Kedves Gyránó!

Azt a „kimerítő, hosszú levelet” nem fogom megírni az az érzésem. Valahogyan egészen másképp alakult bennem a levél tartalma. Biztosan panaszkodtam volna, de ezt többé a világ minden kincséért sem teszem.

Senkit nincs jogom megbántani a gondolataimmal. Majd egyszer, ha találkozunk, elmesélek mindent, csak Neked.

Most és mindig azt mondhatom, mindenért mindig (az eddig történetekért) magamat hibáztatom. Más is tévedett, de az én bőröm nem olyan pirulós, szóval jobban elviselem. Kuku talán addig nem ír, míg meg nem változtatom a véleményemet, no és becsületesen megjátsszom a nagy szerelmet, ami elmúlt. Csak, hangsúlyozom – csakis miattam múlik el egy ilyen dolog. Senki sem hibás. Ha ír, mégis nyugtasd meg, kérlek! Őt nem hibáztatom. Hogy mivel érvelhetsz a legjobban, te tudod! Te jól ismered ezt a hármast. Tény, részemről: valahol a

létebben kell egy forrás, ahonnet kaphatok is, és nem csak fogy az erőm. Azután túlságosan modern elképzeléseim megdöntik a konzervatívok penészes defloráció-megdöntés elveit.

Ez még szerintem nem minden. Sőt magában rohad-tul kevés. Nem? Már ezt is szóban kellett volna. Sajnos, ez a mogorva külső, ez a latymatag bánat, ami arcomra kiül, megtevesztő. Jobban szeretek tenni, dolgozni, mint nyugodtan élni. Egy nagy fekete szélsőséges gombóc vagyok. Minden évben adok vért (majd!). Már most érzem, hogy tisztul a fejem. Csak szépen lassan, így tovább.

Mondd, tehetek arról, hogy mindenkiben azt az Egy embert keresem. Azaz: abban a másikban is őt keresem újra és újra.

Persze botrányos véggel, de kikötöttem nemzeti okosunk a számár jellemző tulajdonságánál. Makacsul hallgatók. Egy tapodtat sem. Se ide, se oda. Onnét már el, de még félúton a másik felé. Szóval nem ilyen szürkén van az egész. Azt akarom, hogy valakinek szüksége legyen rám az egészemre és viszont. Nagyon rászorulok. Most próbálok mindenfélét csinálni, hogy ne érezzem a magányt. Itt egy levél, már el akartam előbb küldeni. Nagyon jó lenne beszélgetni Veled. Írjál nekem kedves Cyránóm, jó?

Nagyon várom, várja a Te Cilád.

Hadd segítsek én!

K., 1968. X. 10.

Kedves Cyránó!

Napokkal, percekkel romlok. Mindenkit megbántok és senki sem bánt. Rajtad kívül. Ne félj, Te jól büntetsz a sok helyett. Ma jött a levél. Most 10-11 között, este jutott egy kis idő fordításra. Örömet szerez, hogy végre találász testhez álló szöveget „orosz nyelven”.

Meghallgatod ezt a nyers fordítást?

*„Meghallgatni gyónásomat,
ide jöttél, köszönöm.*

*Minden jobb lesz, szavakkal
könnyítve lelken, valaki előtt,
Nem adtam rosszat az embereknek,
ezért a tetteim is alig javatokra írható.*

Hát a lelket lehet mesélni?

*Keveset éltem és lobogva,
mindkettőt egyért, nyugtalansággal telve.
Cseréltem volna, de nem lehetett.*

Csak a gondolatok hatalmát ismertem.

Egy –, de örök félelmet:

Ó, a kín égetett, rágta lelķemet, és szánakozott.

Álmaimat hívta könyörögve, érzéseim ketrecéből,

abba a csodálatos nyugtalan világba, ÖLNI

ahol a felhők fölé nőnek a sziklák, az

emberek szabadok, akár a sas.

Könnyeivel, szomorúságával táplálta ezt a

rettegést az éj sötétjében.

De még ma! hangosan kimondom

Néki, bocsánatért nem esedezem.”

Vad, mi? Nem az én kenyerem. És már Te is hazudsz. Kegyetlen. Élő. De igazad van, nem volt jogom. Ma újra kaptál egy türelmetlen döfést. Csak úgy. Laci bácsi az én „udvarlómnak” tud. Hülye nap volt, tele a fejem bogarakkal, meg feléd zsongó gondolatokkal. Semmi vész. Mától már nyugodtan megpihenhetsz. Nem idegesítelek, és csak a Te akaratodon múlik a találkozás. Azért Neked ajándékozom Gogol Na Hutore, a Radnóti-képeslapokat és egy Dosztojevszkijt.

Ezek talán emlékeztetnek valamire a szép gyűjteményben. És ellentétben Veled, nem ünnepelek. Általános marhaság valakiért tósztot mondani. Azon a napon csak örülök majd, és elfelejtem, hogy bántottuk egymást, sokszor.

A könyvek sem a napnak szólnak, az egész létednek,

és már rég odavágynak.

Kimerültség. Mégsem vicc vért adni. Nem hiszem el Cyránó, hogy egyszer itt hagysz. Érted? Nem hiszem el. Csak én tudok segíteni, akarod? Nem? Engem az is megnyugtat, ha Neked segíthetek, anélkül, hogy panaszkodnék nálad. Megengeded?

Ma meghalt egy 20 éves ember. Alig élt. Még, még szebben, többet, sokáig akarok élni. Te is. Hát akkor rendben van minden.

Képzeld! Egy halom pávatollam van. Majd megmutatom. Azok a színek! Látnod kell! Annyit kellene beszélnem Neked! Ha eljössz, majd csak mindenfélét összehozunk.

Szeretek ám vitatkozni! És nem bánt már, ha gyereknek, naivnak tartanak.

Ez = a bolond szóval. És ők boldogok. A Guberálós Füstös (terenyei) ünnepet érez, ha végighúzhatja kezét a karomon, és én kérdően várom a szellemes mondatot: – „Ticsim, mit csináltot ti ott a tönnyutárban?” Ugye, hogy már egészen abnormális vagyok? Kényszerítelek, olvasd ezeket a hülye expresszív sorokat.

Ne haragudj, kedves István!

Sok szeretettel vár:

Cilád.

K., 1968. X. 11.

Kedves Cyránó!

Kimondhatatlanul nagy bajban vagyok. Egyre jönnek a kérő, átkozódo levelek. Lehet, hogy most nagyot puffan, mert egy szende falusi szüzecske helyett egy kardos perszónára akadt. Ne haragudj, de nem fogom túrni a nyilait, és piszokul megtáncoltatom. Helyetted is. Házon kívüli gyepesedettekkel élet-halál küzdelmet vívunk ilyen trágár hétköznapióság miatt, hát mondd, hogyan túrjem el pont magam körül?

Tévedett, mikor bennem a sablonos makrancos hölgyet vélte felfedezni. Tel Nekem Ti ne játsszátok meg a „férfit”, ha nem vagytok még azok.

Ah, ez Rád nem vonatkozik. Egyetlen ember vagy, akit úgy, ahogyan van – elfogadok. Mert csak kettőt ismerek. Mondd, mennyire kedveled őt?

Miért nem szóltál? És miért éppen most találok önmagamra, mikor már minden mocskó rám tapad? Segítsél már!

Most joggal kérdezheted, mi vagy Te. – Lelki posta?

Rengeteg dolgod van, és én megígérem, hogy nem izgatlak többé ezekkel a formáságokkal. Régóta csak Veled értjük meg egymást, és csak azért is mással közösködünk. Legyen végre vége jó?

Csúnya ügy. Bántottam a Barátodat. Ezért itt is hagyhatnál nyakig a pácban. Falun. Egyedül. Tudom, hogy most minden bántást megéremlek. Lassan szeretek szenvedni. Persze, csak úgy – közben tudva – valakit még mindig lehet tisztelni, szeretni, kedvelni. Érezni, fizikailag, hogyan romlik a szókéncsem. Nincs ember, akivel beszélgethetnék. 18-án jön egy docens, pont akkor kapok kiszállást. 18-a nevezetes nap lesz. Valami történni fog. Lehet, hogy halál. Már piszokul elmérgesedett a helyzet. Egy pacák miattam nem fog nyugdíjpótlékot kapni. Még három éve van hátra. Azon a napon fog fizetni mindeért. Tanulok verekedni.

Ha imádkoznék, örökké azért tenném. Te ne kerülj ilyen szituba. Ha legalább olyan makacsul véded az igazságot, mint én most, kinyiffantanak. Az meg lehetetlen. Nem akarok Nélküled maradni.

Szerinted meddig fogják túrni az éles szememet, számat? Pedig soha az életben nem értem majd meg a hajbókolókat! Vagy a csendeseket! Az utóbbi miatt van minden balhé Tarjánnal. Állandóan vigyorog, ha valamit szólni merek a problémáimról. Kicsiknek tartja. Ha majd azon a napon megdöglök, kérlek, ments ki előtte! És

mondd meg – rád hallgat – semmit sem érzek már! Ha egy srácot deflorálnak, jön utána a nagy semmi. És ő vígan él a szentem, nyugodtan végigél egy ugyanolyan szép érzést mással is. Van, aki megelégedi a hülye helyzeteket. Én, én akarok maradni! És kérek, Te ne változz meg! Legalább Nekem ne! Elég volt egyszer kibírni egy ember teljes átalakulását. Nincs igazam. Én voltam a hibás, mert közben mindig Neked éltem. Bocsássátok meg, jó? Rettenetes.

A fordításban rengeteg melléfogás volt! Teljesen igazságos, hogy nem vettek föl. Itt meg nem bírom sokáig. Személyi, ideológiai probik. Lehet, hogy nincs igazam. Tarján is kis proletárnak tart. És ezt írja az utóiratban. „Ha tudod, nézd meg „A hivatás áldozata” c. francia filmet”. Semmibe sem néz. Azért még nem vagyok rongy. Nem naivitásból mozgolódom, de mi lesz, ha mindig mindenki félre fog lépni? A nyugalomba menekül. Micsoda állapot! Az egyetem sem csendes kikötő! Igaz? Tudom én. Azt is, miért válik az ember a végén egová. Az én naivitásom csak azért van, mert szórakoztat, ha megjátszhatom a buta libát. Jobb bolondként szemlélni, mint belétanulni. Nem szeretem a hártamosolyt, a bemutatgatást, ellenkezik harsány jókedvemmel.

És gyere november derekán! Csak egyet akarok. Itt ülj előttem, lássam, hogy még vagy!

És igazán sok szeretettel írtam.

Cila

K., 1968. X. 11.

Gyránó, István!

Kérlek, drága, írd Tarjánna!

Várja is meg nem is a leveleidet.

Ti maradjatok jó barátok. Olyan feleslegesen ékelődtem ebbe a szép kapcsolatba! Miattam bánt Téged is.

Rosszul teszi. Nálad értékesebb nincs.

Később csak megbánná! Azt is mondta már, hogy árnyékban élne, mert Te piszokul nagy fej vagy, hisz Nekí nem akárki a barátja.

Hát nyugtasd meg, egy korcs lány miatt nem fogod őt bántani.

Mondd neki, hogy pletykázok, horgolok, teszem, amit KELL, amit más tesz.

Szóval, tudod, mit írd!

Cila

K., 1968. X. 14.

Kedves Cyránó!

Ezt a levelet Te írtad? Most vagy, akinek álmodtalak, csak hogy a valósághoz már keveredik valami hülye fájdalom. Ne tedd magad tönkre! Érzed Te is: a rohanás nem vezet semmihez. Mindent csinálni, azután egy durrdefekt, mert kevesebb volt Benned a levegő és rászaladtál egy rajzszögre.

Nem szabad ám! Néha pihenj egy kicsit! Persze a legszívesebben azt mondanám, ez a néha ne legyen olyan nagyon gyakran. Na, nagyon örülök Neked. És Rád pirítok. Ezért az állandó dolgoztatásért hányszor megdorgáltál! – Cila ne csináld! Földarabolódsz! Elfogysz! stb. Tudóskám, ha nem is kedveled Váci Mihály költeményeit (különösebben), olvasd tőle: Eső hull homokra... (Azt hiszem, ez a pontos címe.) Szóval, egyet értünk végre!

Gyógyultan utadra engeded betegeidet – ezzel nem fogysz! Képzeld el, mindegyikükben marad egy szép gon-

dolatod, ami talán sokkal nagyobb dolgokat segít elő belőlük, mint amennyit csak-pak Te érsz! Ha mindig ezt látod magad előtt, nem érzed magad Gárdonyi lámpásának. Az ő pesszimista világára emlékeztetnek a Te volt leveleid. Schöpflin Aladár ezt valahol nagyon szépen megfogalmazta, most szabadon egy-két gondolatát: Gárdonyi pesszimiztikus zárt világától gyakran kilépett, hogy segítsen. Megértette az emberek ügyes-bajos gondjait, a „sorstragédiákat”, és a maga módján magyarázta, megoldást keresett számukra, de azután újra visszatért (tudod, Arany) a régi kerékvágásba.

Lehet, néhány sorod megint megindított bennem egy szólavinát. Úgy szeretném, ha ennyire jó maradnál. Olyan nagy színész nem vagy, hogy minden lélek nélkül írsz egy ilyen levelet. Csak az akaratod tette! Óriási leszel! Hallod?

Aki két év alatt erre képes! Az első és az utolsó leveledet, vagy az egy évvel előtti a maival hasonlítom.

Ember, nem találok szép magyar szót, kifejezni, hol vagy most. Szóval fantasztikus változás. Látod, Kedves, sohasem voltál Te önző. Csak összeütköztél a valóval, véres küzdelem, egy nagy halom önbíráskodás. „Én önző vagyok, mindenki utál, stb.”

Ugye, hogy mennyire szeretnek, ha mindig az vagy, aki nekem voltál? Rip-rop az élet! El nem tudod képzelni talán, mit jelent, hogy Te 75 ember mindene voltál akkor, Csaholcon. Ha ez a „keresztelő” sikerült, úgy

érezed, és nem csak írod! (Akkor nagyon boldog ember leszel.) Egyszer, november elején, ha meglátogatsz, ha találkozunk, mesélsz mindenről, igaz? Nagyon szeretném! Tudom, hogy Balázsnak mondasz el mindent, de nagyon szeretném, ha egyszer nekem is. Milyen alapon! Talán, ha Kukut nagyon jó Barátodnak tartod, és engem nemcsak egy „lánynak”. Szeretném.

Máris vége a nehéz napoknak (átvitt értelemben). Írjál, és nekem valót, valót!?

Mi lesz, ha mégis csalódsz végül valakiben? Mondd, olyankor Te mit teszel? Ha nem tudod, mit tégy! „Mindig meggyőződ magad, mielőtt valamit tennél!” Ez az egy mondatod. Mennyi mindent lehet ellene, mellette szólni!

„Azt” a levelet szóban kell elmondani és nem írásban megírni! Látnod kell, ahogyan elmondom majd Neked. Jobb kezem a vád, bal a védelem. Csata. Miniatűr színház- vagy tárgyalóterem, egyre megy. Minden bal és jobbra lépésemet elmondom majd, alátámasztva pszichológiai érvelésekkel. Egy nagyon hülye mániám született. Mint egy kívülről, úgy belvizsgálódom. Po-kolian érdekes. Ezért őriztem meg a régi leveleket, fotókat, emlékfoszlányokat. Meg akarom érteni, hogy nevezett Kovács Ilona mit miért tett, tesz.

Nehéz alany. Most még azon az állásponton van T. Bíróság, hogy veszélyes hangulat ember. Hm. A tárgyalást elnapolom! Most suttyomban megkérdezlek itt a fo-

lyosón, Te milyen embernek tartod? Pszt! Itt jön. A gyilkos! Nézd az arcát, mosolyog, mintha nem fájna. Biztosan 6 hónapot kap! Mikor ő volt a Bíróság, ő is annyira ítélte a mai Bírót. Á! Bolond vagy. Ez a Bíró más. Nagyon fáradt, beteg is talán, de erős kezűnek látszik. Nem büntet és ezzel már büntetett!

Szia: Cilád.

Millió-billió szeretettel!

K., 1968. X. 16.

Kedves Cyránó!

Valami nagy baj lesz hamarosan. Itt az újabb törés. Úgy látszik, periódikusan lerobbanok. Nincs értelme az életemnek. A napok változatlanul jönnek, mennek. Rengeteg munka, tanulnivaló, kisebb-nagyobb fordulatok, ezután újra semmi. Apa szerint most következik a kijelentés – Öngyilkos leszek! –, de nem. Egyszerűen jó lenne valami változatosság. Csuda nagy dolgokon töröm a fejem, és még csak arra sincs képességem, hogy, ha csordultig telve döcög az életem, versbe öntsem, vagy teleírtjam a lapokat. Fulladozom. Esténként, ha elnémul a ház, kényszerítem magamat – sírj! Nem megy. Hónapok óta várom a pillanatot – elkezdődjék!

Ezután már menne. Jól telebömbölnék egy törülközőt, 2 órácskát aludnék, és rendben minden. Nem akarok bezárkózni, de senkivel sincs közös témánk. Vissza-sírom a régi szép időket, amikor találkoztam Veled, és csak sima órákon át beszélgettünk. Ha nem mondha-

tom el valakinek ezt a felgyülemlett vélemény-kupacot, kikészülök teljesen. Minden leveledet felboncolok. Már újra más vagy, de ha elolvasom tüzetesen a sorokat, rájövök, hogy Te is rábeszéled magad mindenre, amit leírtál.

Csak egy kis részt, és figyeld a hangsúlyt! „Fiatalok, betegek, megbántottak, s csak egy ideális, egy jó közeg segíthetne rajtuk. Egy katalizátor. Lehetek ez én? S az vagyok.” Csak a 3 mondat. Érted? Fölsorolod, mit tetél, hogyan és jól, kikért. Nem igaz, hogy kevesebbet tudsz már írni magadról. Arról írnék még, amit már fel is tudsz fogni, a jelentőségedről. Mondd meg, hogy mennyit adtál. Egy számadást kérek. Mert nem hiszek Neked.

Te mesemondó! Azt akarod elérni és én is, hogy kölcsönösen sajnáljuk egymást, és nem tudom, de itt minden levélváltás után lejön a mész a falról. Egy balhorog ennek a szűzi fehérségnek, mert olyan pokoli nyugodtan pihen függőleges helyzetében, mikor én éppen nyugalmának reciprokát tenném. Futnék, rohannék odaállni mellé. Megmondani, hogy azt a szép fotót összetépem, és magam rögtön egy rendeset eszkábálok. A fénykép nem érdekes! Nem tud érdekelni. Itt hordom a tárcámban, és esetleg laboratóriumi érdekességként felkutatatom. Csak a sorokkal együtt ér az valamit, de semmit. A szó, a betű most mindennél nagyobb érték, a beszélgetést meg úgy várom, mint oázist a sivatagi vándor. Hülye hasonlat.

Milyen más vagy. Neked, Balázsnak, vagy annak, aki

segített azzá válni, olyan nagy örömet szerzel!

Nagyon szép vagy most Kedves István! Komolyan! Na, ne szerkessz bókokat Kovács, jó? Cyrem! Most, ha csak lehet, jól pihend ki a fáradalmaikat. Meglátod, milyen boldog ember leszel!

Ha most ellophatnám Neked, Részedre az örök Nyugalmat!

Amit akarsz. Örök-öröm, hogy ne ideig-óráig jusson a boldogságból! Majd meglátod, hogy csak akkor tudsz adni, ha kapsz is! Bizony. Az én csődöm ezen alapszik. Nem kapok semmit, nem továbbíthatok. Idegölő szűréség a nagy rohanás után. Sokat láttam és nem hat meg a szomszéd falu. Nem érdekel, hogy osztály-, munkatárs, főnök, miniszter. Ha valaki számár, akkor az teljesen az. Nincs előbbre haladás. Nagy baj van, és senki sem meri kimondani, mi az, vagy, ha kimond valamit, az merő nem igaz. Úgy ám!

Eddig, a búbom közepéig ér a locsfecs. Szennye árt. Nem én szenvedek szívneurózisban, baleset következtében szerzett ártalmatlan sejtosztódással. Rosszul látok. Kgyetlenül. Tekintet nélkül lesújtok. Majd szóban megértetem a koncepciómat! Hű, csak maradj még ott az egyetemen, ne kelljen elviselned butább emberek zsarnokoskodását. Ennél megalázóbb aztán nincs. Egy szerencsém van. Csak azzal fekszem le, akivel akarok. A gondolataimat és ezt a porhüvelyt magam kezelem. Máshoz nincs jogom. Mivel e néhány kettő dolgot eddig

háttérbe szorítottam, most vajmi keveset nyújtanak az üdvösséghez. Humánus, ész, számításba sem jöhet. Olvasottság. Hm. „Hagyomány és egyéniség” (esszé). Azt hiszem, nem forgatták, és hidegen hagy mindekit, hogy Petőfi, Ady, József Attila, Radnóti élt, és ma élnek Garai, Nagy László, Nagy István. István kedvence Juhász Ferenc. Szóval a helyzet rémes. Normális ember idegráncgást kaphat.

Gyere már, jó?

Sok szeretettel:

a Te Cilád.

K.. 1968. X. 17.

Kedves Cyránó!

Nézd, három levél ezzel együtt! Írni kell. Csak Neked írhatok. Hitem nincs. Ki adhatja azt vissza? Mondd meg! Senki, látod? Már fölháborít minden visszásság, és nem tudok nyugodtam mosolyogni, tudva fölényemet. Nem akarok semmit tenni, mert egyedül ez lehetetlen. Egyetlen vágyam, még tanulni. Menekülni innét. A tiszta helyzet: megint a végsőkhig fokozódott körülöttem minden ellentmondás. Szolid, erős, aranyos kislány. Hol van már a tavalyi hó?

A türelem! Azért nem lehet egy emberrel így packázni. Örökös ide-oda húz. Ha száz lennék sem bírnám már idegekkel. Azért mégis jobb lett volna a „tiszta kinti” ma-gány, mint itt az egyedüllét. Bár az a régi naiv, agyafúrt néember visszatérne! Gondolkodva újrakezdené. Tudod, miért bántottam mást? Bántottak, és azt hittem, ha ugyanazt teszem, valami majd föloldódik bennem, de egyre sűrűbb, keserűbb esszencia gyülemlett fel.

Megfeledeztem magamról, arról, akit később minde-
nestül egyetlen egy emberrel felezek. Loptom belőle.
Nincs jogom Tőled segítséget kérni. Akinek csentem belő-
le egy beszélgetés miatt visszaajándékozta, néhány (2 db)
dörgelemes levél kíséretében. Hiába minden mentege-
tődzés, túlságosan büszke vagyok, és tényleg csak homály-
nak érzem a kavicson. Ez a magánélet. Szóval itt nincs
rend, meg holnap sem lesz. Még itthon van, ami. Csend.
Esti beszélgetések, csupa szépről, hisz mióta élek, itthon
mindenki már a jó vastag, finom fölét meséli el a tejnek.
A sziruposat. Nem akarjuk bántani a legkedvesebbeket.
Ma állítottam egy ilyen mércét. Akit a legjobban sze-
retsz Kovács. Ő, Laci bácsi, magad. Akit tisztelsz, Tar-
ján mama, Kuku, Márta, Péter, Kirszen szülők.

Akivel beszélgetsz: Mária. Akinek mindent elmondsz:
ilyen ember még nem akadt. Látod, ez hiányzik, (ő) le-
het, csak ugye megengedi? Semmi érzelmesebb adalé-
ket! Nem akarok én csonka embert adni, Cyr!

Na, most hallgathatod egy ún. „félrelépett lány” bús
panaszait.

Szerettem volna nagyon szeretni valakit. Rendesen,
örökre. Hát miért lehetetlen? Miért nem mondhatom el
valakinek a toll meséjét? Nekem nem Fejes: Hazudósa
jutott róla eszembe. Nézd a színeit, forgasd. Mindent
összegyűjtött, az egész világot! Ami volt és lesz. Cyr, én
ki akartam tartani!

Anyuka szerint nincs ember, aki kibírja mellettem!

X. 18. este

Most ezután a kaparás után, nyugodtabban. Kb. 7 óra, este. Ma kiszálláson találkoztam egy volt osztálytársnőmmel. Oroszt tanít, meg még vagy 4 tantárgyat. Vizsláson. Pokoli hely. Pillanatnyilag szerencsés fickó a nevem. Néhanap van levegőváltozás. Kitárult előttem minden. Az iskola védett kuckó ehhez képest. Nem engedem meg többé senkinek, hogy bezárja a gondolataimat. Nagyokat szippantok ebből a bűzös levegőből, mint az új boci. Tetszik, hogy még mindig fénylik a bőrömon valamicske ártatlanság. Én én maradhatok. Ez a legszebb. Érzem, hogy erősebb az akarás, mint az ellenő, a szemét. Nagyon jó élni. Már nem kedvelem a pillanatokat, csak a hosszú, örökös rendet. Beszélnél velem? Sokszor kétségbe esek, mert mondattöredékeid jutnak csak az eszembe.

Rettenetes lenne felejteni. Tudom én, nagyon rossz vagyok. Nem engedem, hogy segítsenek. Mindent egyedül akarok magamban elintézni. Mindig sikerült még. Csakhogy bizonyos dolgokhoz két emberre van szükség. Nehezen esett le a tantusz. Sokszor okozok még fájdalmat. Az én normáim érthetetlenek. Talán nem is a földi életnek szólnak. Lehet, egyszer belepesztulok a gyötrődésbe. Nem tudom, mit tegyek. Amit tenni kell, azt gyűlölöm. Óriási szakadék tátong valóság és gondolataim között. Ha néha-néha visszatérek ide, hetekig furdal a lelkiismeret: Magam ellen vétettem. S akkor mi van, ha

*a saját tetteimet már a parányi részecskéig szigorúan
kontrollálom. Egyszerűen elveszítem a fejem és a tör-
zsem közötti szoros kapcsolatot. Sokkos leszek. Egy hülye.
Minden megalázó dologra képes. Örökké csak aludnék.
Ha fölébredek, jön a lidércnyomás. Egy kicsit sem tudok
kikapcsolni. Feladás jönne már!*

*Te hiszel még a hitemben? Egyszer hittél nekem?
Tudsz még beszélgetni legalább? Csak néhány szót!*

*Nagyon rossz végem lesz. Ennyire még nem voltam.
Bedilizek a kevés tudásba. Jössz, hamar?*

*A Te Cilád
szeretettel vár.*

K., 1968. X. 19.

Kedves Cyránó!

Itt irkálom a levelek egész sorát, jajongva. Szeretném Neked ajándékozni a boldogságot, vagy segíteni, hogy megtaláld. Megdöbrentő, de ezen csak segíteni lehet. Nézd itt egy jó megállapítás:

„Hisz a szerelemben épp az a legcsodálatosabb, hogy nem az a szerelem tesz boldoggá bennünket, amit kapunk, hanem amit adunk.”

Az egész életben ez a mozgatórugó, a szerelem. Nem férfi-nő kapcsolatot nézve (csak!), hanem mindennek mércéjének állítani!

Istukám! Te akkor leszel boldog, amikor nem gondolsz arra, hogyha adsz, utána fogysz. Ez roppant kellemetlen, van benne jó adag aszkétikus íz, de minden keserűség után így kapod majd egészen a nagyszerűt, a legszébbet!

Akkor érzed majd igazán: nemesít a munka, és tényleg szeretsz valakit. Ez az egész nem leckel! Magam is

rászoruló a tanaimra. Idézhetem újra ezt a bácsit (Bár már 1957-es) „Az ember vak sors játékszere, véletlen esélyek sodorják jobbra, balra, de a legmakacsabb balvégzet sem akadályozhatja meg abban, hogy ne iparkodjék a szerelemre, boldogságra.”

Ennyi fűszeres elmélkedés után rájöttem, hogy az egész élet egy nagy szerelem. Szeretni tudni kell!

Aki nem szeret, meghal végül. Maga a szó – hit – szintén szerelem. Itt csak fokozat lehet. Mint ahogyan a kapitalizmus megszűntével az antagonisztikus társadalmi ellentétek megszűnnek, úgy békél meg az ember önmagával – aki megtalálja a boldogságot, a szerelmet. Ha megtalálta, kész. Csak ezen belül érhet el óriási magasságot! Mióta világ a világ az emberekben a fel szócska jelenti a megkönnyebbülést, a diadalt, minden jót. Tudom, nem mindenkinek sikerül révbé jutni. Nekem sem. A gyakori céltalan napok leféléznek. De legyünk törhetetlenek, jó?

Ha segítek, ha segítesz Te is nekem, és segítünk az egész világnak – csudát látsz! Szózat-íz, igaz? Sajnálom a kimerült embereket.

Érted? Aki a munkahelyen manikűröznek, bagóznak, és utána estéken át panaszkodnak: mennyire kívagyok! Szégyenlem, hogy a rengeteg munka mellett még lekötetlen energiát cipelek, mert éppen ezek miatt képtelenség fogyasztani! Ha már mindent nagyokban mérünk (világ, munka = szerelem), legyen az ember egy

egész ökonómia.

Mert csak a vakok nem látják ezt a TÉNYT. A „zavarosok”, a „gyepesek”, a „kishitűek”, a „nyámnyilák” stb.

Fecnikre leírom az összes szerelemről olvasottakat. Én ezt alkalmaznám minden emberi tevékenységre. Mert mindig kettő van. Egy fiú 1 lány. 1+1 fiú, 1+1 lány. 1+tömeg, 1+munka, 1+szórakozás, 1+pihenés.

Lehet, azt mondod, csak erőszakkal sebed a nyilaiddal a felsoroltakat, te Amor! Vagy hiszel nekem. Az utóbbi a legfeltehető legegjobb. Szóban úgy bizonyítanék, mint a vízfolyás. Mint az ujjas kesztyű a témám: itt-ott egy oldalzsákkal. Kifogyhatatlan beszéd. Akarod? Biztosan unod már, de nem engedek belőled. Egyszer el akarom érní, hogy a szemem előtt érlelődj optimistává, enyémmé, hogy még több hülye optimista szaladgáljon a nagyvilágban.

Jól van?

Szerbusz Cyrem!

A Te Cilád Cilád marad!

K., 1968. X. 27.

Kedves Cyránó!

Bocsánat az utóbbi küldemények miatt! Egy korlátozott átlagember agyában veszedelmesen eltorzul a legszebb, legszentebb eszme is. És így írtam utóbb – átlagemberként. Egyszer áruld el a titkot! Miért tudsz olyankor is megérteni, mikor már én képtelen vagyok magamat szeretni.

Csak egy módon lehet ezt (belátásom szerint), marha nagy önzetlenséggel.

Azt nem hiszem el, hogy személyem bárkinek is megnyerő lenne. (Állandóan szerepet játszó tagokat látok körülöttem.)

Szegény, fáradt ifjakat, akik utolsó erejükig megfeszítő vállalkozásra készülnek. Kicsikarni egy boldog kis szerelmet, hogy utána jöhessen az elmúlás, a „tisztos” öregkor. Mindent mindentől elszakítani (brutálisan), pedig tudják, hogy minden mindennel összefügg. Hiába tákolnak kicsinyes, rohadt világot maguknak! Az összes

szép szép marad még attól. Egy baj lesz! Kevés ember marad, aki lát és nem csak néz.

Érzem, hogy már csak írok, írok. Ugye nem haragszol? Méhkas. Ez a fejem. Annyi mindent kell Veled közölnöm, hogy képtelen vagyok levélben írni. Most differenciált gondolatokat, élményeket közölni! Hajaj! Egy bizonyos – 2 hónap és ugrik a szellemi nivóm fölfelé. Most gyűjtök azután, hopp! A magánügyeim egyre inkább háttérbe szorulnak, mert nem is ügyek. Ez az én rendesen fejlődő, mint ahogyan annyi más én: születés, sulis, durr egy füles! Szerelem, csalódás keresés, kutatás. Csakhogy az ész többet akar, és ennek érdekében tesz is. Az a szürke biológiai növekedés, változás kis mértékben determinál. Ezt úgy kell érteni: az megy a maga útján, ahogyan évezredek során berögzött, a szellemi meg van olyan életképes – századokat ugrik! (No, ez sok!) Dúl a forradalom itt belül! Csuda egész ember akarok lenni. Mikor ilyen idős voltál – nyugalmat, harmóniát kerestél. Szé-gyenlem, hogy akkor gondtalanul szedtem a kanyarokat.

Nagyon sok szeretettel a viszontlátásig:

Cilád.

K., 1968. XI. 8.

Debrecen, 1899.

Ady Endre: Divina comoedia

*Uram! Színházad rég felépítéd,
Immár látott az sok, sok ezred évet,
De darabod nem újult semmikép,
A neve egy, a célja egy: az élet.
Rossz a darab, bocsáss meg, óh uram!
A díszlet régi, színtelen, kopott,
A morál: jaj a jóknak, a nagyoknak,
A hitványak csupán a boldogok.*

*Uram: Mi játszunk híven szerepünket,
Sírunk, nyomorgunk, mert így rendeléd el,
Tűrjük, hogy kifütyüljenek bennünket,
Pedig mi játszunk lelkesedve, hévvel,
De már a játék elég volt...elég...
A szívnek egyszer meg kell nyilnia:
Darabod hitvány, nem hozzád méltó,
Lelket mérsárló rossz comoedia!...*

Kedves Cyránó!

Látod, most megtalálod. Magamnak írtam, hogy Te kapj levelet. Balra fõnn a démonom, s a jó Barátom olvas. Ha hiszel abban, amit mondtál – megértelek. Csak akkor mesélj, magyarázz, ha tudsz valamit is mondani a számomra. Nekem ne íj többé üres leveleket.

Vagy íj igazat. Magamnak nem tudnék fals dolgot mondani. Te se mondj neki rosszat! Megkaptad ott-hon a Palócföldet?

K., 1968. IX. 11.

Kedves Cyránó!

Még mindig nagyon önző vagyok. Tudtam, hogy problémáid vannak, nem is kevés. Egyszerűen helyre kell rázódni. Lám csak, mégis piszkálgatlak a papírjaimmal.

Most olyan gyorsan kellene mesélni. Egy szuszra, hogy megértsd: már semmi bajom. No. Azzal az NDK-ba utazással. Kb. 1 hónapja dolgozom. Az értelmiség krémjének egy polcán, íróasztalnál meg a pusztákon, községekben. Erről nagyon kínos beszélni. Legérthetőbben: az kezdék lenni, amiről a „síp” idején olyan szép álmokat szövögettél. Furcsa az élet. Felcserélt minket. Te tanár leszel, én népművelő. Persze ehhez idő kell.

Ott kezdhetem. Elutaztál. A levél után sokáig vártam, és volt értelme. Jöttek a lapok, néhány szóval. Sér-tődés stb. Az utóbbi azért volt, mert a nagy bizonytalanságban egyedül Benned reménykedtem, s hogy nem volt időm két szónál többet írni, kapaszkodtam a levegőben. Csak Tőled fogadok el dolgokat. Nem tudni miért.

Csodá-latos. Két levelet kaptam, és ezeket hangoztatom. Így gondolkodom. Talán már nem is találok más embert, akit annyira lehet becsülni.

Egy pecsét hiányzott. Valami oknál fogva újra kellett kezdenem az orvosi vizsgálatot. Vízit, vizit. Ende. Maradtam.

Találkoztam Szomszéd Et-vel és a Tőle kapott pár értelmes mondat. Szóval megmentett. Azt, amit írtál, az volt abban a néhány szóban. Tudnod kell – nem az ijedség miatt. Utána még volt mit ijedezni az utolsó szép hosszú szüniben. Itt ragadtak Wolfi szülei. Egész nap bo-hóckodni kellett NÉMETÜL. Látták a tankókat, és, hogy az egész falunk kinn áll az utcán, bőgneek az emberek. Mindenki féltett Valakit. Piff-puff hírek stb.

Közben felvettek dolgozni valahová, majd ide-oda rakták. Közben itt ez az én kettős barátságom. Azt hiszem, egyszer tavasszal elrontottam mindent. Jó erkölcs ide vagy oda. Igenis mászkálni fogok! Nem akarom tönkretenni az egész álmomat. Egy naiv kislány fellegvára volt, de olyan szép. Most ez is foglalkoztat. Azt hiszem, még lehetek valami.

Ebben a hónapban bőkezű lesz az Illetmény Hivatal. Veszek pax tollat, nyelvleckét, elsősorban ajándékokat. Na, igen. Ajándék. Egy csuda érdekes cuccot találtam Neked, Barátom.

Először kettőbe csomagoltam a küldeményt.

A melletted lévő két levélben is találsz felhasználha-

tó nyomdaterméket. Örülök, hogy újra itt vagy! Írhatok újra mindent. Rengeteg hibával! Magadért örülök. Vártam, hogy ha hazatérsz újból, két pontosan ilyen levelet kapjak, és hogy egy kicsit bocsáss meg zavaros fejemnek.

Hidd el, tulajdonképpen normális vagyok. „Kelj fel Jancsi”! vagy Cila?

Idővel sem változik. Csak mindig felemeli a fejét, ha leütik újra.

Néha ez a harciasság, küzdés is tud egyhangúvá válni. Nem?

Egy nagy zsák jó jegyet és nyugalmat és jót kíván a leveleidet olyan türelmetlenül váró

Cilád.

A következő levélből már valamit lehet érteni is. Ma kiszállás volt és már éjfél. Holnap újra nap lesz.

Nem tudok én soha az életben belenyugodni a szépség fonákjába.

ELHISZED? Mindennek ellenére.

K., 1968. IX. 12.

Kedves Cyránó!

Nézd csak, mit találtam Neked! Talán valahol hasznát tudod venni. Végre írtál. Arról teljesen felesleges levélben oldalakat írni, mennyire hiányzott az a borítékhalom, amit rendszeren kapok. Jó Veled levelezni, beszélgetni. De mikor lesz még az utóbbi? Szabadságot csak egy jó fél év múlva kapok.

Dolgozni kell, és itt nem lehet pihenni, menni. Népművelő vagyok. Te tanár leszel. Micsoda szereposztás!

Ezen a nyáron sok adat került az eseménynaptáramba. Az utolsó leghosszabb, legszebb szünet. Mese habbal. Tényleg naiv voltam. Nem baj már. Ugye? Azért még lesz belőlem rendes ember?

Most már sajnálom, hogy a legfontosabb, legjobb tanácsodat nem fogadtam el. Ebben a moslék életben mindent megtaláltam, csak egyet nem, normális embert, aki vel 3 órát lehet átbeszélni. Utálok, ha elnézik a hibáimat, mert tetszem. Ez a vég.

Nem szükséges NDK-ba utaznom. Csupa leprát látni, van itt bőven. Végtelenül jó érzés tudni, hogy ilyen gondolatokat nem engedsz majd meg. Hangoztatni, egyszerűen, magamtól azért nem fogom. Megírom. Te egy kicsit megszídsz és folyik a víz tovább. Majd örülök Neked meg mindennek.

Nyolc órát kell dolgoznom, +1 hónapban 3-4 kiállítás. 24 község az instruáló területem. Éjjelig olvasás. Pardon, közben tanulok is, és korrepetálok oroszból, németből és énekből.

Nem unatkozom, de nagyon hiányzik valami. Írjál oldalakat. Olvasni akarok Tőled. Bármiről írhatsz. Hidd el, már egészen másképp látok mindent. Most kezdek megint megérteni!

Itt egy másik levél is. Gondolom, eléggé zavarosra sikerült. Lesz időd rám? Csak akkor kérlek, hogy íj.

Drukkolok. Pihend ki azt az utazást! Mesélték, nem volt szívderítő. Hozzá a vizsgák! Ilyenkor szeretnék összeszugarodni kicsire. Mennyi problémád van, és én jajongok. Pfuj Kovács! Írtál már mindenkinek? Volt időd azó-ta? Azt hiszem, az összes ismerősöd agyonra izgulta magát miattad. Nagyon vártak, vártunk.

Van már orosz-magyar szótárad? Egészen karácsonyig elküldöm. Azután már nagyon kell hajráznom, és szükségem lesz rá. Ugye jó lesz így? Mostanában születél, szept. vagy okt. Egy meglepetést tartogatok számodra. Elküldöm majd. Minden jót, csak béke legyen. Úgy

örül most Cila. Persze ez szubjektív véleményem. Korigálom a hibát, Tőle is megkérdem.

Lassan egyetértünk.

Mindkettő szeretettel köszönt Kedves István. Jó?

K., 1968. XI. 14.

Kedves István!

Tudva, hogy nagyon várod a levelemet: pár szót rögtön. Később bővebb válasz megy. Közben írf. Most van hajrá és ezért képtelen Cila oldalakat összehozni.

Szóval Andru nekem az az ember, aki Neked Virág. Stimmt?

Fájdalomra, gondolkodásra, latolgatásra nem volt, nincs és nem lesz időnk.

Igaz? Ilyen irányú álmok, vágyak kiköltöztek szürke éneemből. Élek, mint annyi más. Nem leszek dobzse. Tudod az az ember is az, aki dumál és mást csinál (Te!)

Én úgy látom, Te másképp. Neked is, nekem is igazam van. Egy biztos, nagyon aranyos testvérkém vagy.

Az újságot megküldöm! (Te) még képletesen se bánts senkit! Nincs jogod! Rettenetes. Egy homéroszi hős, meg lehetõsen fájdalmasnak tartja.

Kedves vagy nekem.

Tudod. „Hajlamosabbak vagyunk arra, hogy azokat

szeressük, akik gyűlölnék minket, semmint azokat, akik jobban szeretnek minket, mint ahogyan akarjuk.” (LRF)

Ez áll?!!

Sok pajtási szeretettel:

Cila.

Csóka Virágnak Tőled, tőlem.

K., 1968. XI. 18.

Kedves Cyránó!

Nekem ne írd még egy olyan levelet. Vagy írd. Mind-egy. Nem tudom, miért keresed minden sorom mögött a haragot.

Csak semmi megbántódás! Vagy szégyelled, hogy utolsó nap túlságosan is rendes voltál? Á, zavaros. Kész nyomor, egyszerűen írni. Legszívesebben annyit írnék: nincs vegetáriánus farkas. De ezt is hogyan magyaráznád? Nem sértegetés! Soha meg nem sértenélek. Ennyire erőtlen lennél, hogy tőlem ezt várod? Vagy hülyének nézel?

Hát mi van? Úgy döntöttél, hogy ezt teszed. Akkor álld a sarat, és ne próbáld megmagyarázni. Sohasem leszel jó játékos? Fáj, hogy én az vagyok? Ne törődj velem. A Nógrádot megküldöm, megértettelek, még tisztellek bi-zonyos ideig (100 év). Hát nem elég?

Haragszol, mert nem érzem őszintének a leveleket. Helyesen teszed ezt? Ha más egyáltalán nem törődik

velem, miért fontos, hogy pontosan én foglalkozzam magammal, amikor egyáltalán képtelenségnek tartom. Szeresd Virágot!

Egyszer feledkezz meg magadról! Érted, szeresd, jó? Nem magadért, ne azért, hogy mit adtok egymásnak. Kozmikusan! Úgy szeretném, hogy boldog légy! Elégedett, harmonikus. És nagyon megértelek. Ugyanaz megy nálam is. Egyszer jó lenne elmondani, csak Neked, és nem a papírnak, nem a társaságnak. És az a szív nem nyílik könnyen. Van annak elég baja, semhogy beleugorjon valamibe simán.

Tudom, nehéz elviselni a kiszámíthatatlanságot. Ez mindig jót tett nekem. Most is. Így soha semmi sem fáj. Vagy ha igen, akkor sem látják. Ez nem színészkedés. Nem tudok én már más lenni. Neked nagy szükséged van egy rendes, takaros kislányra. Már meg is kaptad. Hát most vigyázz Rá, és becsüld nagyon. És engem ne bánts meg egy szóval sem, vagy ha bántasz hülyeséget írök, hogy legyen min mérgeled. Jó? Különben is két dudás egy csárdában...

Nagyon várom. Írj!

Sok szeretettel:

Cila.

Ui. Virág, ne haragudj rám! Ennyit megteszel? Utálom a csipogó csibéket.

K., 1968. XII. 27.

Kedves Cyránó!

Jól van. Nagyon örülök Neked. A sikerhez semmi közöm. Rajtad állt, bukott a világ. Hát sikerült. Inkább magadat csodáld! Nagy dolog jelest kapni, és Te kaptad, nem más.

A levelemről. Az utolsóban (tiedben) elbúcsúztál. Eddig azon törtem a fejem, hogy szenet vagy vigasztaló levelet küldjek, vagy bocsánatot kérjek Tőled. Persze most már látom – csak vizsga előtti letargia volt hallgatásod, vagy minek nevezzem. A táviratot kétfőzőnek köszönd! Andru fogalmazta stb. én a nevémet adtam.

Itt minden fehér, aranyos, szép. Hideg van, és elképesztő, ahogyan sír a hó, mikor talpalsz fölötte. A vőlegényemmel igyekszünk összehangolódni. Remekül megy. Az egész karácsony éjjelt egy piszkos váróteremben töltöttük. A kísérő zenét egy illuminált ifjú gyöngéd horkolása és egy fali vekker szolgáltatta. Semmi szunya.

Népballadai hős ő. Így szépeket nem gondoltam Ró-

lad. Csak vártam, hogy majd csak írsz, legalább 1 db lapot 2 szóval.

A szeretet ünnepén gondoltunk Rád is Bogárka. Majd ha jössz, nézz szét a fátok alatt. Mindenesetre jó, hogy már 4-en gondolkodunk ugyanúgy.

Rólam, egyetemről, magamról nem tudok írni. Nincs mit. Levélszünetben kénytelen voltam arra is gondolni, hogy abszolúte nem értékeled a mi nagy barátságunkat. Ez a gondolat még pillanatnyilag is fogva tart. Na mindegy. Majd leszokik, mint mindenről. Rám már úgysem ismeresz. Nagyképű lettem. Andruhoz is csak németül beszélek vagy szó nélkül cselekszem.

Az a jó, hogy Andru meg én megtaláltuk egymást. Nagy terveik. Gondolataik. De Nekem akkor is szükségem lesz Rád. Két ilyen egyforma bolond nincs, tehát jobb ha nem veszítik el egymást örökre. Írj! És ne bánts meg hosszú szünetekkel. Az ilyesmi nem tesz jót a lelkieknak. Még akkor sem, ha azt Te cukorpalotának, paripának, naivnak, homályosnak érzed.

Magamról, majd ha már mosolygós emlék, kedves ismerős lesz. Rossz lenne látnom, hogy elsápadsz. Mert nagyon kedves vagy nekem.

Cyránó vagy nem MADÁR. Hát írd hosszú leveleket. Virág csakis jó lány lehet, ha szimpatikus Neked.

BUÉK! Gyertek majd! Azaz: Jöjjetek!

Sok pizs-pusz szeretet:

Cila.

Budapest, 1969. II. 5.

Nektek! és Cyránónak!

Félek, hogy a földünkről hamarosan eltűnnek azok a vidékek, amelyekről barbárok érkezhetnének.

A barbárok századokon át szakadatlanul jöttek, de mostanra földanyácskánk kimerült, nincsenek meg már azok a források, amelyekből úgy törhetnének föl, mint hatalmas megváltó áramlat, amely egészséget hoz a szomjazó és elfáradt törzsnek.

Itt-ott közénk téved egy-egy magányos vadember, aki itt született közöttünk, a külváros egyik félreeső utcájában vagy a forgalmas országút menti benzinkút mellett, vagy egy sötét hegyi faluban, vagy bármely más helyen, majd lassan szinte észrevétlenül kiválik, hogy aztán veszett ebként tépje ki magát, és hirtelen valamelyik fason keresztül a szürkületbe távozzon, vagy pedig váratlanul szembehelyezkedjen velünk, amire egyáltalán nem is számítunk, azért, hogy rádöbbenhessünk: különbözik tőlünk, másképpen gondolkodik, mást akar.

Csak hát kevés az olyan barbár, aki közénk téved, vagy közülünk válik ki... – hiszen ő maga idegen. Aztán, mint a fogoly, megbékél sorsával, és belebetegedve a vágyakozásba, túri a csapásokat, átrobotolja élete hátralevő részét itt közöttünk, a végén pedig tudóbbajban hal meg, állítólag, de inkább valami belső önmarcangolásban, vagy falakat ugrik át, rácsokat fűrészsel el, átbújik a szögesdrótok alatt, megmenekül üldözői elől, elpárolog, mint a köd, eltűnik valahol egy olyan vidéken, amelynek nevét sem tudjuk, azt sem, merre van, milyen ott, ahol emberi szem nem látja többé, eltűnik egy olyan országban, ahol csak barátok élnek. Csak a gyerekek tudnak meg valamit – ősrégi mesékben és szebb álmaikban – erről az áldott vidékről, hogy aztán gyorsan, nagyon gyorsan elfelejtsék. Félek, hogy hamarosan egyetlen egyet sem látunk többé. A bátrabbak, a kutatók elindulnak, hogy ismét fölkutassák, valamiként ide csalják őket, ide csalogatni? Kegyelmet ígérnek? de hisz úgysem tudják betartani ezt az ígéretet, mert mindig akad valaki, aki megszegi az adott szót, s hát még tart a hajsza. Még most is! Pusztítjuk azt, amit keresünk, gyilkoljuk azt, ami fontos nekünk, gyűlöljük azt, amit szeretni szeretnénk.

Ezért nem jönnek többé!

Pedig jöttek az óriási füves sztyeppékről, vagy a világ végén húzóódó, kietlen félreeső fennsíkokról, és vadak voltak, és nem tudtak mást, csak élni, magukkal hozták ezt a tudásukat és engedetlen vérüket, gátlástalan egészsé-

güket és tévedhetetlen törvényeiket, magukkal hozták a szépséget, amely csak a gátlástalanok és a szabadok sajátja.

Az egész világ szépségét!

De bár ravaszok voltak, mégsem győzhettek, mert nem tudtak gyűlölni, mert nem törődtek ezzel eléggé, nem tudtak szabadok maradni, mert azelőtt nem tudták, mi a rabság.

És így valóban elvesztették az ütközetet.

De jól vigyázz! Ez már nem cinizmus, konzekválok:

A szelidítőknék és szelidítetteknek ugyanaz a szerepük, és egyformán áldozatai saját könnyörtelen játékuknak.

A barbár nem fogja felejteni származását, szabadságát, szépségét!

Még pusztá életét menti, de megváltást keres. És talál!

Szeretettel:

Cilátok.

Ui. Vártalak ám Titeket! Csak nem tudtam írni előbb.

Hát miért nem jöttetek?

K., 1969. II. 23.

Kedves Cyránó!

Nem tudom, miről írhatok Nektek. Az életem nem gyöngvirágos, az tény. Az boldogít, ha hallom – csupa ötöst kaptok. A rengeteg levél okoz örömet, a remény, hogy nemsokára elmehetek innét, egyetlen fillér nélkül, szabadon. Te tudod Cyránó, mennyire hidegen hagy, ha körülöttem minden egyhangú, szürke. Tengődöm, megkérgesedek és megfojt a félelem.

Lehet, hogy valamikor Te is ennyire féltél, de már el-feledted. A felnőttek gyorsan elfelejtik a gyermekkort.

Ez nem sértegetés! Sajnos, így van! Tudom, hogy nagyon kellett Neked Virág ragaszkodása, realitása. Megbecsülöd őt. Nagyon örülök. Biztosan másképp próbálsz látni. Másképp, engem is. És egészen megnyugszom majd. Jobb így távolról látni, hogyan változtatott azzá, ami ellen nemrég Te is foggal-körömmel küzdöttél. Rettenetes temetni Téged. Fáj, hogy nem tudok gyönyörű síratót dúdolni. Fáj, hogy boldog mosollyal üdvözöllek

Titeket tavasszal, ha arra járok. És az fáj a legjobban, hogy nem tudtam legyőzni az ellenségeinket, mert Te nem is akartad, nem is akartál segíteni, soha. Közben újra meg újra – ne haragudj! valakinek mindent el kell mondanom. Csak Neked lehet. Rólad van szó. Nem érdekel más véleménye ez ügyben.

Szóval nem akartad. Én nagyon félek, drága Cyr, hogy Virágot is otthagyd majd. Mert sohasem mi hagytunk el: Pannik, Elzák, Cilák, hanem Te hagytál itt minket.

Nagyon féltem a kicsi Virágot. Tudom, mennyire szeret Téged. Itt azóta mindenki róla beszél. Kedves, realitás a javából, egyszerű, szép. Félek, hogy nem érdemled meg.

Ha értem sem tudtál ujjat mozdítani, akkor érte, akit föl sem érhetsz tisztesség-becsületben, akkor érte hogyan teszed? Mit teszel? Ne azt várd már megint, hogy kiszolgáljanak, s hogy Rád újra a sommázás jusson, és azt mondd Nekei is: ugródeszkának használtuk egymást.

És nem írt Neked senki cinikus levelet. Hatszor nagyobb fejek (lásd idősebbek) majomként táncolnak a reflektoraimban. Nem tudtak megragadni egy sugarat sem az ifjúságból. Közönségesen. Már meggyógyíthatatlanul tévelyegnek. És még velük sem cinikus egy Cila.

Hát Veled hogyan lenne az? Téged, azaz azt az embert, akinek megismert, szeret a világon a legjobban. Még akkor is, ha Te állandóan mínusz előjellel szemléled a tetteit. Írod: Minden ember annyit ér, amennyi megma-

rad belőle. Kutya egy filozófia. Mondhatom. Próbálnám én Böske néninek megmagyarázni – ki vagyok. Vagy akár Neked. Fogalmad sincs. Mindig az az 1-2 óra beszélgetés. Hogyan gondolod? Akkor beállítottam magamat a Te hullámsávodra. Akkor adtam a maximumot. Miért akarsz idősebb lenni? (Úgy, hogy abból csak kacs-kafintor sikerül ki?)

Várj csak! Azokból a levelekből, amiket írtál ez süll ki: szeretnék a végtelenségig humánus lenni, meg, no meg az Ego sem tűnhet a fenébe. És nem tudod összekapcsolni. Addig-addig lógsz, míg mattot kapsz.

Te Cyr! Tanulj meg sakkozni. Hidd el, hogy jót tenné. Jobban segít a Föld emberének szétbontania ketrecét, a négyzetet. 8x8 négyzet. Látszólag szűk odu. És mennyi variáns! És meg kell találnod az egyetlen egyet, ami kilép a zárt rendszerből! Ha végül itt megtalálod, az életben minden pofon egyszerű. És nincs haragvás. Ugyan, miért haragudnék. A nyugtalanság meg én örökre eljegyeztük egymást. Szerelmes vagyok belé. Csavargónak születtem. És nekem újra, új jön. Új nyár, szebb szerelem. Tartós szerelem.

Mert

Nem volt hó, csak lengő sövény.

Nem volt cél már, csak vágatás.

Nem volt szerelem, csak szeretlek!

Szív se, csak dobogás.–

*dadogás, kapkodás! Hiszen
jövő se már, csak elmúlás.*

*Sok szeretettel várom, hogy írjatok, ha én nem tudok
azonnal válaszolni, akkor is.*

Cila

K., 1969. III. 8.

Kedves Cyránó!

Megváltozott a címem. Elköltöztem. Ha írsz, ide írd a könyvtárba. Valamit feltétlen tisztáznunk kell. Mikor mondasz igazat? Na, persze nem mindenki vel szemben előírt a közlékenység.

És már nem olyan fontos az egész. Egy héttel ezelőtt talán nagyon akartam tudni, hogyan megy sorod. Sikered mindent, a még itt-ott, foltokban meglévő vonzódást kiközömbösíteni. Tudod, hogy lassan, de elég biztosan megy a feledés?

Igaza volt Andrunak. Csak két embert ismertem, és azért nem tudtam hinni másokban. Pedig 1-2 nap és találtam 10-15 embert, akinek többet adhattam 1-2 szóval, és többet kaptam, mint tőletek. Nagyon szegyenlem, hogy eddig erről hallani sem akartam. Bánt. Meg kell írnom. Rettenetes. Szép emlék lettél. Hiába küszködtem a belenyugvás ellen. Te, én megtaláltam azt az embert, aki nem csak szavakban (mint Te!) akar valami

nagy lenni. Te Cyrem, az az ember egyszerű proli, és dupláját tudja, amit Te.

És tudod, hogy nekem egy ilyen emberre van szükségem. Komolyan gondoltam tavasszal azt a cserzett bőrt. Mert lehet így is. És tényleg így van jól.

Igazad van. Mi még csak most kezdhetjük. 1969-ben. Minden pókháló kötelék nélkül. Úgy, ahogyan akartam. Szabadon. Megérte várni. Hálás vagyok Neked a nem másképp történetért. Azért, hogy nem értettél meg, vagy másnak ismertél.

Köszönöm Neked. Boldog vagy. Nincs ilyen szavam. És ezt nem is akarom. Ez csak szó. És rengeteg, jaj de sok ehhez hasonló szavad van! És már csak szavad van és csak az volt. Így kell látnom. És nem tudlak nagyon kedvelni továbbra. Nincs erőm, időm – bevallom. Csupa baráti alapon fagyottan és emlékekkel teli írni, találkozni. Meg. Nem jöttetek el. Akkor még valami lett volna ebből a vajúdó semmiből. Szerinted is kínos ez az egész? Á, nem. Hallottam. Csak az a kívánságod, és ne legyen olyan, mint a többiek. Írjak Neked szépeket, legyünk jó barátok. De milyen alapon?

Ti ketten lehettek. Ti úgysis (gyakrabban TE!) szidjátok egymást, és amolyan macska prüszkölés tölti ki azt a nagy látszat barátságokat (Andruval).

Allandóan hangoskodtál – mekkora barátság, szerelem fűti a jó magyar kebledet – és tessék. Írsz ellenkező dolgot. Mert egyetlen levelem értetlen maradt számod-

*ra. Mert mást értettél, akartál érteni, rohadt nőstény nyá-
vogást, szerelmes babusgatást vártál, hiába.*

*S mert nem kaptál, belemagyaráztad. Hát utólag
ment vagy 2-3 ilyen iromány is. Megnyugtatósul. Mert
az a levél, amit annyira megtéptél, újra csak jót akart.*

*Válasz volt egy érzéketlen betűkkel teleírt leveledre.
Abban a levélben jajongtál és én nem akartam. Nem
akartam hallani, hogy újra visszaesel a régi sápítózasok-
ba. Segíteni akartam. Virágnak. Biztosan nem kis fárado-
zásába kerül Téged felvidítani, rendbehozni. Nem akar-
tam, hogy gyűlöljön a menyasszonyod. Fájjon Nekí, hogy
nekem írsz, mert azt hiszi, én írok Neked felhőkben
mászkáló szövegeket, ami kiborít. Tulajdonképpen ezért
nem írok.*

*A problémáim, a tapasztalataim nem érdekelhetnek,
hisz, amíg mellettem voltál, addig is kevés szó esett róla,
nem értetted. És lenézted a népművelést – ezt is Te írtad.
Hát sokszor, nem tudod, mit beszélsz. Kutya nehéz do-
log itt talpon maradni ez igaz, ez tény. Ebben a járás-
ban is csak 4-en vagyunk, akik ugyanazt fújjuk. És távol
vagyunk egymástól. Csak az értekezletek, a hosszas vita
tömöríti a társaságot. És mégis itt maradunk. Szív-
ügyünk. Nem akarunk szürkék lenni. Itt a szürkék, mind
nagyhasú próféták, drága Cyr!*

*Bizony. És sajnos, ha az akarsz lenni, és még találko-
zunk olyan formában, én kibelezlek.*

Akkor már nem megértő barátként kezellek. Sajnos,

akkor el kell söpörjelek! Anélkül, hogy nagyobb gondot fordítanék a lelkijeidre!

Iskolán kívül nincs kecmec! Majd Te is rájössz!

Ne legyen ebből harag! Tudom, Te sem akarod.

Szervusz.

P.S.

Ma azt mondják, nőnap van. A virágok istennőjének én is minden jót kívánok, és csak boldogságot. Te meg légy jó hozzá – sokáig!

Ne csak 1 napig.

Lassan kifakul a kávéfolt a terítőn, és már nem viselsz újból zöld ruhát!

És a síp is elveszett?

Majd egyszer találkozunk még, amikor büszke lehetsz rám.

Cila

Utószó

Ezek a levelek harminc évig rejtőzködtek egy katonaládában. Megkímélte őket az idő s a szelektáló emlékezet.

Az ember élete során elérkezik egy olyan ponthoz, amikor hirtelen fontos lesz, hogy ki is volt valamikor. Mi-lyen hatások alakították, milyen bánatok és örömök, lázák és gondolatok hevületében formálódott a lélek.

Ebben a gyűjteményben két kamasz-ifjú ember önmagára találásának a dokumentumai olvashatók. Igaz, csak a kislány levelei. De ezek tökéletesen megrajzolják a két ember portréját. A lányét, aki a családban szerzett sebeket éveken át nem volt képes feldolgozni, aki éppen emiatt nem tudott a fiatalember kamasz szerelmével mit kezdeni. A levelekben folytonos küzdelmet vív önmaga megtalálásáért, a tartalmas élet kialakításáért.

A fiúét, akit szintén megsebzett a sors, ezért talán túllontúl erősen kívánja egy másik ember szeretetét. Türelmetlenül, mindent feltéve erre az érzésre.

Ezekben a levelekben a két ember személyes sorsán

kívül ott lüktet a „történelem”. A figyelmes olvasó átélheti azokat az eseményeket, amelyek akkoriban „benn voltak a levegőben”. Megismerheti a hatvanas évek fiatalságának érzés- és gondolatvilágát is.

Az utolsó levél drámai erővel rögzíti a tényt: a két ember sorsa mégsem kapcsolódhatott össze.

Tartalom

<i>K., 1967. I. 8.</i>	3
<i>K., 1967. IV. 26.</i>	6
<i>K., 1967. V. 10.</i>	11
<i>K., 1967. V. 13.</i>	17
<i>K., 1967. V. 15.</i>	21
<i>K., 1967. V. 15.</i>	24
<i>K., 1967. V. 19.</i>	27
<i>K., 1967. V. 22.</i>	32
<i>K., 1967. VI. 8.</i>	36
<i>K., 1967. VI. 11.</i>	39
<i>K., 1967. VI. 20.</i>	43
<i>K., 1967. VI. 23.</i>	45
<i>K., 1967. VI. 27.</i>	48
<i>K., 1967. VI. 28.</i>	52
<i>K., 1967. VI. 28.</i>	53
<i>K., 1967. VI. 29.</i>	58
<i>K., 1967. VII. 4.</i>	61
<i>K., 1967. VII. 5.</i>	64
<i>K., 1967. VII. 6.</i>	68
<i>K., 1967. VII. 26.</i>	70
<i>K., 1967. IX. 20.</i>	73

<i>K.</i> , 1967. IX. 24.	75
<i>K.</i> , 1967. IX. 29.	78
<i>K.</i> , 1967. X. 8.	81
<i>K.</i> , 1967. X. 10.	84
<i>K.</i> , 1967. X. 26.	88
<i>K.</i> , 1967. XI. 14.	90
<i>K.</i> , 1967. XI. 18.	93
<i>K.</i> , 1967. XI. 24.	98
<i>K.</i> , 1967. XII. 9.	105
<i>K.</i> , 1967. XII. 15.	110
<i>K.</i> , 1967. XII. 23.	113
<i>K.</i> , 1968. I. 3.	115
<i>K.</i> , 1968. I. 13.	119
<i>K.</i> , 1968. I. 18.	122
<i>K.</i> , 1968. I. 27.	125
<i>K.</i> , 1968. II. 5.	128
<i>K.</i> , 1968. II. 11.	131
<i>K.</i> , 1968. II. 12.	134
<i>K.</i> , 1968. II. 22.	137
<i>K.</i> , 1968. II. 22.	139
<i>K.</i> , 1968. II. 28.	142
<i>K.</i> , 1968. II. 29.	146
<i>K.</i> , 1968. III. 7.	149
<i>K.</i> , 1968. III. 14.	152
<i>K.</i> , 1968. III. 26.	155
<i>K.</i> , 1968. V. 1.	158
<i>K.</i> , 1968. V. 6.	162

<i>K.</i> , 1968. V. 12.	165
<i>K.</i> , 3-6-1968.	168
<i>K.</i> , 1968. VI. 26.	170
<i>K.</i> , 1968. VII. 9.	172
<i>K.</i> , 1968. VII. 11.	179
<i>K.</i> , 1968. IX. 1.	184
<i>K.</i> , 1968. IX. 16.	187
<i>K.</i> , 1968. IX. 16.	191
<i>K.</i> , 1968. IX. 24.	193
<i>K.</i> , 1968. IX. 25.	196
<i>K.</i> , 1968. IX. 29.	197
<i>K.</i> , 1968. IX. 29.	202
<i>K.</i> , 1968. X. 6.	205
<i>K.</i> , 1968. X. 9.	207
<i>K.</i> , 1968. X. 10.	209
<i>K.</i> , 1968. X. 11.	212
<i>K.</i> , 1968. X. 11.	215
<i>K.</i> , 1968. X. 14.	216
<i>K.</i> , 1968. X. 16.	220
<i>K.</i> , 1968. X. 17.	224
<i>K.</i> , 1968. X. 19.	228
<i>K.</i> , 1968. X. 27.	231
<i>K.</i> , 1968. XI. 8.	233
<i>K.</i> , 1968. IX. 11.	235
<i>K.</i> , 1968. IX. 12.	238
<i>K.</i> , 1968. XI. 14.	241
<i>K.</i> , 1968. XI. 18.	243

<i>K., 1968. XII. 27.</i>	245
<i>Budapest, 1969. II. 5.</i>	247
<i>K., 1969. II. 23.</i>	250
<i>K., 1969. III. 8.</i>	254
<i>Utószó</i>	258